

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

๑ แล่นสุข ค. เมือง จ...

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

สุวิทย์ บุญเรืองขาว

17 ต.ค. 2556

327649

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารทั่วไป

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤศจิกายน 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมปัญหาพิเศษและคณะกรรมการสอบปากเปล่าปัญหาพิเศษ ได้พิจารณา
ปัญหาพิเศษของ นายสุวิทย์ บุญเรืองขาว ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมปัญหาพิเศษ

(อาจารย์ ดร.สมชาย ปัญญาเจริญ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปัญหาพิเศษ

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.หม่อมหลวงปริญญา จรุงโรจน์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ เบี้ยคนอก)

กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์ไพทมา จรุงโรจน์ ณ อยุธา)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับปัญหาพิเศษฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป ของ
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้รักษาการแทนคณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรุตี สกุตร์คน์)

วันที่ 10 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง” สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ อาจารย์ ดร.หม่อมหลวง ปรีญา จรุงโรจน์ อาจารย์ปีทมา จรุงโรจน์ ณ อุทยานอาจารย์ ดร.ชูชีพ เบ็ญคนอก และ อาจารย์ ดร. สมชาย ปัญญาเจริญ ที่ปรึกษาในการจัดทำปัญหาพิเศษ ที่ให้กรอบแนวคิด แนวทางในการศึกษา ข้อเสนอแนะ และแก้ไขปัญหาในทุกๆ ด้านของการทำปัญหาพิเศษ ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งเป็นผลประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดียิ่ง ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพาและคณาจารย์อื่นๆทุกท่านที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชา อำนวยความสะดวกในการศึกษาจนผู้ศึกษามีความรู้ นำมาใช้ในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้เป็นอย่างดี ตลอดจนประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุนทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้จะนำไปเป็นประโยชน์ต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดพัทลุง ต่อไป

สุวิทย์ บุญเรืองขาว

ชื่อปัญหาพิเศษ	การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
ชื่อผู้เขียนปัญหาพิเศษ	สุวิทย์ บุญเรืองขาว
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทั่วไป)
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ตำบลนางตุง อำเภอควนขนุน จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.88 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติไคสแควร์ (χ^2) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.19 (S.D. =0.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วม เป็นอันดับ 1 ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.26 (S.D. =1.01) รองลงมาคือด้านกิจกรรม/กระบวนการ ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.20 (S.D. =0.99) ด้านพื้นที่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.16 (S.D. =0.93) และน้อยที่สุดด้านการจัดการ ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.14 (S.D. =0.98) ตามลำดับ

เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวไทย.....	8
แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	10
แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการจัดการแบบมีส่วนร่วม.....	15
แนวคิดวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	19
แผนปฏิบัติการวาระแห่งชาติเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว.....	42
ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดพัทลุง.....	55
ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	78
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	78
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล	79
เกณฑ์การแปลผล.....	80
4 ผลการวิจัย.....	81
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	82
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง	84
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานกับตัวแปรต่างๆ.....	89
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	96
สรุปผลการศึกษา.....	96
อภิปรายผลการวิจัย.....	99
ข้อเสนอแนะ.....	104
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	110
ประวัติย่อของผู้เขียนปัญหาพิเศษ.....	117

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน..... 77
2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล..... 82
3	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านพื้นที่..... 84
4	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านการจัดการ..... 85
5	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านกิจกรรม/กระบวนการ..... 86
6	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุง ด้านการมีส่วนร่วม..... 87
7	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำแนกรายด้านและภาพรวม..... 88
8	จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามเพศและระดับความคิดเห็นในการจัดการ นิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง..... 89
9	จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามอายุและระดับความคิดเห็นในการจัดการนิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง..... 90
10	จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามสถานภาพสมรสและระดับความคิดเห็นในการจัดการนิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง..... 91
11	จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามระดับการศึกษาและระดับความคิดเห็นในการจัดการนิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง..... 92

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามอาชีพและระดับความคิดเห็นในการจัดการนิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง.....	93
13	จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และระดับความคิดเห็นในการจัดการนิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง..	94
14	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน.....	95

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	75
---	---------------------------	----

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในศตวรรษที่ 21 หลายๆ ประเทศทั่วโลกมีแนวโน้มที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มาก มีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเป็นรูปธรรมมากขึ้น ประกอบกับ นโยบายของรัฐบาลซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว รายได้หลักที่เป็นรายรับของงบประมาณแผ่นดินในแต่ละปีนั้น ได้จากการท่องเที่ยวโดยกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกหลักในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม จึงได้มีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน เพื่อกระจายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปสู่ชุมชน โดยเชื่อมโยงกับนโยบายและ กิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลได้จัดทำขึ้น และมุ่งเน้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งผลที่ตามมานอกจากจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้นแล้ว ยัง เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง และ พัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมประเภทที่มีการนำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย เป็นจำนวนมากในแต่ละปี ก่อให้เกิดการจ้างงานและธุรกิจบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกหลายแขนง โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจขึ้นทั่วโลกทำให้หลายๆ ประเทศหันมาใช้การท่องเที่ยวเป็น เครื่องมือในการฟื้นตัวและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากต่างมองเห็นว่าอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองวัตถุดิบและไม่ก่อให้เกิดการนำเข้าวัตถุดิบและสินค้า ประเภททุนจากต่างประเทศ ไม่ต้องเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับการกีดกันทางการค้าและสภาวะดสร้าง รายได้ทดแทนการนำเข้า ลดการขาดดุลทางการค้ากับประเทศได้

จากนโยบายของรัฐบาลในการเพิ่มรายได้ให้กับประเทศไทย จะเห็นได้ว่านอกจากการ ส่งออกแล้ว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังเป็นอีกทางหนึ่งที่รัฐบาลฝากความหวังไว้ เนื่องจาก ประเทศไทยมีศักยภาพในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวสูงกว่าคู่แข่งในภูมิภาคเดียวกัน ทางรัฐบาลได้ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยโดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ภายใต้คำขวัญ

ที่ว่า “ท่องเที่ยวกรีกรีน เศรษฐกิจคึกคัก” “เที่ยวเมืองไทยไปได้ทุกเดือน” “การท่องเที่ยวในวันธรรมดาที่ไม่ธรรมดา” ทั้งนี้เพื่อชักชวนชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศ ไม่ให้นำเงินตราไปใช้สอยเพื่อการท่องเที่ยวต่างประเทศ

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญแล้ว โครงสร้างรายได้ของการท่องเที่ยวจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวที่เคยกระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ขยายออกไปสู่ภูมิภาคต่างๆ เช่น เชียงใหม่ ชลบุรี ระยอง สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต สงขลา กระบี่ ตรัง พังงา พัทลุง ซึ่งช่วยสร้างความเจริญและความสะดวกสบายให้แก่ท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว โดยการลงทุนและพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น ภาครัฐได้ให้ความสนใจและสนับสนุนเป็นอย่างดี ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและน่าสนใจกระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งจำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะเด่นของบริเวณพื้นที่ และทรัพยากรการท่องเที่ยวบริเวณนั้นๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (ภูเขา น้ำตก ทะเล) แหล่งท่องเที่ยวตามประวัติศาสตร์ (โบราณสถาน) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สวนเกษตร ปศุสัตว์ ประมง) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันได้แก่ ชายทะเล ทะเลสาบ จัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และได้รับความสนใจอย่างมากจากนักท่องเที่ยว

จังหวัดพัทลุงเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย และประกอบกับการเดินทางสะดวก ในปี พ.ศ. 2541 พัทลุงมีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่เพียงประมาณ 438 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 13 ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ ได้แก่ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่าวบางเตง และอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า แหล่งท่องเที่ยวพัทลุงเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น หมู่เกาะสี่เกาะห้า สวนพฤกษศาสตร์พัทลุง สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าพัทลุง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า น้ำตกไพรวัลย์ น้ำตกมโนราห์ น้ำตกนกกร้า น้ำตกหม่อมขุย น้ำตกลาดเตย น้ำตกโตนสะตอ น้ำตกเขากราม และน้ำตกโตนแพรทอง เป็นต้น ในบริเวณภูเขาหินปูน มีภูมิประเทศที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวในรูปแบบต่างๆ เช่น หลุมยุบ ถ้ำน้ำมุด ถ้ำ เสาหิน หินงอก หินย้อย หน้าผา และภูเขาหินปูนที่มีลักษณะคล้ายรูปสัตว์ ถ้ำสุมนโถง ถ้ำพุทธโคดม เขากทะเล เขาหัวช้าง เขานางพันธุรัตน์ เขาชัยสน เขาพญากรุงจีน เขาพญาไธสง เขาพนมวังค์ เขาเมือง เขาหัวแตก เป็นต้น แหล่งพืชพันธุ์ธรรมชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย มีสภาพเป็นทะเลสาบน้ำจืด ที่มีน้ำท่วมขังตลอดปี พื้นที่ทางตอนเหนือเป็นพฤษภาคมใหญ่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ เนื่องจากเป็นพยุหาน้ำจืดหรือบึงน้ำจืด แห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีไม้

เสมีดขาวขึ้นอยู่เป็นกลุ่มก้อน จึงเป็นหน่วยควบคุมน้ำ ตะกอน และมวลสาร และธาตุอาหาร สำคัญในทะเลน้อย แหล่งสัตว์ป่าจากระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้สัตว์ชนิดต่างเข้ามาอาศัยอยู่ โดยเฉพาะนก ซึ่งเป็นสัตว์ป่าที่เข้ามาพึ่งพิงป่าพรุน้ำจืดแห่งนี้มากที่สุด มีทั้งนกประจำถิ่นและนก ที่อพยพตามฤดูกาล สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ที่พบในป่าพรุน้ำจืด เช่น ค้างคาวป่าพรุ เสือปลา ลิง แสม นากใหญ่ขนเรียบ หนูป่าพรุ เป็นต้น สัตว์เลื้อยคลาน มีเต่าดำและตุ๊กแกสีเทา สัตว์สะเทิน น้ำสะเทินบก มีกบราชา และเขียดหลังเขียว นก มีจำนวนมากถึง 187 ชนิด เป็นนกประจำถิ่น 123 ชนิด หรือร้อยละ 79 ของนกทั้งหมด นอกจากนั้นเป็นนกอพยพย้ายถิ่น พบว่าที่มีนกกมากที่สุด ช่วงเดือนธันวาคม ถึง เดือนมีนาคม ช่วงที่มีนกลือน้อยคือ ช่วงเดือนมิถุนายน ถึง เดือนกันยายน นกที่พบเห็นทั่วไป ได้แก่ นกเป็ดแดง นกอีโก้ นกเป็ดดับแค นกอีล่า นกยางไฟหัวดำ นก กระสาแดง นกกระสาขาว นกเป็ดผี นกตีนเทียน นกแอ่นทุ่งใหญ่ และเหยี่ยวแดง ในเขตจังหวัด พัทลุงพบนกนางแอ่นกินรัง อาศัยอยู่ตามถ้ำต่างๆ บนหมู่เกาะสี่เกาะห้า มีอยู่ 2 ชนิด คือนก นางแอ่นรังขาวและนกนางแอ่นรังดำ โดยเฉพาะอำเภอปากพะยูน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ชาวไทย และชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวหาดใหญ่ มาเลเซีย ชาวจีนให้ความสนใจในการมาเที่ยวชม หมู่ เกาะสี่เกาะห้า (หมู่เกาะรังนก) บ่อน้ำพุเกาะนางคำ รอยพระพุทธรูปเกาะเลื้อนุ้ย ภูโบราณโต๊ะ เกาะนางคำ ทำเทียบเรือปากพะยูน อ่าวท่ายาง เกาะลาภ เขาชัน ป่าพรุเกาะโคบ วัดพระเกิด วัด ทุ่งขุนหลวง วัดพระนอน (วัดรัตนาราม) เกาะกระ เกาะแพ และจากการที่มีจำนวนนักท่องเที่ยว ให้ความสนใจในการมาเที่ยว จักก่อให้เกิดการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและ ท้องถิ่น ซึ่งเป็นประโยชน์ในระยะยาวต่อท้องถิ่นนั้น เกิดการสร้างงานและการพัฒนาอาชีพที่ เกี่ยวกับบริการการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้จากแหล่งใหม่เสริมรายได้หลักที่มีอยู่เดิม อีกทั้ง ส่งเสริมให้มีการนำผลผลิตหรือวัตถุดิบมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การกระจายและพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวออกไปสู่ภูมิภาคต่างๆ นี้ ตามคำขวัญที่การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพัทลุงตั้งขึ้นไว้ว่า “ท่องเที่ยวพัทลุงครีกครีน เศรษฐกิจพัทลุงคึกคัก” อย่างเช่นจังหวัดพัทลุงมีคำขวัญประจำจังหวัด ไว้ว่า “เมืองหนังโนรา อู่นาข้าว พราวน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน” นอกจากนี้จะสร้างรายได้สู่ท้องถิ่นแล้วท้องถิ่นเองยังมีโอกาสได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กับ ประชาชนในท้องถิ่นอื่นๆ ด้วย ซึ่งจะส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความแข็งแกร่งขึ้น

แม้ว่าในปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนเอกชน จะพยายามดำเนินโครงการ เพื่ออนุรักษ์ พัฒนา รักษาไว้ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม ให้คงอยู่สืบไป และพยายามหาสถานที่ ท่องเที่ยวแห่งใหม่มาทดแทน เพื่อรองรับและให้บริการ ก็หาประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลไม่ คราบใดที่ชุมชน ยังไม่มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ขาดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล ร่วมปรับปรุงแก้ไข และร่วมรับผลประโยชน์

อำเภอควนขนุนจากคำบอกเล่าของผู้รู้ในตำบล ตำบลควนขนุนเป็นตำบลเก่าแก่มาแต่ดั้งเดิม ไม่ปรากฏว่าย้ายมาจากที่ใดและไม่ปรากฏปีที่จัดตั้ง สำหรับชื่อที่เรียกตำบลควนขนุนเดิมบริเวณนี้มีต้นขนุนอยู่ 1 ต้น วันหนึ่งมีพระภิกษุเดินผ่านมาได้กลิ่นหอมของขนุนสุก แต่เมื่อมองหาผลบนต้นกลับไม่พบทั้งที่ยังมีกลิ่นหอมอยู่เหมือนเดิม จึงลองช่วยกันขุดใต้ดินบริเวณต้นขนุน พบขนุนมีลักษณะผิวสีทองจึงได้ช่วยกันนำขึ้นมาและไปถวายเจ้าเมือง เจ้าเมืองประทับใจมากที่มีของแปลกประหลาดจึงได้ประทานรางวัลน้อง 2 ลูก เป็นน้องเงินและน้องทอง และประทานชื่อว่า “บ้านควนขนุน”

อำเภอควนขนุนเดิมเรียกว่า อำเภออุดร จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2439 หรือ ร.ศ. 115 มีพระพลสงคราม (โต ศิริธร) เป็นนายอำเภอคนแรก ต่อมาภายหลังเป็นพระยาศิริธรเทพสัมพันธ์ เจ้ากรมเสมียนตรา อำเภอตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลควนขนุน และได้ย้ายที่ตั้งอีกจำนวน 4 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2442 ย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งที่บ้านมะกอกใต้ เรียกว่า อำเภอมะกอกใต้ ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2450 ย้ายไปที่บ้านทะเลน้อย เรียก อำเภอทะเลน้อย ครั้งที่ 3 ไม่ปรากฏปี พ.ศ. ย้ายไปที่บ้านนางคอง เรียก อำเภอพนางคอง และครั้งสุดท้าย เมื่อปี พ.ศ. 2466 ย้ายกลับมาตั้งที่เดิมคือที่บ้านควนขนุน เรียกว่า อำเภอควนขนุน มาจนถึงปัจจุบัน

เทศบาลตำบลพนางคอง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีอาณาเขตติดกับทะเลน้ำจืดซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในเขตพื้นที่ คือ “เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย” เป็นทะเลน้ำจืดที่มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติจึงกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งในประเทศ ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ของเทศบาลตำบลพนางคอง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในท้องถิ่นและในภาพรวมของประเทศ

จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมหรือบริบทต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ฯลฯ ในปัจจุบันทำให้สังคมมีการแข่งขันสูง ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพของชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ ดังนั้นเพื่อความอยู่รอด ชุมชนแต่ละแห่งจึงไม่สามารถคอยแบมือหรือรอรับการช่วยเหลือจากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวได้ ท้องถิ่นแต่ละแห่งจึงต้องพยายามผลักดัน และพัฒนาเพิ่มศักยภาพ ชีวความสามารถที่มีอยู่ในชุมชน ให้เกิดเป็นอาชีพ การสร้างงาน เพื่อสร้างรายได้ เพื่อหล่อเลี้ยงคนในชุมชนให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลตำบลพนางคอง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พัฒนาทะเลน้อยให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีระดับมาตรฐานได้ เพียงแต่จะต้องศึกษาหาแนวทางในการจัดการในด้านต่างๆ ให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความพร้อมในการให้บริการ รองรับนักท่องเที่ยว

ทัศนคติของชุมชนท้องถิ่น มีผลกับการจัดการท่องเที่ยว ในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว ในเรื่องกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดการสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ดังนั้นทัศนคติจึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวและผู้ศึกษามีความสนใจในยุทธวิธี จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นตัวแทนของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และหนทางหารายได้แก่ชุมชนเกิดความยั่งยืนขึ้นและต้องมุ่งศึกษากระบวนการที่ชุมชน ได้เลือกรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้ามาเป็นทางเลือกที่จะสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนของตนเองโดยการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อนำมาใช้ในพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ทางระบบนิเวศ เฉพาะตัวดังเช่น ชุมชนทะเลน้อย รวมถึงการดูแลจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนและทุกคนในชุมชนอย่างเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบุคคลกับความเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

สมมติฐานการวิจัย

คุณลักษณะของบุคคลมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยมีหลักแนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดว่าการจัดการแบบมีส่วนร่วม สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 องค์ประกอบ คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม/กระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วม

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและประชากร

ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะจุดที่นักท่องเที่ยวสนใจ คือ “เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย” ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลพนางคอง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลพนางคอง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวน 10,034 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน

3. ขอบเขตทางด้านเวลา

ผู้วิจัยจะศึกษานับตั้งแต่ระหว่าง เดือนมีนาคม 2553- กรกฎาคม 2553 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ 1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ 2. องค์ประกอบด้านการจัดการ 3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ 4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบด้านพื้นที่ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับ ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและ ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco – system) ในพื้นที่ นั้น ๆ จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่ กับธรรมชาติ (Nation – based tourism)

องค์ประกอบด้านการจัดการ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึง การอนุรักษ์ ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มี การจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably managed tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มี กระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนัก

และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็น การท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental education- based tourism)

องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วมในการทิวทัศน์ แผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตาม ตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิด ผลประโยชน์ในท้องถิ่นทั้งกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและ การได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมชุมชน (Community participation-based tourism)

ผู้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงประชากรในตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงผู้บริหาร นายอำเภอควนขนุน นายกเทศมนตรีเทศบาลพนาสูง กำนันตำบลพนาสูง

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการจัดการ ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของระบบนิเวศธรรมชาติ ได้แก่ หิน ดิน อากาศ พืชพรรณและสัตว์ป่า และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป
2. ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของบุคคลกับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป
3. ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และเขตพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดพัทลุง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และรวบรวมข้อมูลเอกสารจากทางราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาทำการศึกษาเพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและสำหรับการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประวัติด้านการท่องเที่ยวไทย
2. แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการจัดการแบบมีส่วนร่วม และการบริหารองค์กร
4. แนวคิดวัฒนธรรมองค์กร และวัฒนธรรมท้องถิ่น
5. แผนปฏิบัติการวาระแห่งชาติเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
6. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดพัทลุง
7. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประวัติด้านการท่องเที่ยวไทย

เกิดขึ้นโดยพระดำริของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ได้มีการส่งเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2467 ได้มีการจัดตั้งแผนกโฆษณาของการรถไฟขึ้น ทำหน้าที่รับรอง และ ให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาประเทศไทย รวมทั้งการโฆษณาเผยแพร่ประเทศไทย ให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศ มีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรมรถไฟ เจริงสะพานนพวงศ์ ต่อมาได้ย้ายมาตั้งที่สถานีรถไฟหัวลำโพง เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงย้ายไปดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ และคมนาคม งานด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้ย้ายไปอยู่ที่กระทรวงพาณิชย์ และคมนาคมด้วย แต่ยังคงทำงานร่วมกับกรมรถไฟ มีสำนักงานตั้งที่ถนนเจริญกรุง หน้าไปรษณีย์กลาง เกรส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เริ่มขึ้นอย่างชัดเจนใน พ.ศ.2479 เมื่อ กระทรวง

เศรษฐกิจ เสนอโครงการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศสยามต่อคณะรัฐมนตรี โดยเสนอแผนและวัตถุประสงค์ของการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3 ประการ คือ

1. งานโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยว
2. งานรับรองนักท่องเที่ยว
3. งานบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวและที่พัก

ในการเสนอโครงการนี้ กระทรวงเศรษฐกิจได้เสนอให้จัดเป็นรูปของสมาคมการท่องเที่ยว คณะรัฐมนตรีประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2479 มีมติรับหลักการของการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่ไม่รับหลักการในการจัดตั้งให้เป็นรูปสมาคม ได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ดำเนินงานโดยให้กระทรวงเศรษฐกิจ เป็นเจ้าของเรื่อง กระทรวงเศรษฐกิจได้มอบงานนี้ให้กรมพาณิชย์ เป็นผู้จัดทำเพราะกรมพาณิชย์มีแผนกส่งเสริมพาณิชย์ และท่องเที่ยวอยู่กระทรวงเศรษฐกิจได้ดำเนินการเรื่องนี้ต่อมาจนเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น และสำนักงานถูกระเบิด จึงเลิกกิจการไปชั่วคราว

เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2492 คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นควรปรับปรุงหน่วยงานท่องเที่ยวขึ้นใหม่ จึงได้มีมติให้กรมโฆษณา การยกวางโครงการปรับปรุงหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ในการประชุม เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2492 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กรมโฆษณาการพิจารณาส่งเสริมการท่องเที่ยว กรมโฆษณาการได้ทำความตกลงกับกระทรวงเศรษฐกิจ ซึ่งในสมัยนั้นมีชื่อว่า กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ขอโอนกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมอยู่กับกรมโฆษณาการ สำนักนายกรัฐมนตรี และให้เรียกส่วนงานนี้ว่า “สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว” ซึ่งงบประมาณของกรมโฆษณาการเป็นงบประมาณค่าใช้จ่ายของสำนักงานนี้ ต่อมากรมโฆษณาการได้พิจารณาเห็นว่ากิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวกำลังตื่นตัวในประเทศไทยมาก จึงได้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีฐานะเทียบเท่ากอง เรียกว่า “สำนักงานท่องเที่ยว” โดยพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมโฆษณาการในสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2493 ใน พ.ศ.2501 เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไปพักรักษาตัวอยู่ ณ โรงพยาบาลวอลเตอร์ริด สหรัฐอเมริกา ได้ศึกษากิจการท่องเที่ยวด้วยความสนใจ และได้ดำริที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศอย่างจริงจัง ในปีต่อมาเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดแบ่งส่วนราชการ กรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ.2502 โดยตัด “สำนักงานท่องเที่ยว” ออก แล้วจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การอิสระ เรียกว่า “องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” มีชื่อย่อว่า “อ.ส.ท.” โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2502 ในระยะแรกสถานที่ทำการขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้อาศัย อาคารของกรมประชาสัมพันธ์เป็นสำนักงาน ต่อมาได้ย้ายมา

เปิดดำเนินงาน ณ สำนักงานถนนศรีอยุธยา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2503 ได้ประกอบพิธีเปิด "องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย" เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2503 องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ.2502 นั้น มีหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายตัวอย่างกว้างขวางรวดเร็ว จำเป็นต้องปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของ อ.ส.ท. ให้มีขอบเขตการปฏิบัติงานกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการพัฒนา อนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และ การส่งเสริมเผยแพร่ จึงได้มีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ ร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้ หน่วยงานการท่องเที่ยวของรัฐ มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบในการพัฒนาส่งเสริมเผยแพร่ และ ดำเนินกิจการ เพื่อเป็นการริเริ่มให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนคุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวด้วย สถานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาในการประชุมครั้งที่ 41 วันศุกร์ที่ 20 เมษายน 2522 ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ แล้วปรากฏว่า ร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบธุรกิจ เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ผ่านการพิจารณา ส่วนพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ผ่านการพิจารณาประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 72 วันที่ 4 พฤษภาคม 2522 จัดตั้ง "การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย" ขึ้น มีชื่อย่อว่า "ททท." (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552, ออนไลน์)

แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การปฏิบัติที่ดีที่สุดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สิ่งที่ต้องมี การเลือกทำเลและการวางแผน การออกแบบโครงสร้างพื้นฐานและองค์ประกอบ ระบบพลังงาน ระบบบำบัดของเสีย ระบบการดำเนินการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

แนวคิดด้านการท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (World Tourism Organization) กำหนดไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตร จากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักชนิดหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งนำรายได้จากประชาชนชาวไทย และชาวต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) (SIPA) เล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีการสื่อสารและ

สารสนเทศ (ICT) มาพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงได้ผลักดัน โครงการนำร่อง ด้วยการสร้างพื้นฐานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กระตุ้นให้กลุ่มท่องเที่ยวร่วมกันบริการนักท่องเที่ยว ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งนับเป็นตัวอย่างของการใช้เทคโนโลยีซอฟต์แวร์ระดับสูงภายใต้ชื่อ “Tourism e-commerce” (Tourism collaborative commerce) หรือการพาณิชย์เชิงร่วมมือบนธุรกิจท่องเที่ยวขยายโอกาสทางการค้าที่ช่วยเพิ่มรายได้สู่หน่วยธุรกิจ

แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นศัพท์บัญญัติที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) นำมาใช้อย่างเป็นทางการใน พ.ศ.2541 โดยให้ความหมายตรงกับคำว่า Ecotourism ในภาษาอังกฤษ ศัพท์บัญญัตินี้ได้รับความเห็นชอบจากราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบัญญัติศัพท์ Ecotourism เป็นคำที่เกิดใหม่ในวงการ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยนำคำ 2 คำมารวมกัน ได้แก่ Eco และ Tourism คำว่า Eco แปลตามรูปศัพท์ว่า บ้าน หรือที่อยู่อาศัย ส่วน Tourism แปลว่า การท่องเที่ยว Ecotourism จึงแปลว่า การท่องเที่ยวเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หมายความว่า การท่องเที่ยวที่เน้นในด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์

องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนคำว่า นิเวศ ซึ่งเป็นคำภาษาสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย ก็แปลว่า บ้านหรือที่อยู่อาศัยเช่นกัน (ดูพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน) ฉะนั้น การท่องเที่ยว เชิงนิเวศจึงเป็นศัพท์บัญญัติที่มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษอย่างเหมาะสม นอกจากนี้คำว่า Ecotourism แล้ว ยังมีคำอื่นๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้อง กันอีกหลายคำ ได้แก่ Green tourism แปลว่า การท่องเที่ยวสีเขียว หมายถึง การท่องเที่ยวสถานที่ทางธรรมชาติ โดยสีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ Biotourism แปลว่า การท่องเที่ยวเชิงชีวภาพ ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ และ Agrotourism แปลว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในด้านเกษตรกรรม เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของพืชผลไร่ นา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร เพื่อขยายความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จะขอกกล่าวถึงคำนิยามที่นักวิชาการได้ให้ไว้ในที่ต่างๆ ดังนี้

องค์การสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme-UNEP) สมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism society) และองค์การ การท่องเที่ยวโลก (World Tourism organization) ให้คำนิยามว่า “การท่องเที่ยวที่ไม่เป็นการรบกวนลักษณะทางธรรมชาติ มุ่งหวังในด้านการศึกษา มีความพอใจต่อทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ตามธรรมชาติ มีความเข้าใจต่อวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมาของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยไม่เป็นการรบกวนต่อระบบ

นิเวศ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ที่จะทำ ให้เกิดการอนุรักษ์ต่อทรัพยากรของ ประชากร ในท้องถิ่น” (สุมาลี เทพสุวรรณ, 2544, หน้า 39)

ราล์ฟ บักลีย์ ศาสตราจารย์ผู้อำนวยการศูนย์วิจัย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัย กริฟฟิท ประเทศออสเตรเลีย ให้คำนิยามสั้นๆ ว่า “การท่องเที่ยวที่อาศัยผลิตผลทางธรรมชาติ การ จัดการที่ยั่งยืน และองค์ประกอบทาง การศึกษา ซึ่งมีส่วนก่อให้เกิดการอนุรักษ์”

(Ralph 1995, p.3)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้คำนิยามว่า“การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใด แห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ซึ่งชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม และชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานความรู้และความรับผิดชอบต่อ ระบบนิเวศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539, หน้า 10)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหมายและองค์ประกอบ

ในช่วงที่กระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแพร่หลายไปทั่วโลก การท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยว โดยจะจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษา เรื่อง Ecotourism ระยะเวลาแรกคณะทำงานมีมติใช้คำจำกัดความ Ecotourism ในความหมายภาษาไทยว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” โดยมีความประสงค์ที่จะสื่อความหมายให้กับชาวไทยทุกระดับเข้าใจว่า รูปแบบการท่องเที่ยว Ecotourism นับเป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพหรืออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม ในการรับรู้ของชาวไทย คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต่อมา ททท. ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวหรือรักษาระบบ นิเวศ และขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมาย ในที่สุดได้ความหมายของคำว่า Ecotourism คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่ง ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วม ของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco - system) ในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับ ธรรมชาติ (Nature - based tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึง การอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably managed tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental education-based tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับความไว้วางใจ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grass root) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมชุมชน (Community participation-based tourism)

หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ตามลักษณะดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ (Eco-system) มีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติ (ที่รวมเอาลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ) หรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยววันนั้นๆ ไว้ ลักษณะเฉพาะนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural tourism และ Historical tourism) แม้ว่าจะมีความคาบเกี่ยวกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural tourism) จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด

ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวด้วย ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวต่างๆจึงมีบางส่วนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้หรือแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ อาจมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่ไปกับท่องเที่ยวแบบอื่นๆ ได้ จากลักษณะดังกล่าว จึงมีส่วนที่ควรทำความเข้าใจ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบปกติหรือแบบประเพณีนิยมซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลักและเน้นการส่งเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ใช่สิ่งตรงข้ามกับการท่องเที่ยวแบบคณะใหญ่ (Mass tourism) เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้ถูกจำกัดที่ขนาดของการท่องเที่ยว แต่จำกัดที่รูปแบบกิจกรรมและขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ สามารถทำหลายสิ่งแวดล้อมได้เช่นเดียวกันหรือมากกว่านักท่องเที่ยวคณะใหญ่หากปราศจากการจัดการที่ดีการจัดการกับการท่องเที่ยวคณะใหญ่ในทิศทางและภายใต้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จัดเป็น Mass tourism

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่จำเป็นต้องเป็นการจัดการที่ง่ายๆ ราคาถูกมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยากลำบาก มีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อย เพียงแต่มีการจัดการที่ดี มีการรักษาสีงแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวและให้ประโยชน์ที่เหมาะสมตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวแล้วการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับและมีรายได้สูงได้เช่นกัน

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงให้ความสำคัญในการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกมากกว่าให้ความพึงพอใจอย่างไม่มีการขอบเขตของนักท่องเที่ยว ดังนั้น จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีการประสานความเข้าใจกันอย่างเหมาะสมตลอดกระบวนการจากการศึกษากำหนดความหมายและนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว ทำให้ทราบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation tourism) ที่หมายถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสีงแวดล้อม เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่รักษาคุณภาพทั้งการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural - based tourism) และแหล่งวัฒนธรรม (Cultural - based tourism) อันจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาดสามารถรักษาเอกลักษณ์ความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด

แนวคิดการจัดการแบบมีส่วนร่วม

การจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การอำนวยการและการควบคุม การจัดการแบ่งหน้าที่ออกได้เป็น 3 ประการ คือ (สุชาติ ประชากุล, หน้า 4-6)

ประการแรกของการจัดการ คือ การวางแผน การจัดตั้งนโยบายของกลุ่มวัตถุประสงค์ และโครงการสำหรับอนาคต

ประการที่สอง คือการจัดมอบหมายความรับผิดชอบเฉพาะอย่างให้กับแผนกต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ ทั้งที่ผู้ทำงาน การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่สาม ได้แก่ การควบคุมงานนั้น คือ การนำทางและเป็นผู้ชี้ทางให้เกิดความสะดวกในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน และโดยการควบคุมนี้ ผู้จัดการสามารถพบว่า ได้มีการทำอะไรบ้างเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และการมอบหมายงาน

สมพงษ์ เกษมสิน (2514, หน้า 13-14) กล่าวว่าในสังคมหนึ่ง ๆ มนุษย์ย่อมมีพฤติกรรมร่วมกันในอันที่จะกระทำการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสมาชิกในสังคมมากที่สุด มีการแบ่งงานกันทำ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การปรับปรุงการบริหารของกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเป็นระเบียบมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการและข้อเรียกร้องต่าง ๆ ของประชาชนพยายามหาวิธีการ (means) ที่จะเป็นเครื่องมือในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ฉะนั้นการบริหารจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. การบริหารนั้นได้เจริญเติบโตควบคู่มากับการดำรงชีพของมนุษย์และเป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก
2. จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผลทำให้องค์การต่าง ๆ ต้องขยายงานด้านการบริหารงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม
4. การบริหารเป็นมรรควิธีที่สำคัญในอันที่จะนำสังคมและโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า
5. การบริหารจะช่วยให้ทราบถึงแนวโน้ม ทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมของสังคมในอนาคต

6. การบริหารมีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในสังคม

ฉะนั้น ความสำเร็จของการบริหาร จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมือง (political socio-cultural factors environment) อยู่เป็นอันมาก

7. การบริหารมีลักษณะต้องใช้การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือ ซึ่งนักบริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆ และการวินิจฉัยสั่งการนี้เองที่เป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและความเจริญเติบโตของการบริหาร

8. ชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าในครอบครัวหรือสำนักงานย่อมมีส่วนเกี่ยวกับการบริหารเสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องน่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีพอย่างฉลาด

9. การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งควบคู่ที่แยกกันไม่ออก ฉะนั้น การศึกษาจึงต้องคำนึงถึงสภาพทางการเมืองด้วย จึงกล่าวได้ว่าการบริหาร คือ การใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยของการบริหารองค์การ

โดยทั่วไป การบริหารจะต้องมีปัจจัยพื้นฐานทั้ง 4 ประการ หรือเรียกว่า ทรัพยากรการบริหาร (administration resources) ได้แก่ คน (men) เงิน (money) วัสดุอุปกรณ์ (material) และการจัดการ (management) หรือเรียกสั้นๆ ว่า “4 เอ็ม” ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ประการ นับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะว่าการบริหารทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชนก็ตามจำเป็นต้องอาศัยคน เงิน วัสดุ และการจัดการเป็นองค์ประกอบที่จะขาดเสียมิได้แต่สำหรับในปัจจุบัน ได้มีผู้พิจารณาขยายขอบเขตของปัจจัยการบริหารกว้างออกไปอีก เช่น กรีนวูด (Greenwood, 1965, pp.74 - 75) ได้เสนอความเห็นว่ามีปัจจัยในการบริหารไม่ได้มีเพียง 4 อย่างเท่านั้น แต่อย่างน้อยควรมี 7 อย่าง ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ อำนาจหน้าที่ เวลา กำลังใจในการทำงานและความสะดวกต่างๆ เป็นการแน่นอนที่ว่า ในการบริหารงานจะต้องมีปัจจัยทั้ง 4 เอ็ม เป็นส่วนประกอบสำคัญ ทั้งนี้ เพราะการที่จะดำเนินการให้สำเร็จตามนโยบาย ตามแผน หรือโครงการก็ต้องอาศัยกำลังคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการจัดการที่ดี โดยนำปัจจัยเหล่านี้มาผสมผสานกันอย่างเหมาะสม เพราะจะเห็นได้ว่า แม้องค์การหรือบริษัทหรือส่วนราชการต่างๆ จะมีขนาดและปัจจัยต่างๆ เท่าๆ กัน แต่ผลงานที่ได้ออกมาไม่เท่ากัน จึงพอสรุปได้ว่าปัญหานั้นจะขึ้นอยู่กับหัวใจของการบริหารมิได้อยู่ที่ปริมาณมากน้อยของปัจจัยการบริหารแต่เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดการ ภาวะความเป็นผู้นำ สภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่จะทำให้เกิดผลงานที่ดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

อมร รักษาสัตย์ และชัตติยา วรรณสุต (2515, หน้า 289) การบริหารงานใดๆ ก็ตามที่จะได้ผลงานออกมา (Output) ก็จำเป็นจะต้องมีปัจจัย 3 อย่างที่ใส่เข้าไปก่อน (Input) คือ คน เงิน และวัสดุ และกระบวนการในการให้ Input factors ต่างๆ ผสมกลมกลืนกันเป็นอย่างดี ผลงานจะออกมามีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบการบริหาร

ในการบริหารงานเพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือนโยบายที่วางไว้นั้น นอกจากจะต้องมีปัจจัยในการบริหารดังได้กล่าวมาแล้ว ยังต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ มาเป็นส่วนสำคัญในการจัดการอีกด้วย ฟาโยล์ (Fayol, 1949 อ้างถึงใน มัชฌิม สุวรรณเรือง, 2536, หน้า 53 - 56) ได้พูดถึงองค์ประกอบในการบริหารว่า ได้แก่

1. การวางแผน (Planning) คือ การคาดการณ์ล่วงหน้าต่อสิ่งต่างๆ ที่มีผลต่อการทำงาน และต้องมีแนวทางในการปฏิบัติไว้เพื่อใช้ได้ในอนาคต
2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของงานต่างๆ ขึ้น รวมทั้งกำหนดหน้าที่ไว้ด้วย เพื่อให้คนงานสามารถปฏิบัติงานในแนวทางที่เหมาะสม
3. การบังคับบัญชา (Commanding) คือ การที่ผู้บังคับบัญชาต้องสั่งการให้เป็นไปด้วยความยุติธรรม มีการลงโทษผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาได้ เมื่อท่านหย่อนสมรรถภาพเพื่อให้มีการปรับปรุงงานภายในองค์การ ให้มีลักษณะที่เหมาะสมไม่เกิดการขัดแย้งเพื่อมุ่งไปสู่จุดหมายหรือวัตถุประสงค์อันเดียวกัน
4. การประสานงาน (Coordinating) คือ ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน
5. การควบคุม (Controlling) คือ การกำกับดูแลให้การปฏิบัติการต่างๆ ที่ได้กระทำไปนั้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ตั้งแต่ต้นไม่เกิดการผิดพลาด

ในองค์การทั่วไป หลักการและวิธีการบริหารมีอยู่หลายแบบ ทว่าส่วนใหญ่จะมีรากฐานมาจากทฤษฎีองค์การตามแนวความคิดของ ฟาโยล์ (Fayol, 1949) หรืออาจเรียกว่าเป็นหลักของการบริหารทั่วไป (General principle of management) ซึ่งมีทั้งหมด 14 ประการ คือ

1. การแบ่งงานกันทำ (Division of work) เป็นการทำงานตามความชำนาญเฉพาะอย่างหรือตามความสามารถของแต่ละบุคคลหรือตามความสามารถของกลุ่มคนเพื่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด
2. อำนาจหน้าที่ (Authority) เป็นกาหนดอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยสำคัญในการสั่งงาน การบังคับบัญชากลุ่มอื่น อำนาจหน้าที่จะต้องมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบด้วยเสมอ ดังการกล่าวที่ว่า “Where Authority is Exercise Responsibility Arises” หรือ อำนาจหน้าที่ควรมีเท่ากับความรับผิดชอบ (Authority Should be Equal to Responsibility)

3. ระเบียบวินัย (Discipline) การทำงานต้องเป็นไปอย่างมีระเบียบ ต้องมีการตกลงหรือกำหนดให้ชัดเจนได้ว่า สิ่งใดที่ผู้ปฏิบัติงานควรประพฤติหรือควรงเว้นการประพฤติ ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือข้อตกลง มีระเบียบวินัยที่ดี หรือการที่จะรักษาวินัยให้มีผลได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับความยุติธรรมโดยมีคนส่วนใหญ่ยอมรับ การที่มีผู้บังคับบัญชาที่ดี และจะต้องเป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริต และมีความเป็นธรรมในการรักษาระเบียบวินัย การตัดสินใจพิพาทรวมทั้งการลงโทษ

4. มีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of command) โดยผู้ปฏิบัติงานต้องทราบว่า ผู้ใดเป็นผู้มีอำนาจและเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงที่จะรับคำสั่งหรือเป็นที่ปรึกษาการแก้ปัญหา และถือว่าผู้ปฏิบัติงานควรได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว เพื่อจะได้ไม่เกิดความสับสนต่อการทำงานซึ่งจะเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างแผนกงานต่าง ๆ หรือระหว่างบุคคลที่ทำงานร่วมกับด้วย

5. มีเอกภาพในการอำนวยความสะดวก (Unity of direction) ด้านกิจกรรมต่างๆของกลุ่มงานจะต้องมีเป้าหมายหรือจุดร่วมอันเดียวกัน ต้องสอดคล้องสอดคล้องตามแผนงานร่วมกัน การสั่งงาน วินิจฉัยสั่งการต้องไม่ซ้ำซ้อนหรือมีการก้าวท้าวกัน อันอาจทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายได้

6. การไม่ถือประโยชน์ส่วนตัวเหนือประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of individual to general interest) ผู้ปฏิบัติงานจะต้องคำนึงแต่ผลประโยชน์ที่เป็นเป้าหมายขององค์กรก่อน ถือผลประโยชน์ขององค์กรนั้นจะต้องอยู่เหนือสิ่งอื่นใด

7. ผลประโยชน์ตอบแทน (Remuneration of personnel) การทำงานนั้นย่อมต้องมีค่าตอบแทน เป็นผลตอบแทนนั้นก็ต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมอย่างเช่น ค่าครองชีพ ความสามารถแต่ละบุคคล รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจขององค์กรเพื่อให้เกิดความพอใจทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งฝ่ายลูกจ้างและฝ่ายนายจ้าง

8. การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง (Centralization) การนำเอางานใดที่มีลักษณะการบริหารเหมือนกันมาขึ้นไว้กับศูนย์กลางเดียวกัน แต่ยังคงกระจายอำนาจบ้างเพื่อให้ส่วนบริหารได้ควบคุมหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กรได้อย่างพอสมควร

9. ในสายการบังคับบัญชา (Secular chain) โดยมีสายการบังคับบัญชาจากระดับสูงลงมาระดับต่ำ ซึ่งจะเป็นผลต่อเอกภาพของการบังคับบัญชา ซึ่งผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งการต่อเจ้าหน้าที่ระดับรอง ๆ ลงมาจนถึงระดับต่ำสุดได้

10. การออกคำสั่ง (Order) เป็นการจัดระเบียบตัวบุคคลหรือสิ่งของในการทำงานทำงานในองค์กร ผู้บริหารจะต้องกำหนดลักษณะขอบเขตของงาน จัดผังขององค์กร (Organization

chart) ไว้ การออกคำสั่งที่ชัดเจนเป็นเรื่อง ๆ ไป เน้นระเบียบข้อบังคับสำหรับบุคคล และที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งของหรือวัตถุเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันบังเกิดความเป็นระเบียบระบบ

11. ความเสมอภาค (Equity) ผู้บริหารนั้นต้องมีความเป็นธรรมที่ปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับ บัญชาอย่างยุติธรรม โดยไม่มีการเลือกที่รักมักที่ชังหรืออคติ

12. ความมั่นคงต่อตำแหน่งหน้าที่การงาน (Stability of tennure) ผู้ทำงานจะต้องได้มี หลักประกันหรือคำมั่นสัญญาว่าจะไม่ถูกออกจากงานเสียก่อนครบการทดลองปฏิบัติงาน เพื่อเป็น การให้โอกาสศึกษางานเสียก่อน รวมตลอดถึงการที่จะไม่ถูกปรับเปลี่ยนหน้าที่บ่อยจนเกินไป

13. ความคิดริเริ่ม (Initiative) นำความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเพื่อปรับปรุงการบริหารให้ ทันสมัย ก้าวหน้าอยู่เสมอ และผู้บังคับบัญชาจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ในบังคับบัญชาได้แสดง ความคิดเห็นและเสนอแนะข้อบกพร่องที่มีอยู่ในองค์การ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

14. ความสามัคคี (Esprit de corps or gamony) ทุก ๆ คนในองค์การต้องยึดหลักความ สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมแรงร่วมใจทุ่มเทต่อการทำงานหรือเน้นการทำงานเป็นทีม (Teamwork)

แนวคิดวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมท้องถิ่น

แนวคิดวัฒนธรรมองค์กร

หากกล่าวถึงองค์กรแล้วคำว่า “วัฒนธรรม” มักจะเชื่อมโยงกับพฤติกรรมองค์กร กระบวนการทำงานในองค์กร หรือ ความเป็นผู้นำในองค์กร จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมมิได้หมาย รวมถึงทุกๆ อย่างที่เกิดขึ้นในองค์กร ในอดีตมีการแปลความหมายของคำว่าวัฒนธรรมออกมา อย่าง มากมาย ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคลว่าจะมองในรูปแบบใด เช่น นักมานุษยวิทยาอาจมองว่า วัฒนธรรมเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาภายในกลุ่มชนกลุ่มหนึ่ง นัก สังคมวิทยา อาจมองว่าเป็นความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคมหนึ่งๆ ที่มีผลต่อการกำหนด พฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ส่วนนักบริหารและจัดการ อาจมองว่า วัฒนธรรม คือ กลยุทธ์ ลักษณะโครงสร้างขององค์กร และการควบคุมภายในองค์กร ในโลกปัจจุบัน มีความจำเป็นที่ จะต้องเรียนรู้ถึงเทคโนโลยีต่างๆ สิ่งแวดล้อมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป องค์กรต่างๆ ต้องมีการพัฒนา ความสามารถของตนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยที่ทุกคนในองค์กรต้องมีความ กระตือรือร้นในการหาวิธีการที่จะมาปรับเปลี่ยนในการพัฒนาการทำงานของตน ตลอดจน พฤติกรรมที่คนในองค์กรยึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งแบบแผนพฤติกรรมที่บุคคล ในองค์กรยึดถือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่มีพื้นฐานมาจากความเชื่อ ค่านิยม นั่นก็คือ

วัฒนธรรมองค์กร สำหรับบทความเรื่องแนวคิดวัฒนธรรมองค์กรนี้ จะกล่าวถึงแนวคิดของวัฒนธรรมองค์กรในลักษณะต่างๆ ที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ในองค์กร คือ วัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ วัฒนธรรมองค์กรการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กรอัจฉริยะ วัฒนธรรมองค์กรการเปลี่ยนแปลง และ วัฒนธรรมองค์กรแห่งการตื่นรู้ ดังนั้นก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดของวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น ยังมีนักวิชาการที่มีการแบ่งรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรไว้หลายลักษณะ ซึ่งความสัมพันธ์และส่วนประกอบของวัฒนธรรมองค์กรทำให้เกิดรูปแบบวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เหมือนกับบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงรูปแบบของวัฒนธรรมองค์กรในลักษณะต่างๆ เป็นการแบ่งประเภทตามพื้นฐานของตัวแปรที่แตกต่างกันไว้หลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบวัฒนธรรมตามพื้นฐานค่านิยม รูปแบบวัฒนธรรมตามพื้นฐานของการควบคุม รูปแบบวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตและพฤติกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบวัฒนธรรมตามพื้นฐานของค่านิยม การแบ่งรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรประเภทนี้เป็นการแบ่งค่านิยมขององค์กรที่อยู่บนพื้นฐานของจุดมุ่งหมายและแหล่งที่มา ซึ่งชี้ให้เห็นถึงวัฒนธรรมองค์กร โดยทั่วไปเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้ (สมยศ นาวิการ, 2541)

1.1 วัฒนธรรมที่มุ่งผู้ประกอบการ (Entrepreneurial culture) เป็นวัฒนธรรมที่มีแหล่งที่มาของค่านิยมร่วมอยู่ที่ผู้นำที่มีบารมี หรือผู้ก่อตั้งองค์กรและเป็นค่านิยมที่มุ่งหน้าที คือ การสร้างคุณค่าแก่ผู้ใช้บริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ซึ่งวัฒนธรรมที่มุ่งผู้ประกอบการอาจจะไม่มั่นคงและเสี่ยงภัยเพราะเป็นวัฒนธรรมที่ขึ้นอยู่กับผู้ก่อตั้งเพียงคนเดียว

1.2 วัฒนธรรมที่มุ่งกลยุทธ์ (Strategic culture) เป็นวัฒนธรรมที่มีแหล่งที่มาของค่านิยมร่วมที่มุ่งหน้าทีและได้กลายเป็นขนบธรรมเนียมและเปลี่ยนแปลงไปสู่ประเพณีขององค์กรเป็นค่านิยมที่มั่นคงและมุ่งภายนอกระยะยาว

1.3 วัฒนธรรมที่มุ่งตนเอง (Chauvinistic culture) เป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งภายใน ความจงรักภักดีต่อการเป็นผู้นำองค์กรอย่างคาบอด และการให้ความสำคัญกับความเป็นเลิศของสถาบัน วัฒนธรรมองค์กรรูปแบบนี้อาจแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะทางพิธีศาสนาหลายอย่าง ความจงรักภักดีและความผูกพันต่อค่านิยมของผู้นำบารมีอย่างเข้มแข็งและการมุ่งภายในมุ่งพวกเราและมุ่งพวกเขา จะกระตุ้นความพยายามให้มุ่งที่การรักษาความเป็นเลิศของสถาบันเอาไว้โดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่าย

1.4 วัฒนธรรมที่มุ่งการเลือกสรร (Exclusive culture) เป็นวัฒนธรรมที่มุ่งการเลือกสรร ในฐานะที่คล้ายคลึงกับสโมสรที่เลือกสรรสมาชิก ซึ่งภายในสถานการณ์บางอย่างการเลือกสรรจะเพิ่มคุณค่าแก่ผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กร ซึ่งองค์กรจะทุ่มเทอย่างหนักเพื่อที่จะสร้างภาพพจน์ของความเหนือกว่าและการเลือกสรรขึ้นมา

2. รูปแบบวัฒนธรรมตามพื้นฐานของการควบคุม เป็นการแบ่งวัฒนธรรมองค์กรบนพื้นฐานของการควบคุมภายในมือของผู้บริหารระดับสูง การมุ่งความเสี่ยงภัยขององค์กร และความโน้มเอียงของการเปลี่ยนแปลง แบ่งเป็น 2 รูปแบบ (สมยศ นาวิการ, 2543) คือ

2.1 วัฒนธรรมแบบเครื่องจักร (Mechanistic culture) คือ องค์กรที่มีวัฒนธรรมแบบเครื่องจักรนี้จะถูกการควบคุมอย่างเข้มงวด ค่านิยมและความเชื่อร่วมกันจะเป็นการทำตามกัน การอนุรักษ์นิยม การเชื่อฟังต่อกฎ ความเต็มใจในการทำงานเป็นทีมและความจงรักภักดีต่อระบบ มักขาดการเสี่ยงภัย เป้าหมายวัฒนธรรมแบบนี้ คือ ประสิทธิภาพ มุ่งปรับปรุงคุณภาพและการลดต้นทุน งานส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยโครงสร้าง และการดำเนินการตามกฎระเบียบวิธีปฏิบัติงานจะสำคัญมาก วัฒนธรรมแบบนี้จะเหมาะกับสภาพแวดล้อมที่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง สมาชิกในองค์กรที่พอใจกับการเปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลงและความเป็นอิสระอาจจะไม่มีความสุขภายในวัฒนธรรมรูปแบบนี้ นอกจากนี้อาจแสดงให้เห็นถึงระดับความไว้วางใจต่ำภายในองค์กรด้วย

2.2 วัฒนธรรมแบบคล่องตัว (Organic culture) วัฒนธรรมแบบนี้เกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสในระดับสูงให้กับความหลากหลาย กฎและข้อบังคับจะมีน้อย มีการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งอย่างเปิดเผย มีลักษณะอดทนกับความหลากหลาย มีความไว้วางใจกัน และเคารพต่อความเป็นเอกบุคคัล มีความคล่องตัวและความเปลี่ยนแปลง ข้อเสี่ยงของวัฒนธรรมแบบนี้ คือ การสูญเสียการควบคุมพนักงานที่สามารถเผชิญกับความไม่แน่นอนและความเสี่ยงภัย

3. รูปแบบวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตและพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะต่างๆ ของเทพเจ้ากรีกโบราณ แบ่งเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

3.1 วัฒนธรรมที่เน้นบทบาท (Apollo หรือ Role culture) เป็นวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นตำแหน่ง บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร มีลักษณะที่ชอบด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ โครงสร้างขององค์กรกำหนดไว้ชัดเจนตามลำดับชั้นทางการบริหารที่ลดหลั่นกันไป และมีกฎระเบียบข้อบังคับในกระบวนการปฏิบัติงานต่างๆชัดเจนทั่วองค์กร ซึ่งวัฒนธรรมแบบนี้จะปรากฏชัดทั่วไปในหน่วยงานใหญ่ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งค่อนข้างล่าช้าต่อการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อความเจริญ ความมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและความอยู่รอดต่อไปขององค์กร มักใช้การประชุมเป็นส่วนใหญ่ในการทำงานร่วมกัน การตัดสินใจแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานใดๆ

3.2 วัฒนธรรมเน้นที่งาน (Athena หรือ Task oriented culture) เป็นวัฒนธรรมที่เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม สนับสนุนและส่งเสริมให้สมาชิกแต่ละคนพัฒนาและใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ เพื่อผลงานและการพัฒนาที่ริเริ่มใหม่อยู่เสมอ งานที่ปฏิบัติกันเป็นทีมจะ

ถูกจัดเป็นโครงการ โดยไม่ยึดติดกับโครงสร้างขององค์กร วัฒนธรรมองค์กรแบบนี้เหมาะสมกับหน่วยงานที่ต้องเร่งรีบพัฒนาปรับปรุง โดยเฉพาะในสภาวะที่ต้องแข่งขัน

3.3 วัฒนธรรมที่เน้นบทบาทอิสระเฉพาะตัวบุคคล (Dionysus หรือ Existential) ผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีวัฒนธรรมแบบนี้ จะกำหนดกฎเกณฑ์ของตนเองมีความเป็นอิสระสูง ความรู้ความสามารถของบุคคลที่หลากหลายจำเป็นและมีผลต่อประสิทธิภาพและชื่อเสียงขององค์กรเป็นอย่างยิ่ง มหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการจะสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมองค์กรแบบนี้อย่างชัดเจน

3.4 วัฒนธรรมแบบเป็นผู้นำ (Zeus หรือ Leader culture) รูปแบบวัฒนธรรมที่ผู้นำจะมีกลุ่มผู้บริหารที่สามารถเป็นที่ปรึกษา หรือเป็นผู้สนองรับหรือนำการตัดสินใจ นโยบาย แนวทาง และแผนงานไปปฏิบัติให้บรรลุผล ความสำเร็จของทีมบริหารเกิดจากความสามารถของผู้นำที่พัฒนาและสร้างระบบการติดต่อสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจ (Trust) โครงสร้างองค์กรมีขนาดกะทัดรัดแต่ครอบคลุม มีความรวดเร็วในการตอบสนองต่อข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ผู้บริหารที่มีความสามารถมักมีประสบการณ์ผ่านงานในองค์กรที่มีวัฒนธรรมอย่างนี้มาก่อนเสมอ

ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรที่กล่าวมาในข้างต้นเป็นวัฒนธรรมที่แบ่งตามพื้นฐานของตัวแปรที่แตกต่างกันไป และผู้เขียนจะกล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรลักษณะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Cooke and Lafferty, 1989 (อ้างถึงใน จารุวรรณ ประดา, 2545) คือ

วัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ (The Constructive Culture)

เป็นองค์กรที่มีลักษณะของการให้ความสำคัญกับค่านิยมในการทำงาน โดยมุ่งส่งเสริมให้สมาชิกในองค์กรมีปฏิสัมพันธ์และสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานมีลักษณะที่ส่งผลให้สมาชิกภายในองค์กรประสบความสำเร็จในการทำงาน และมุ่งที่ความพึงพอใจของบุคคลเกี่ยวกับความต้องการความสำเร็จในการทำงาน และมุ่งที่ความพึงพอใจของบุคคลเกี่ยวกับความต้องการความสำเร็จ และความต้องการมิตรสัมพันธ์ ซึ่งลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรเชิงสร้างสรรค์ แบ่งเป็น 4 มิติ คือ

1. มิติมุ่งความสำเร็จ (Achievement) คือ องค์กรที่มีค่านิยมและพฤติกรรมการแสดงออกในการทำงานของสมาชิกภายในองค์กรที่มีภาพรวมของลักษณะการทำงานที่ดี มีการตั้งเป้าหมายร่วมกัน พฤติกรรมการทำงานของคนเป็นแบบมีเหตุมีผล มีหลักการและการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ มีความกระตือรือร้นและมีความสุขในการทำงาน รู้สึกว่างานมีความหมายและมีความท้าทาย ลักษณะเด่นคือสมาชิกในองค์กรมีความกระตือรือร้น และรู้สึกว่างานท้าทายความสามารถ อยู่ตลอดเวลา

2. มิตินุ่งสัจการแห่งตน (Self-actualizing) คือ องค์กรที่มีค่านิยม และพฤติกรรม การแสดงออกของการทำงานในทางสร้างสรรค์ โดยเน้นความต้องการของสมาชิกในองค์กรตามความคาดหวัง เป้าหมายการทำงานอยู่ที่คุณภาพงานมากกว่าปริมาณงาน โดยที่เป้าหมายของตนสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งความสำเร็จของงานมาพร้อมกับความก้าวหน้าของสมาชิกในองค์กร ทุกคนมีความเต็มใจในการทำงานและภูมิใจในงานของตน สมาชิกทุกคนได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาตนเองจากงานที่ทำอยู่ รวมทั้งมีความอิสระในการพัฒนางานของตนเอง ลักษณะเด่น คือ สมาชิกในองค์กรมีความยึดมั่นผูกพันกับงานและมีบุคลิกภาพที่มีความพร้อมในการทำงานสูง

3. มิตินุ่งบุคคล (Humanistic-encouraging) คือ องค์กรที่มีค่านิยมและพฤติกรรม การแสดงออกของการทำงานที่มีรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและมุ่งบุคคลเป็นศูนย์กลางให้ความสำคัญกับสมาชิกในองค์กร โดยถือว่าสมาชิกคือ ทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กร การทำงานมีลักษณะติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกมีความสุขและภูมิใจในการทำงาน มีความสุขต่อการสอน การนิเทศงานและการเป็นพี่เลี้ยงให้แกกัน ทุกคนในองค์กรได้รับการสนับสนุนความก้าวหน้าในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ลักษณะเด่น คือ ทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่สุดขององค์กร

4. มิตินุ่งไมตรีสัมพันธ์ (Affiliative) คือ องค์กรที่มีลักษณะที่มุ่งให้ความสำคัญกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล สมาชิกทุกคนในองค์กรมีความเป็นกันเอง เปิดเผย จริงใจ และไวต่อความรู้สึกของเพื่อนร่วมงานและเพื่อนร่วมทีม ได้รับการยอมรับและเข้าใจความรู้สึกซึ่งกันและกัน ลักษณะเด่น คือ ความเป็นเพื่อนและความจริงใจต่อกัน

ดังนั้น วัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์จะเน้นการทำงานอย่างสร้างสรรค์ สร้างค่านิยมในการทำงานที่มุ่งความสำเร็จและความพึงพอใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน เน้นการทำงานเป็นทีม สัมพันธภาพระหว่างผู้ร่วมงาน และมีความรู้สึกทำงานท้าทายความสามารถอยู่ตลอดเวลา ต่อไปก็จะขอกล่าวถึงวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นวัฒนธรรมองค์กรอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะทำใหบุคคลากรในองค์กรเกิดการพัฒนาในการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายขององค์กร

วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization)

Peter Senge (1990) เชื่อว่าหัวใจของการสร้าง Learning organization อยู่ที่การสร้างวินัย 5 ประการในรูปของการนำไปปฏิบัติของบุคคล ทีม และองค์กรอย่างต่อเนื่อง วินัย 5 ประการที่เป็นแนวทางสนับสนุนการปฏิบัติเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ทั้งองค์กรมีดังนี้

1. Personal Mastery : มุ่งสู่ความเป็นเลิศ และรอบรู้ โดยมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้ไปถึงเป้าหมาย ด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ส่วนตัว (Personal vision) เมื่อลงมือกระทำและต้องมุ่งมั่นสร้างสรรค์ จึงจำเป็นต้องมี แรงมุ่งมั่นใฝ่ดี (Creative tended) มีการใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงเพื่อคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ (Commitment to the truth) ที่ทำให้มีระบบการคิดตัดสินใจที่ดี รวมทั้งใช้การฝึกจิตใต้สำนึกในการทำงาน (Using Subconsciousness) ด้วยการดำเนินไปอย่างอัตโนมัติ

2. Mental Model มีรูปแบบวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง ผลลัพธ์ที่จะเกิดจากรูปแบบแนวคิดนี้ จะออกมาในรูปของผลลัพธ์ 3 ลักษณะคือ เจตคติ หมายถึง ท่าที หรือความรู้สึกรวมของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์ หรือเรื่องราวใดๆ ทักษะคิดแนวความคิดเห็น และกระบวนการทัศน์ กรอบความคิด แนวปฏิบัติที่เราปฏิบัติตามๆ กันไป จนกระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร

3. Shared Vision การสร้างและสานวิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์องค์กรเป็นความมุ่งหวังขององค์กรที่ทุกคนต้องร่วมกันบูรณาการให้เกิดเป็นรูปธรรมในอนาคต ลักษณะวิสัยทัศน์องค์กรที่ดี คือ กลุ่มผู้นำต้องเป็นฝ่ายเริ่มหันเข้าสู่กระบวนการพัฒนาวิสัยทัศน์อย่างจริงจัง วิสัยทัศน์นั้นจะต้องมีรายละเอียดชัดเจนเพียงพอที่จะนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติได้ วิสัยทัศน์องค์กรต้องเป็นภาพบวกต่อองค์กร

4. Team Learning การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม องค์กรมุ่งเน้นให้ทุกคนในทีมมีส่วนร่วมร่วมกันว่า เรากำลังทำอะไรและจะทำอะไรต่อไป ทำอย่างไรจะช่วยเพิ่มคุณค่าแก่ลูกค้า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขึ้นกับ 2 ปัจจัย คือ IQ และ EQ ประสานกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้นำองค์กรทุกระดับ

5. System Thinking มีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ ทุกคนควรมีความสามารถในการเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบ นอกจากมองภาพรวมแล้ว ต้องมองรายละเอียดของส่วนประกอบย่อยในภาพนั้นให้ออกด้วย วินัยข้อนี้สามารถแก้ไข ปัญหาที่สลับซับซ้อนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น จะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการในการคิดและปฏิสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์กร ความมุ่งมั่นหรือทุ่มเทของบุคลากรในองค์กร การที่จะองค์กรก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ นั้น ซึ่ง พสุ เดชะรินทร์ (2549) กล่าวว่า ประกอบด้วย

1) Openness to experience คือ การที่บุคคลในองค์กรมีการเปิดใจ หรือยอมรับต่อประสบการณ์ต่างๆ ทั้งประสบการณ์จากภายนอกและภายในองค์กร เนื่องจากปัญหาของหลาย ๆ องค์กร คือ ความไม่พร้อมหรือไม่อยากจะเรียนรู้

2) Encourage of responsible risk - taking ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรจะต้องเอื้อให้บุคลากรในองค์กรพร้อมและยอมรับต่อความเสี่ยงในการทำสิ่งใหม่ๆ เนื่องจากกรณีที่เราริเริ่มหรือ

ทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อน ก็จะทำให้เราเกิดการเรียนรู้เกิดขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงที่มากับสิ่งใหม่ๆ นั้นด้วย ดังนั้น การยอมรับต่อความเสี่ยงที่เกิดขึ้นก็เป็นสิ่งสำคัญต่อการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

3) ความกล้าที่จะยอมรับต่อความสำเร็จและล้มเหลว ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ที่สำคัญคือการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต ซึ่งประสบการณ์ในอดีตนั้นมีทั้งสำเร็จและล้มเหลว และถ้าเรายอมรับต่อความสำเร็จและล้มเหลวได้ เราก็พร้อมที่จะเรียนรู้จากความสำเร็จและล้มเหลวที่เราได้ประสบมา

ดังนั้น การที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้นั้น บุคคลในองค์กรต้องมีการเปิดใจยอมรับเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ กล้าเผชิญกับความเสี่ยงในการทำสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ผู้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังที่กล่าวมาแล้ว

วัฒนธรรมองค์กรอัจฉริยะ (Intelligence culture)

วิจารณ์ พานิช (2550) กล่าวว่า เป็นองค์กรที่เน้นความรู้เป็นสิ่งสำคัญ แต่การเรียนรู้และการสร้างความรู้สำคัญที่สุด ดังนั้นเป้าหมายขององค์กรนี้ คือ สามารถในการเผชิญกับสภาพอนาคตที่ไม่แน่นอนได้ และต้องมีขีดความสามารถ 12 ประการในการเป็นองค์กรอัจฉริยะ คือ

1. มีความมุ่งมั่น มุ่งมั่น ที่ชัดเจน

การเป็นเบอร์ 1 ขององค์กรคือ ต้องมีการ Manage share vision ทุกคนในองค์กรร่วมคิดและเป็นเจ้าของเป้าหมาย แต่เป็นเป้าหมายในระดับคุณค่า มีความมุ่งมั่น (Passion) สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องมีกระบวนการ Build Shared Vision ต้องมีการ Manage และต้องมี Share vision ร่วมกันทุกวัน

2. ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท (อปมาโท มีสติ & ปัญญา)

มีความเชื่อในความเปลี่ยนแปลง (ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท) ต้องตั้งสติอยู่ในการเปลี่ยนแปลง ต้องทำ Change management ทั้งภายในและภายนอก โดยต้องใช้การจัดการเชิงบวก (Positive change management)

3. มีและใช้แผนยุทธศาสตร์ KM (Knowledge management)

ต้องมีแผน KM เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์องค์กร

4. มีและใช้ภาวะผู้นำและแกนนำ (Leadership)

ผู้บริหารสูงสุดต้องบริหารกระบวนการทัศน์ ภาวะผู้นำต้องมีอยู่ทั่วทั้งองค์กร อยู่ในทุกคน ทุกคนเป็นผู้นำ นำการเปลี่ยนแปลง ณ จุดที่ตนเองรับผิดชอบ หาวิธีการใหม่ๆ สร้างนวัตกรรม สร้างการเปลี่ยนแปลงกับเพื่อนร่วมงาน มีการทำ CQI (Continuous quality improvement) ร่วมกันสร้าง Organizational knowledge จาก Individual knowledge

5. จัดการความสัมพันธ์ระหว่างคน

องค์กรอัจฉริยะเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคน เพราะความสัมพันธ์ระหว่างคนจะทำให้องค์กรมีพลังมากขึ้น

6. ทักษะพื้นฐานของพนักงาน

เป็นทักษะในระดับวิธีคิดและให้คุณค่า เป็นการปฏิบัติ การคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะที่สำคัญที่สุดคือทักษะการฟัง ทักษะในการเข้าใจ Mental model ของตนเองและของผู้อื่น เป็นการพัฒนาองค์กร

7. ทักษะในการใช้ “ตัวช่วย” (Enablers) KM

Enabler คือ เครื่องมือที่เป็นตัวช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีพลัง ใช้เท่าที่จำเป็น ตัวอย่างตัวช่วย เช่น BAR (Before action review), OM (Outcome mapping) เป็นต้น

8. ไร้กำแพง

กำแพงไม่ใช่กำแพงจริงแต่เป็นกำแพงใจ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนทำให้เกิดการเรียนรู้ อุปสรรคที่สำคัญคือต่างคนต่างอยู่เป็นหน่วย ไม่มีเวลามาพูดคุย การทำงานต้องไม่เริ่มจากศูนย์ เพราะเพื่อนร่วมงานบางคนอาจมีความรู้นั้นอยู่แล้ว มีประสบการณ์ของเพื่อนมาช่วยแก้ปัญหา เครื่องมือหลายกำแพงเช่น CFT (Cross function team: กลุ่มของบุคลากรที่มาจากหลายหน่วยงาน ภายในองค์กรมีความรู้และทักษะหลากหลายมารวมกัน เพื่อวัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง) ของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ, Task force คณะทำงานเฉพาะกิจ, Job rotation ทำงานโดยหมุนความรู้ให้เพื่อนร่วมงานด้วย, CoP: Community of Practice เป็นเครือข่ายชุมชนแนวปฏิบัติ เป็นเครื่องมือทรงพลัง ต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการปฏิบัติเรื่องใดเรื่องหนึ่งระหว่างสมาชิกชุมชน เป็นต้น

9. อีสรภาพ บรรยากาศเชิงบวก

บางหน่วยงานมี Talent management ต้องให้คนทำงานสามารถลองผิดลองถูกได้เองและทำให้คนทำงานได้เป็นผู้นำตัวเล็กๆ กล้าคิดที่จะเปลี่ยนวิธีการทำงานของตนอยู่ตลอดเวลา ทำให้คนทำงานมีความสุข

10. มีและใช้ การจัดการคนเก่ง การจัดการชุมทรัพย์ทางปัญญา หัวใจอยู่ที่การเสาะ Resources ซึ่งก็คือ ทรัพยากรทางปัญญา Intellectual Capital (IC) เป็นสิ่งที่จับต้องได้และไม่ได้ เช่น เป็นคน เป็นความสัมพันธ์ เป็นวัฒนธรรมเป็นความรู้ใหม่ เป็นต้น

11. มีและใช้ ระบบบันทึก ขุม/คลัง ความรู้ในองค์กรต้องสนับสนุนให้คนทำงานจดบันทึกจดในสิ่งที่ตนสนใจขึ้นจากการทำงาน บันทึกการเรียนรู้จากหน้างาน แล้วนำมา ทำความเข้าใจ ยกระดับความรู้ร่วมกัน และมีการจัดการเรื่องเล่าให้เป็นหมวดหมู่

12. มีและใช้ระบบ ICT (Information Communication Technology) ดังนั้น องค์กรอัจฉริยะ คือ องค์กรที่มีความรู้ความสามารถมากกว่าปกติ CIA: Central Intelligence Agency เป็นองค์กรที่มีนักคิด นักวิเคราะห์ นักสืบค้น นักปฏิบัติทำงานอยู่ เป็นองค์กรที่มีฐานความรู้ ภูมิปัญญา ฉลาดคิด ฉลาดฟัง ฉลาดทำ ทั้งนี้ ต้นกำเนิดขององค์กรอัจฉริยะเกิดมาจาก องค์ความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่ ทักษะและรูปแบบความคิด เกิดสารสนเทศใหม่ ก่อให้เกิดทางเลือกที่หลากหลาย ฉลาดเลือกและฉลาดทำ อันเป็นฐานของพลังความรู้ (Knowledge power) ที่จะเป็พลังแห่งความคิดสร้างสรรค์เพื่อสู่การปฏิบัติ โดยมีความเป็นเลิศหรือเก่งจริงใน 3 ประการคือ

1) ความเป็นเลิศในวิชาการ (Academic excellence) โดยอาศัยฐานความรู้ (Knowledge - Base) ความรู้ที่สำคัญควรมาจากความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์กร โดยพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) ทั้งนี้ ผู้บริหารหรือผู้นำจะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมโยงเพื่อการถ่ายโอนทางสติปัญญา กล่าวคือ ลดช่องว่างการถ่ายโอนทางสติปัญญาของบุคลากรในองค์กร (Intelligence Transfer Gap : ITP) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันให้มากที่สุดก่อให้เกิดการประสานทั้งองค์ความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่

2) ความเป็นเลิศในวิชาชีพอย่างมืออาชีพ (Professional excellence) บุคลากรในองค์กรจะต้องมีความเป็นมืออาชีพ นั่นคือ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพ คือ จะต้อง เก่งคิด เก่งคน และเก่งงาน บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ ถ้าเป็นครูก็ต้องเป็นครูมืออาชีพ ทั้งนี้ จะต้องสร้างและพัฒนาบุคลากร ในองค์กรให้เป็นผู้ปฏิบัติงาน มีการเรียนรู้จนและรับผิดชอบงานอย่างมืออาชีพนั่นเอง

3) ความเป็นเลิศในวิถีการดำเนินชีวิต (Life excellence) โดยการให้ความสำคัญกับบุคคล เข้าใจในวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตของบุคลากรในองค์กรเป็นอย่างดี ส่งเสริมให้บุคลากรดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ฉะนั้นการบริหารองค์กรจึงต้องใช้ฐานของการบริหารจัดการจัดการความรู้เพื่อให้เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ถือเป็นการพัฒนาบุคลากรอย่างสมบูรณ์ เป็นการบริหารภูมิปัญญา เพื่อเพิ่มพลังและศักยภาพอำนาจในการปฏิบัติของบุคลากรอย่างเต็มที่ สู่ความเป็นอัจฉริยะขององค์กร และยังมีวัฒนธรรมองค์กรที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงจากวัฒนธรรมหนึ่งไปยังอีกวัฒนธรรมหนึ่งนั่นก็คือ

วัฒนธรรมองค์กรการเปลี่ยนแปลง

ในปัจจุบันนี้ความก้าวหน้าของโลกเทคโนโลยีต่างๆ สิ่งแวดล้อมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป องค์กรต่างๆต้องมีการพัฒนาความสามารถของคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังนั้น องค์กรที่ต้องรองรับการเปลี่ยนแปลง มีแนวทางดังนี้

1. เริ่มจากการวิเคราะห์สภาพวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอยู่ เพื่อให้เข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ควรจะต้องการเปลี่ยนแปลง
2. ทำความเข้าใจกับผู้บริหาร เพื่อให้เห็นความจำเป็นที่ว่าองค์กรจะอยู่รอดไม่ได้หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
3. แต่งตั้งผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ เข้ามาทำหน้าที่หลักคิดการเปลี่ยนแปลง
4. ทำการปรับโครงสร้างและปรับองค์กรให้เหมาะสม
5. สร้างสื่อใหม่ๆ ที่จะช่วยสื่อวิสัยทัศน์นั้นออกมาให้คนอื่นได้ทราบ
6. ปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกและกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม การประเมินผล และระบบรางวัลจูงใจที่จะช่วยสนับสนุนค่านิยม และปรัชญาใหม่ๆ เพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้เกิดขึ้น

องค์กรไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง แต่จะเปลี่ยนแปลงอย่างเงียบๆ โดยวัฒนธรรมในองค์กรอย่างมีระเบียบแบบแผน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในองค์กรหรือการบริหารงานถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่างเช่น องค์กรจะมีการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการคัดเลือกบุคลากรหรือสวัสดิการสำหรับบุคลากร ก็จะกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปเหมือนกับการเบนเป้าหมาย จนในที่สุดก็ได้รับการยอมรับในข้อตกลงต่างๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมในองค์กร

ในที่สุด ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในองค์กรล้วนมาจากความคิดสร้างสรรค์ การต้องการความเปลี่ยนแปลง และปัญหาต่างๆ ภายในองค์กรรวมทั้งปัจจัยเสริมทางสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง แต่เป็นบุคคลทั้งองค์กร และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่างมีระเบียบแบบแผน

วัฒนธรรมองค์กรแห่งการตื่นรู้ (Awakening culture)

ธรรมชาติขององค์กรมีลักษณะคล้ายกับธรรมชาติของชีวิตทั่วไป คือเมื่อมีการกำเนิดขึ้น จะต้องมีการเติบโต มีการพัฒนา การพัฒนานั้นจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงจะทำให้องค์กรอยู่รอดได้อย่างมั่นคง ซึ่งการอยู่รอดอย่างมั่นคงนั้น หมายถึง องค์กรต้องสามารถปรับตัวสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมี

คุณภาพ มีลักษณะของการเรียนรู้อย่างไม่หยุดนิ่ง มีการตื่นตัวที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องดังที่กล่าวมาแล้ว องค์กรที่มีลักษณะเช่นนี้ก็คือ องค์กรแห่งการตื่นรู้ “Awakening organization” (เกศรา รักชาติ, 2549) ขณะเดียวกันองค์กรแห่งการตื่นรู้ก็มีลักษณะเป็น “องค์กรซึ่งสามารถปลดปล่อยศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานออกมา ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความมุ่งมั่น ทুমเท เพื่อให้การทำงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้”

ลักษณะขององค์กรแห่งการตื่นรู้

องค์กรแห่งการตื่นรู้จะมีลักษณะสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่โดดเด่น ดังที่ เกศรา รักชาติ (2549) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ระดับความตื่นเต็น การตื่นตัว ความฮึกเหิม ความกระตือรือร้นของคนในองค์กรจะอยู่ในระดับสูง
2. ผู้คนในองค์กรส่วนใหญ่มีการตื่นตัว มีความเชื่อในสิ่งที่พวกเขาต้องการร่วมกัน มีการร่วมแรงร่วมใจกันสูง
3. ผู้คนในองค์กรมองเห็นความสำคัญของการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
4. มีพื้นฐานการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ไว้เนื้อเชื่อใจกันสูง ทำให้มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว มีการยอมรับและเคารพในการตัดสินใจของกันและกัน
5. คนในองค์กรมีความไว มีความยืดหยุ่น พร้อมที่ตอบสนองต่อสัญญาณแห่งการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก
6. มีวัฒนธรรมองค์กรแบบสร้างสรรค์ (Constructive culture) ผู้นำในองค์กรทุกระดับมีความเชื่อในค่านิยมร่วม (Share value) และแสดงออกทางพฤติกรรมถึงการปฏิบัติตามค่านิยมร่วมนั้น
7. บุคลากรในองค์กรมีการเจริญเติบโต มีความก้าวหน้า จะเห็นได้ว่าองค์กรแห่งการตื่นรู้ นั้นจะมีพื้นฐานของการมีวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ เน้นในเรื่องภาวะผู้นำทุกระดับจะสะท้อนให้เห็นผลงาน หรือ Performance ขององค์กรที่ชัดเจน ทำให้องค์กรมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีพื้นฐานเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) ที่แข็งแกร่งขึ้นนั่นเอง

การที่องค์กรจะเข้าสู่องค์กรแห่งการตื่นรู้ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารองค์กรจะต้องมีความมุ่งมั่นและเห็นความสำคัญ ดังที่กล่าวมาแล้ว โดยจะต้องกำหนดแนวทางการพัฒนาไปสู่เป้าหมายการเป็นองค์กรแห่งการตื่นรู้ ดังที่ สุรพงษ์ มาลี (2550) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาองค์กรแห่งการตื่นรู้ด้วยการปลูกจิตวิญญาณขององค์กร ปลูกภาวะผู้นำในตัวคน และปลูกคนอื่น ๆ ที่ทำงานร่วมกัน ดังนี้

1. ปลุกจิตวิญญาณองค์กร หมายถึง การทำให้พนักงานขององค์กรมีพลังเต็มเปี่ยม มีการกระตือรือร้น มีแรงบันดาลใจ มีความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนตระหนักรู้ในความหมายและความสำคัญของงานไม่ใช่ทำงานตามหน้าที่ไปวันๆ หนึ่ง ดังนั้นเมื่อจิตวิญญาณในองค์กรถูกปลุกผลงานขององค์กรก็จะได้รับการพัฒนาถึงขีดสุด สะท้อนออกมาในรูปแบบของผลผลิตที่มีคุณภาพ มีความสร้างสรรค์

2. ปลุกภาวะผู้นำ หมายถึง การปลุกจิตวิญญาณของภาวะผู้นำให้ตื่นตัวโดยการปลุกภาวะผู้นำให้ตื่นตัวขึ้นมา นั่น มีองค์ประกอบที่สำคัญ 10 ประการ คือ เป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักตนเอง การทำในสิ่งที่ตนเองมีความสุข การเป็นผู้มีความฝันที่ยิ่งใหญ่ สภาพแห่งความสำเร็จในอนาคต หรือมีวิสัยทัศน์ มีความอดทน เป็นคนรักษาคำพูด เรียนรู้ประสบการณ์จากผู้ประสบความสำเร็จ มีความเป็นตัวของตัวเอง และเป็นผู้นำที่เป็นผู้ให้ ซึ่งคุณลักษณะของการเป็นผู้นำทั้ง 10 ประการ นี้จะช่วยให้เกิดแรงบันดาลใจให้ผู้นับถือมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ซึ่งจะนำไปให้องค์กรเกิดความก้าวหน้านั่นเอง

3. ปลุกคนรอบข้าง แม้ว่าผู้นำจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาองค์กรสู่องค์กรแห่งการตื่นรู้ แต่ผู้บริหารต้องมีการจูงใจและกระตุ้นเตือนให้คนอื่น ๆ ในองค์กรมีความมุ่งมั่น ทুমเทและผูกพันกับองค์กร

4. การสร้างและพัฒนาบุคลากรสำหรับองค์กรแห่งการตื่นรู้ การบริหารความรู้และการให้ความสำคัญต่อกลุ่มคนที่ปฏิบัติงานบนฐานความรู้ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการตื่นรู้ ต้องมีการปลุกหรือจูงใจผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้พวกเขาเปลี่ยนแปลงและนำความรู้รวมทั้งประสบการณ์ที่สะสมในตัวออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าประสงค์ขององค์กร

จากการศึกษาแนวคิดวัฒนธรรมองค์กรต่างๆ ข้างต้น จะพบว่าในวัฒนธรรมองค์กรนั้นมีลักษณะและองค์ประกอบที่มีทั้งความคล้ายคลึงกันและต่างกันในบางมุม ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำแนวคิดต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาองค์กรต่อไป จึงขอนำเสนอจุดเด่น-ข้อจำกัดของวัฒนธรรมองค์กรด้านต่างๆ

วัฒนธรรมท้องถิ่น

อุตสาหกรรมบริการเป็นรากฐานอุตสาหกรรม อื่นๆ หลายอันและก่อมลภาวะน้อยที่สุด และเป็นเรื่องของมนุษย์ต่อมนุษย์ จึงจำเป็นต้องพูดถึงคนและการพัฒนา ในแผนฯ จะพัฒนาโดยยึด “คน” เป็น ตัวตั้ง และในแผน 8 เน้นเศรษฐกิจชุมชน เมื่อมาผสมผสานกับแผน 9 ก็จะนำไปสู่ “การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”

นักบริหารที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ไม่จำเป็นต้องเอารายได้เป็นตัวตั้ง แต่เป็นการใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดคานงัดในทุกระบบสังคมในสังคมใหญ่ เศรษฐกิจก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม “พาร์สัน” บอกว่าระบบสังคมใหญ่ จะประกอบด้วย สังคม ศาสนา เศรษฐกิจ และการเมือง ฯลฯ การท่องเที่ยวจะใช้สัมฤทธิ์ผลทางสังคมเป็นตัววัด

การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องเท่ากันในทุกจังหวัด เช่น จะพัฒนาพัทลุงให้เหมือนหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา คือ เป็นศูนย์กลางความเจริญ คงจะทำได้ แต่ควรจะพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางวัฒนธรรม มากกว่า

การพัฒนาคนจะต้องมีประสบการณ์ทางสังคม การท่องเที่ยวจะช่วยให้คนเกิดประสบการณ์ทางสังคม และใช้หลักพุทธศาสนาวิเคราะห์เพื่อให้คนเกิดค่านิยม ทศนคติ จริยธรรม คุณธรรมที่ดี สร้างความเป็นผู้นำ ผู้นำจะมีลักษณะ 4 แบบ

1. ผู้นำที่ทำงานแล้วสามารถรวบรวมสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวมาทำงานได้
2. ผู้นำที่มุ่งความสำเร็จ
3. ผู้นำที่เฉลียวฉลาด
4. ผู้นำที่มีความสามารถเฉพาะในงานที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี

ผู้นำที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จะไปเชื่อสิ่งที่มองไม่เห็น การพัฒนาคนจะต้องเป็นคนดี และคนเก่ง ผู้นำแบบที่ 1 จะเป็นผู้ที่สามารถทำงาน ได้ดี ที่จะประสานผู้นำแบบ 2-4 มาทำงานร่วมกัน

การท่องเที่ยวเป็นเรื่องเกี่ยวกับคน 3 กลุ่ม ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นเอกภาพร่วมกัน

1. นักท่องเที่ยว เป็นกลุ่มคนที่สำคัญ ดังนั้นการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการตลาด คือ
  - 1.1 ขยายในสิ่งที่คนพอใจ
  - 1.2 การเข้าถึงสินค้าที่ง่าย รวดเร็ว

ในประเทศไทยมีนักท่องเที่ยว 2 กลุ่ม คือ

- นักท่องเที่ยวชาวเข้า คือ ญี่ปุ่น มาเลเซีย ยุโรป และจีน
- นักท่องเที่ยวคนไทย

ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ท.ท.ท. จะเข้าไปมีส่วนบริการน้อยที่สุด ท.ท.ท. จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน และปล่อยให้พื้นที่ทั้งภาครัฐและเอกชนมาดำเนินการ เช่น อบต. นักธุรกิจ โรงแรมในพื้นที่ เป็นต้น

2. แหล่งท่องเที่ยว การทำงานในพื้นที่ควรจะต้องประมวลแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย
  - 2.1 แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

2.2 แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งเป็น

2.2.1 ทางประวัติศาสตร์

2.2.2 ทางอื่น เช่น จ.ยะลา ขยายความเป็นผังเมืองที่ดีที่สุด สะอาดที่สุด อำเภอของ ขยายความสะอาดของพื้นที่

3. ธุรกิจการท่องเที่ยวมี 7 ประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันแล้วแต่ศักยภาพของพื้นที่ ในการท่องเที่ยวมีภาคแรงงานตรงประมาณ 1 ล้านคน และภาคอื่นๆ เรายังไม่ได้คิด นโยบายรัฐจะให้การท่องเที่ยวเพิ่ม GDP 1% คือ 50,000 ล้านบาท

WTO คาดว่ามีการท่องเที่ยวของคนทั่วโลก 659 ล้านคน และมีกระแสเติบโตขึ้น เราต้องพยายามสร้างความเป็นศูนย์กลางอินโดจีน เพื่อรับนักท่องเที่ยวเหล่านี้ให้มากที่สุด คือ หากคนมาอินโดจีน ต้องมีประเทศไทยด้วย

แนวโน้มนักท่องเที่ยวจะมุ่งมอง 3 S คือ sea, sun, sand คงไม่พอ ยังต้องคำนึงเรื่องอื่น เช่น นักท่องเที่ยวเยอรมัน จะมองเรื่องสิ่งแวดล้อม กฎหมายโสเภณีเด็ก การนำอาวุธไปในอุทยาน โรงแรมที่จะมา มีระบบน้ำเสียใหม่ ใช้หลอดประหยัดไฟใหม่ มี ISO ใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นความพึงพอใจของกลุ่มคนบางกลุ่มที่จะซื้อการท่องเที่ยว ความพึงพอใจนี้จะเป็นความพึงพอใจของผู้ให้บริการด้วย นอกจากนั้นแนวโน้มการท่องเที่ยวเริ่มปรับเปลี่ยนไปสู่การอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม ฯลฯ เราจึงต้องปรับการท่องเที่ยวไปตามกระแสที่เกิดขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น

นักท่องเที่ยวที่เราตั้งเป้าไว้ประมาณ 10 ล้านคน ในจำนวนนี้ประมาณ 5 ล้านคน จะเป็นนักท่องเที่ยวที่ระดับอายุไม่มาก เงินไม่มาก เป็นนักท่องเที่ยวที่เริ่มต้นการท่องเที่ยวและจะเดินทางมาซ้ำเมื่อเขาอายุมากขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้เราต้องคิดว่าเราจะหารายได้เพิ่มขึ้นในนักท่องเที่ยวเดิมจะทำอย่างไร สิ่งที่มีมองเห็นคือ การพักยาวนานขึ้นที่จะต้องใช้เวลาพักมากขึ้น เพื่อจะดึงนักท่องเที่ยวให้พักอยู่ระยะยาวขึ้น รายได้จากค่าใช้จ่ายอื่นๆ ของนักท่องเที่ยวก็จะเพิ่มตามมา รายได้ภาคท่องเที่ยวทั้งหมดในภาพรวมก็จะสูงขึ้นตามมา

การท่องเที่ยวในด้านการตลาด จำเป็นต้องมอง สิ่งที่เป็นจุดเด่นของพื้นที่ และต้องสร้างความเชื่อมั่นอาชีพในการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพรแสวง “ไม่ใช่” “พรสวรรค์” ปัญหาที่สำคัญของการท่องเที่ยวคือ เกี่ยวกับ Power คือเป็นเรื่องผลประโยชน์ในพื้นที่ กระแสการท่องเที่ยวใหม่อีกกระแสคือ Blue and Green เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เช่น ไปทานอาหารสมุนไพร การนวดตัว นวดฝ่าเท้า การนวดรักษาโรค ซึ่งได้รับผลสำเร็จมากในระยะนี้

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเปรียบเหมือนร่างกายมนุษย์ที่ทุกส่วนในร่างกายต้องทำงานร่วมกันอย่างครบถ้วน และเป็นไปอย่างถูกต้อง เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ของแผนฯ คือการ

ใช้คน การรู้ทันโลก และไม่หยุดนิ่ง การพัฒนาแบบยั่งยืน จะไม่ปฏิเสธการพัฒนา แต่จะหิยการพัฒนา มาใช้อย่างเหมาะสม และสามารถรักษาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ด้วย ในอีกด้านหนึ่งจะต้องมอบ ในแง่ของความจำเป็นในพื้นที่ เช่น จะพัฒนาแหล่งนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ต้องดูว่าชาวบ้านใช้แหล่ง นี้บริโภคมากน้อยเพียงไร ประชาชนพร้อมหรือไม่ หัวใจการพัฒนาแบบยั่งยืนอีกประการ คือ ต้อง คำนึงขีดความสามารถในการรองรับได้ เรามีความพร้อมไหม คนในท้องถิ่นใหม่ สิ่งสำคัญคือ จะต้องมีส่วนร่วม มีบูรณาการเป็นหนึ่งเดียว คิดเหมือนกันได้โดยใช้ “ระบบข้อมูล” เป็น หลัก ผ่านการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารและการเรียน การอบรม เป็นเครื่องมือในการสร้าง วิสัยทัศน์ร่วมกัน

วิสัยทัศน์ของ ท.ท.ท. ปี 2555 ในที่สุดเราจะไปสู่ “มาตรฐานโลก” ภายใต้เอกลักษณ์ไทย โดยไม่ให้ลักษณะความเป็นมาตรฐานโลกมาเปลี่ยนเอกลักษณ์ไทย ในยุคการค้าเสรี เราจะต้องสร้าง คนและธุรกิจเราให้เข้มแข็งเพื่อต่อสู้ในยุคต่อไป การท่องเที่ยวก็จำเป็นจะต้องสร้างความเข้มแข็ง เพื่อก้าวไปสู่การค้าเสรี เพราะการแข่งขันจะสูงขึ้น ดังนั้นการสร้างความเป็นมาตรฐานสากลของ การท่องเที่ยว จึงเป็นเรื่องสำคัญ คือ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2532)

1. แหล่งท่องเที่ยวสวยงาม
2. ทรัพยากรเอกลักษณ์ความเป็นไทย
3. สิ่งแวดล้อมต้องปลอดภัย
4. มีความปลอดภัย
5. มาตรฐานทางการบริการ

มาตรฐานเหล่านี้กำลังจะใช้กับแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่ง รวมไปถึงโรงแรม ร้านอาหาร เช่น มาตรฐาน Green leaf (ใบไม้สีเขียว) สำหรับโรงแรม ร้านอาหาร มีมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้น การท่องเที่ยวจะมีประสิทธิภาพ ต้องคิดเป็น ทำเป็น ใช้เป็น คิดเป็น ใครคือผู้ร่วมคิดกับท่าน ร่วมคิดทุก ฝ่าย ทำเป็น คือจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร มีการวางแผน ตรวจสอบประเมินผล สอดคล้อง วัตถุประสงค์ ปรับการพัฒนา ใช้เป็น คือ ใช้การพัฒนาย่างยั่งยืนมาใช้ เกิดประโยชน์สูงสุด ผลเสีย น้อยที่สุด และคนรุ่นหลังได้ประโยชน์

การเรียนรู้จริงในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย เพื่อริเริ่มได้ทันที รวดเร็ว แต่ต้องรอบคอบ เพราะ การท่องเที่ยวจะกระทบกับสังคม สิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น เช่น Homestay อาจเกิดปัญหาความไม่รู้ จริงในการจัดการที่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านยาเสพติด/เพศสัมพันธ์ ดังนั้น Homestay ฟังต้อง ระมัดระวัง ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นจะต้องพูดถึง “ความรับผิดชอบ” ด้วยทั้งความภาคภูมิใจหากเกิดผลดี และรับผิดชอบต่อผลเสียที่เกิดขึ้นด้วย การท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาอย่างระมัดระวังและ

คำนึงถึงทุกสิ่งทุกอย่างให้รอบคอบ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ประสบความสำเร็จ อาทิ เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชิงจังหวัดกระบี่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โสมสเคย์ ชุมชนหมู่บ้านคลองเรือ พะโต๊ะ จังหวัดชุมพร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2544 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมหนึ่งของ "ป่าชุมชนเขาหัวช้าง" จากสภาพการณ์ของปัจจุบัน เนื่องจากมีผู้สนใจในกิจกรรมป่าชุมชน มีการศึกษาคูงานอยู่บ่อย ทางคณะกรรมการป่าชุมชนร่วมกับกลุ่มองค์กรในชุมชน ได้คิดและประชุมเพื่อหาจุดเด่นอื่นๆ ของชุมชนว่ายังมีอะไรอีกบ้าง ที่สามารถให้บุคคลภายนอกได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ โดยเฉพาะป่าชุมชนเขาหัวช้างซึ่งเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษา เส้นทางศึกษารธรรมชาติ มีทั้งสมุนไพร ไม้ป่านานาชนิด และยังรวมไปถึงการศึกษาชีวิตของนกชนิดต่างๆ ที่มีอยู่ในป่าชุมชน การท่องเที่ยวในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งรวบรวมเอาเรื่องราวของดีต่างๆ มาเชื่อมโยงกันให้เหมาะสมในรูปแบบของการท่องเที่ยวจากการเดินสำรวจพื้นที่ที่สร้างขึ้นได้ดังนี้

1. สถานีวิจัยวัดตะโหนด

(ห้องสมุดให้เป็นจุดประสานงาน หรือศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตะโหนด) ตลอดจนจัดรูปแบบของการท่องเที่ยวในเรื่อง ประวัติศาสตร์ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนศึกษาชุมชนเข้มแข็ง การบริหารงานของสถานีวิจัยวัดตะโหนด

2. ศูนย์วัฒนธรรมบ้านตะโหนด

ตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนประชาบำรุง ครูอาจารย์โรงเรียนประชาบำรุงรับผิดชอบในการดูแลตลอดจนการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจ ศูนย์วัฒนธรรมให้ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชาวตะโหนด เป็นแหล่งรวบรวมอุปกรณ์ของใช้ของคนในอดีต ตลอดจนความเป็นมา และพัฒนาการของชุมชนตะโหนด

3. น้ำตกถ่านหม่อมจู้ย

หน่วยพิทักษ์ป่าบ้านตะโหนดร่วมกับชุมชน หมู่ที่ 11 บ้านนาส้อง ตำบลตะโหนด รับผิดชอบในการดูแลบริหารงาน น้ำตกถ่านหม่อมจู้ยเป็นธารน้ำที่ไหลผ่านโขดหินเป็นชั้นเตี้ยๆ หลากหลายชั้นบางชั้นบางช่วงก็ลาดชัน แต่บางช่วงบางตอนก็เป็นแอ่งน้ำกว้างเหมาะแก่การอาบและเล่นน้ำได้อย่างสนุกสนาน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาถิ่นแบบครอบครัวมีเด็กๆ มาด้วยสามารถลงเล่นน้ำได้ไม่มีอันตรายจากบริเวณน้ำตกถ่านหม่อมจู้ย ธารน้ำไหลลัดเลาะไปตามพื้นที่ทำ

การเกษตรของชาวบ้านตะโหมคอันเป็นแหล่งน้ำสายสำคัญที่ได้หล่อเลี้ยงพืชผลของเกษตรกร นอกจากมีสายน้ำที่เย็นฉ่ำไว้คอยต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งในถิ่นและต่างถิ่นแล้ว น้ำตกลานหม่อมจ้วย ยังมีอาณาบริเวณที่ร่มรื่นด้วยเมกไม้نانาพรรณไว้ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาพืชพรรณไม้ต่างๆ และยังมีสถานที่รองรับในเรื่องของการจัดอบรมสัมมนา การเข้าค่ายพักแรม ของนักเรียน นักศึกษา

4. น้ำตกท่าช้าง

ตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด หมู่ที่ 9 อ.ตะโหมค คณะกรรมการป่าชุมชน เขาหัวช้างร่วมกับกลุ่มรักษ์ท่าช้างรับผิดชอบดูแลและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว จุดนี้จะเน้นการท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมากที่สุด เพราะยังไม่มีกรเข้าไปจัดการของกรมป่าไม้ยังคงเป็นธรรมชาติจริงๆ ลักษณะน้ำตกจะมีความคล้ายๆ กับน้ำตกลานหม่อมจ้วย คือเป็นธารน้ำที่ไหลผ่านชั้นหินระดับเตี้ยๆ ไม่เป็นชั้นน้ำตกที่สูงมากนัก แต่เป็นแนวยาวคดโค้งไปตามแนวเขาบางช่วงแคบบางช่วงก็เป็นแอ่งน้ำกว้างลึก บางตอนธารน้ำแยกเป็นสองสายแล้วไปลามาบรรจบกันอีกครั้งหนึ่งที่เบื้องล่างของน้ำตก น้ำตกท่าช้างมีสภาพป่าที่สมบูรณ์มากกว่าน้ำตกลานหม่อมจ้วย เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวมากนัก แต่ลักษณะการเข้าไปเที่ยวจะต้องใช้เวลาในการเดินเท้าโดยถนนลูกรังผ่านสวนยางพารา และสวนผลไม้ของชาวบ้านบ้างเพราะ เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวพอสมควร

5. ป่าชุมชนเขาหัวช้าง

ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวน หมู่ที่ 9 อ.ตะโหมค คณะกรรมการป่าชุมชน เป็นคนรับผิดชอบในการดูแลตลอดจนการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวโดยนักสื่อความหมายชาวบ้านผู้มีประสบการณ์ตรงทางด้านป่า จุดนี้จะเน้นให้เห็นกลุ่มองค์กรดูแลป่า ตลอดจนการศึกษาวิถีชีวิตการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน และได้รับเรื่องราวภูมิปัญญาต่างๆ รวมถึงสมุนไพร ระบบนิเวศ การใช้ชีวิตอยู่กับป่า

6. การท่องเที่ยวเส้นทางประวัติศาสตร์

เป็นเส้นทางค้าขายในสมัยกรุงศรีอยุธยา เส้นทางจากปะเหลียน - บ้านตระ - ป่าชุมชนเขาหัวช้าง ซึ่งจุดนี้ป่าชุมชนเขาหัวช้างและกลุ่มพัฒนาเขาหลักก็รับผิดชอบในการดูแลและให้ความรู้ในเส้นทาง จุดนี้จะเน้นการศึกษาเรียนรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์การค้าขายระหว่างทะเลอันดามันกับอ่าวไทย ตลอดจนเรียนรู้การเดินทางศึกษาธรรมชาติ ชมความสวยงาม ความเขียวขจีของป่าดงดิบ น้ำตกต่างๆ ในเส้นทางเดินผ่าน มีกิจกรรมดูนกนานาชนิด ส่องสัตว์ในเส้นทางที่ผ่านตลอดเส้นทาง

7. ถ้ำพระ

ตั้งอยู่ที่เขาพระ หมู่ที่ 2 บ้านหัวช้าง กลุ่มพัฒนาเขาหลักก็รับผิดชอบในการดูแลตลอดจนการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว จุดนี้จะให้ความรู้เกี่ยวกับการตั้งชุมชน ประวัติศาสตร์วัดถ้ำ

เขาหัวช้าง ซึ่งอดีตเคยเป็นวัดหนึ่งขึ้นตรงกับวัดเขียนบางแก้ว อดีตเคยมีพระพุทธรูปปางต่างๆ ใน
ถ้ำ ปัจจุบัน ได้สูญหายไปหมด แต่ยังคงมีร่องรอยภาพวาดพระพุทธรูปอยู่ที่ฝาผนังถ้ำจุดดังกล่าวนี้มี
ถ้ำที่สำคัญ คือ ถ้ำพระ ถ้ำผี และถ้ำครกบด จุดนี้ผู้ให้ความรู้เป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม

8. บ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติ

ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 อ.ตะโพนศ กลุ่มลำเนาไพรเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว จุดนี้จะส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และยังมีน้ำตกอยู่ด้วย 2 แห่งคือ น้ำตกโดนใต้ น้ำตกหินลาด

9. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จุดนี้จะให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องการใช้ประโยชน์ในที่ดินในรูปแบบของการปลูกไม้ร่วมกับการเกษตร การปลูกไม้ป่าร่วมกับสวนผลไม้ ไม้ป่ากับสวนยางพารา และยังเปิดให้นักท่องเที่ยวได้ชิมกินผลไม้ในสวนที่เน้นไม้ผลปลอดสารพิษ พื้นที่ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในหมู่ที่ 3, 4 และ 9 จุดนี้ชมรมไม้ผลตะโพนศเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลให้ความรู้

10. การเที่ยวชมประเพณีไทยสองศาสนา

ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ต.ตะโพนศ อ.ตะโพนศ จุดนี้จะให้ความรู้เรื่องราวการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม ซึ่งจะทำกิจกรรมร่วมกันทุกวันที่ 15 เมษายน ของทุกปี

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โสมสแดย์ ชุมชนหมู่บ้านคลองเรือ พะโต๊ะ ชุมพร

โครงการท่องเที่ยวหมู่บ้านคลองเรือมีจุดเริ่มต้นเมื่อปี 2544 เมื่อคณะนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปออกค่ายพัฒนาชนบทที่หมู่บ้าน ช่วงเวลาหนึ่งในค่าย นักศึกษาบางส่วนได้สนทนากับชาวบ้านในชุมชนและมีความคิดริเริ่มร่วมถึงการทำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นในหมู่บ้าน หลังจากการออกค่ายเสร็จเสด็จลง การทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษา กับชาวบ้านจึงเริ่มขึ้นด้วยการสนับสนุนของ Thairuralnet และหน่วยจัดการต้นน้ำพะโต๊ะ ในระยะแรกของโครงการเน้นหนักไปที่การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน และการสร้างกฎกติกาในการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเป็นธรรม กลุ่มท่องเที่ยวบ้านคลองเรือใช้เวลาในขั้นตอนดังกล่าวอยู่ประมาณ 1ปี จึงเริ่มดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวมาตั้งแต่เดือนกันยายน ปี 2546

สาระสำคัญของโครงการ

โดยสาระสำคัญแล้วโครงการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นโดยชุมชนหมู่บ้านคลองเรือก็คือ ส่วนหนึ่งของความพยายามในกรอบของโครงการ "คนอยู่-ป่ายัง" ที่ริเริ่มโดยคุณพงศา ชูเนมที่ต้องการให้ชุมชนและป่าอยู่รอดไปด้วยกัน เพื่อให้การอนุรักษ์ป่าเป็นไปอย่างยั่งยืน กิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดขึ้นก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการที่ชาวบ้านใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรที่พวกเขาอนุรักษ์ไว้ เพื่อ

สร้างความมั่นคงให้กับชีวิตโดยให้มีผลกระทบต่อทรัพยากรน้อยที่สุด โครงการนี้นอกจากจะให้ประโยชน์ในแง่การอนุรักษ์ป่าและความเป็นอยู่ของชาวบ้านแล้ว นักท่องเที่ยวเองก็ได้ประโยชน์จากโครงการนี้เช่นกันเมื่อได้มีโอกาสท่องเที่ยวในรูปแบบที่จะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง นำไปสู่การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้วัฒนธรรมของคนในต่างพื้นที่อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีของคนในสังคมกรณีที่ไม่ได้นำรถยนต์ส่วนตัวไป กรุณาติดต่อล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน เพื่อให้สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวจัดรถกระบะจากหมู่บ้านลงไปรับที่ระนอง หรือ อ.หลังสวน ในกรณีนี้นักท่องเที่ยวจะมีโอกาสเที่ยวชมเมืองระนองหรือ อ.หลังสวน โดยมีชาวบ้านในพื้นที่เป็นผู้นำเที่ยว (อัตราค่าบริการ 1,400 บาทสำหรับรถกระบะไปรับและไปส่งเส้นทางระนอง-หมู่บ้านคลองเรือ และ 1,800 บาท สำหรับเส้นทางอ.หลังสวน-หมู่บ้านคลองเรือ) ที่พักของกลุ่มท่องเที่ยวบ้านคลองเรือเป็นรูปแบบของโฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวจะได้พักอาศัยกับชาวบ้านคลองเรือ อาบน้ำในลำธารที่ไหลมาจากต้นน้ำบนเขาสูง ลิ้มรสอาหารเมนูพื้นบ้าน สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและแนบแน่นกับธรรมชาติ ปัจจุบันมีบ้านที่พร้อมให้บริการนักท่องเที่ยวอยู่ทั้งหมด 8 หลัง นอกจากนี้ในฤดูกาลและสภาพอากาศที่เหมาะสมนักท่องเที่ยวก็น่าจะพักค้างแรมได้ที่น้ำตกทั้งสองแห่งในละแวกหมู่บ้าน รายการอาหารหลักๆ ของหมู่บ้านคลองเรือก็มาจากทรัพยากรในท้องถิ่น อันได้แก่ผักพื้นบ้านนานาชนิด เช่น ผักกูด ผักเหลียง ผักหวาน ปลีกกล้วยป่า สะตอ และ ฯลฯ ปูรปรุงรสตามแบบคำรับชาวใต้ที่มีเอกลักษณ์และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ความน่านกตัญญูแล้ว นอกจากนี้ในฤดูกาลไม้นักท่องเที่ยวจะได้ลิ้มรสผลไม้บ้านนาชนิดในสวนผลไม้บ้านคลองเรือ

สิ่งอำนวยความสะดวก บ้านพักแบบโฮมสเตย์ บริการที่นอน หมอนและมุ้งให้กับผู้มาเยือน แต่นักท่องเที่ยวมีความจำเป็นที่จะนำเครื่องใช้ส่วนตัวอื่นๆ ไปเอง รวมทั้งไฟฉายที่อาจจะต้องใช้ในยามค่ำคืน ส่วนการพักแรมในป่ากลุ่มท่องเที่ยวบ้านคลองเรือได้สร้างที่พักชั่วคราวเป็นเพิงแคร์ไม้ไผ่ และมีถุนนอนไว้บริการโดยนักท่องเที่ยวไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมแต่อย่างใด

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหาคัดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับการผลักดันและส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน และยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือ หรือมาตรการหนึ่งในการส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพซึ่งมีแนวโน้มว่าจะลดน้อยหรือเสื่อมโทรมลง อันเป็นผลมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นแนวคิดที่มีสาเหตุจากการบรรจบของแนวโน้มในด้านการอนุรักษ์และแนวโน้มแห่งการเปลี่ยนแปลงด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายได้พยายามผสมผสานเรื่องของการอนุรักษ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นแหล่งพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการสงวนรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติ โดยส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ ด้วยความเชื่อว่าการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ จะเป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานและสร้างรายได้จำนวนมากทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้แก่ราษฎรในชนบทให้ตระหนักถึงความสำคัญและช่วยสนับสนุนการสงวนรักษาพื้นที่อนุรักษ์และทรัพยากรธรรมชาติ

สำหรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในช่วง 7-8 ปีที่ผ่านมา มนุษย์มีความต้องการการท่องเที่ยวในรูปแบบผจญภัยมากขึ้น รวมทั้งการได้เข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสธรรมชาติอย่างแท้จริง นอกจากนี้นักท่องเที่ยวธรรมชาติมีความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ได้ไปเยือนทั้งในด้านระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่ได้พบเห็น รวมถึงประเด็นปัญหาด้านการอนุรักษ์ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีสาเหตุสำคัญจากการตื่นตัวและให้ความสนใจในเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัญหาในประเทศต่างๆทั่วโลก

1. เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ไว้ รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ
2. มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
3. เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว
4. ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาตินอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้กับราษฎรท้องถิ่น มัคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วยวิธีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปได้แก่ การจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น การจัดตั้งศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อ

การศึกษาเรียนรู้ การจัดนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดทำเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ ทั้งสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำขาย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงต้องการการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับกว้างและระดับลึกซึ่งซึ่งเป็นเสมือนการเพิ่มพูนประสบการณ์และได้รับความพึงพอใจในการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว และขณะเดียวกันการท่องเที่ยวมีผลต่อการคงอยู่ของธรรมชาติแวดล้อม ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมและทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและลดการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติลง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมการอนุรักษ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมระดับประเทศ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น กิจกรรมการเดินป่า กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมดำน้ำหรืออากเป็นกิจกรรมประเภทตื่นเต้นผจญภัยหรือชื่นชมธรรมชาติก็ได้ ดังที่กล่าวมาข้างต้น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นแนวคิดที่จะทำให้อิจกรรมการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะช่วยสร้างรายได้ และยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้ เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็จะช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดำรงชีพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืนปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับการผลักดันและส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน และยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือ หรือมาตรการหนึ่งในการส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพซึ่งมีแนวโน้มว่าจะลดน้อยหรือเสื่อมโทรมลง อันเป็นผลมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นแนวคิดที่มีสาเหตุจากการบรรจบของแนวโน้มในด้านการอนุรักษ์และแนวโน้มแห่งการเปลี่ยนแปลงด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายได้พยายามผสมผสานเรื่องของการอนุรักษ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการใช้ประโยชน์พื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นแหล่งพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ควบคู่ไปกับการสงวนรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติ โดยส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ ด้วยความเชื่อว่าการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ จะเป็นทางเลือกหนึ่งที่เปิดโอกาสให้มีการจ้างงานและสร้างรายได้จำนวนมากทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้แก่ราษฎรในชนบทให้ตระหนักถึงความสำคัญและช่วยสนับสนุนการสงวนรักษาพื้นที่อนุรักษ์และทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้น พบว่าในช่วง 7-8 ปีที่ผ่านมา มนุษย์มีความต้องการการท่องเที่ยวในรูปแบบผจญภัยมากขึ้น รวมทั้งการได้เข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสธรรมชาติอย่างแท้จริง นอกจากนี้นักท่องเที่ยวธรรมชาติมีความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ได้ไปเยือนทั้งในด้านระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่ได้พบเห็น รวมถึงประเด็นปัญหาด้านการอนุรักษ์ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีสาเหตุสำคัญจากการตื่นตัวและให้ความสนใจในเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัญหาในประเทศต่างๆทั่วโลก

1. เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ไว้ รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ
2. มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
3. เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว
4. ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้กับราษฎรท้องถิ่น มัคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วยวิธีการสร้างจิตสำนึกในด้านการอนุรักษ์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปได้แก่ การจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น การจัดตั้งศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การจัดเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษารู้นรู้ การจัดนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ การจัดทำเส้นทางเดิน

ป่าศึกษาธรรมชาติ รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆที่นักท่องเที่ยวพบเห็น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ ทั้งสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำขาย นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงต้องการการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับกว้างและระดับลึกซึ่งซึ่งเป็นเสมือนการเพิ่มพูนประสบการณ์และได้รับความพึงพอใจในการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว และขณะเดียวกันการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อคงอยู่ของธรรมชาติแวดล้อม ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและลดการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติลง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งในการส่งเสริมการอนุรักษ์ ซึ่งมีความสำคัญต่อสังคมส่วนรวมระดับประเทศ

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น กิจกรรมการเดินป่า กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอเทปเสียงธรรมชาติ กิจกรรมส่อง/ดูนก กิจกรรมศึกษา/เที่ยวถ้ำ หรืออาจเป็นกิจกรรมประเภทตื่นเต้นผจญภัยหรือชื่นชมธรรมชาติก็ได้

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นแนวคิดที่จะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะช่วยสร้างรายได้ และยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้ เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็จะช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดำรงชีพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แผนปฏิบัติการวาระแห่งชาติเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เพื่อให้นโยบายท่องเที่ยวแห่งชาติสัมฤทธิ์ผล จึงต้องมีแผนปฏิบัติการภายใต้วาระแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งมีกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554), 2550)

1. กลยุทธ์การบริหารแผนฯ และปรับโครงสร้าง
2. กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยวส่วนท้องถิ่น
3. กลยุทธ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
4. กลยุทธ์พัฒนาระบบสารสนเทศ และการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
5. กลยุทธ์สนับสนุนการประชุมและนิทรรศการนานาชาติ
6. กลยุทธ์พัฒนาชุมชนท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ SMEs ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
7. กลยุทธ์ยกระดับคุณภาพและจัดทำมาตรฐานแห่งชาติ
8. กลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อสังคมปัญญา
9. กลยุทธ์ส่งเสริมและขยายบริการด้านการท่องเที่ยว
10. กลยุทธ์พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคพื้นเอเชียและ

แปซิฟิก

1. กลยุทธ์การบริหารแผนฯ และปรับโครงสร้าง

เพื่อให้มีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกิดผลประโยชน์และสวัสดิการสูงสุดแก่คนไทย และมีความเป็นธรรมสำหรับผู้ประกอบการ ทุกขนาด ภายใต้วาระแห่งชาติ "การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน" มีมาตรการดังต่อไปนี้

(1) วัดผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ที่มาจากการท่องเที่ยว

(2) พัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อกำหนดเขตท่องเที่ยว (Tourism zone) และให้องค์กรท้องถิ่นพัฒนาและกำกับแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน กำหนดและแจกแจงอำนาจและหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และให้อำนาจองค์กรที่ ประสานงาน และติดตามปัญหาการท่องเที่ยว กำหนดค่าธรรมเนียมท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ เช่น ค่าธรรมเนียมขึ้นเกาะ ค่าธรรมเนียมเข้าเขต พัฒนาอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

สิทธิการพัฒนาที่โอนได้ (Transferable development right) แลกเปลี่ยนที่ดินเพื่อการใช้ประโยชน์ จัดทำแผนกายภาพการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระดับประเทศ ซึ่งเป็นการประสานแผนลงทุนด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด เป็นแผนที่ประชาชนมีส่วนร่วม และอยู่บนพื้นฐานของความรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความเป็นมาและศักยภาพของท้องถิ่น

(3) จัดงบประมาณเฉพาะเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งมีวงเงินงบประมาณไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2 ของรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เพื่อดำเนินการตามแผนดังกล่าว และให้มีแผนงานด้านการท่องเที่ยวในงบประมาณ ซึ่งประเภทหนึ่งของงบประมาณนี้จะกระจายรายได้ ไปสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น

(4) จัดตั้งสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติ (สกอ.พสท.) ภายใต้คณะกรรมการอำนวยการ พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งชาติ (กอ. พสท.) เพื่อแก้ไขอุปสรรคในการจัดการ สะสางปัญหาการท่องเที่ยว และประสานงานกับกระทรวงต่างๆ และองค์การปกครองท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยวในลักษณะของทางด่วนท่องเที่ยว (Tourism fast track) ให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืน

(5) ร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) การท่องเที่ยว ซึ่งจะกำหนดบทบาทหน่วยงานราชการต่างๆ ที่ชัดเจน รวมทั้งข้อเสนอที่ (1)-(4) (5) ร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) การท่องเที่ยว ซึ่งจะกำหนดบทบาทหน่วยงานราชการต่างๆ ที่ชัดเจนรวมทั้งข้อเสนอที่ (1) - (4)

(6) ปรับปรุงกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น พ.ร.บ. โรงแรม พ.ร.บ. ธุรกิจท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ เป็นต้น ให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการพัฒนาเทคโนโลยี และให้เกิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำ การท่องเที่ยวและเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

(7) จัดตั้งสมัชชาองค์กรบริหารการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ที่มีภารกิจสำคัญด้านการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยวระดับจังหวัดและท้องถิ่น

2. กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะการบริหารการท่องเที่ยวส่วนท้องถิ่น

ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) การกระจายอำนาจการคลังและการบริหารส่วนท้องถิ่น จะเป็นมิติใหม่ของการพัฒนาศักยภาพการปกครองท้องถิ่นในระยะยาว ซึ่งทำให้อำนาจหน้าที่ของการดูแลแหล่งท่องเที่ยว เป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหารท้องถิ่น ในการ วางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสามารถอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ได้ในระยะยาว ในเวลาเดียวกัน ในปัจจุบันประเทศไทยมี อบจ. 75 แห่ง และมี อบต.ทั้งสิ้น 6,746 แห่ง มาตรการภายใต้กลยุทธ์มีดังต่อไปนี้

(1) เตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติการในส่วนการปกครองท้องถิ่น

(2) จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับจังหวัดเพื่อให้เกิด Tourism fast track ระดับจังหวัด

(3) จัดทำแผนนำร่องด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับท้องถิ่น

(4) สนับสนุนและให้รางวัลท่องเที่ยวท้องถิ่นดีเด่น

(5) สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและศูนย์ข้อมูลทางวิชาการให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น

3. กลยุทธ์การท่องเที่ยวยั่งยืน

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวในแหล่งสำคัญ ๆ หลายแหล่ง เช่น เกาะสมุย เกาะช้าง ได้พัฒนาไปเกินกว่ากำลังการรองรับ ในพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวหลายประเภทก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการ ที่เข้มงวดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจะต้องมีการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว สำหรับจังหวัดที่ต้องการกลยุทธ์เชิงรุก ด้านกายภาพเพื่อขยายสาธารณูปโภค ได้แก่

- อันดับ 1	ภาคกลาง	อยุธยา กาญจนบุรี เพชรบุรี ภาคเหนือ
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	แม่ฮ่องสอน พิชณุโลก เพชรบูรณ์
	ภาคใต้	นครราชสีมา อุบลราชธานี
		ตรัง พังงา
- อันดับ 2	ภาคกลาง	กรุงเทพมหานคร ประจวบคีรีขันธ์
	ภาคตะวันออก	ชลบุรี ระยอง
	ภาคเหนือ	เชียงใหม่ เชียงราย สุโขทัย
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	หนองคาย
	ภาคใต้	ภูเก็ต สงขลา สุราษฎร์ธานี
- อันดับ 3	ภาคเหนือ	ตาก

นอกจากนี้ควรมีการขยายสาธารณูปโภคให้เหมาะสม สำหรับเกาะท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ เกาะ สมุย เกาะช้าง เกาะพีพี มาตรการภายใต้กลยุทธ์นี้ ได้แก่

(1) เร่งรัดการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและลดมลภาวะ โดยการใช้ภาษีและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ประเภทต่างๆ รวมทั้งสิทธิที่โอนได้ (Transferable development right) ซึ่งสามารถให้รัฐชดเชยผู้สูญเสียประโยชน์เชิงพาณิชย์ในการอนุรักษ์หรือในการควบคุม การใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยใช้มาตรการนี้แลกเปลี่ยนพื้นที่เอกชนให้เป็นพื้นที่สาธารณะในพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยว และการเพิ่ม พื้นที่สีเขียว ปรับปรุงภูมิทัศน์

(2) ประกาศนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่บริการในเขตอุทยานชาติ ประชาสัมพันธ์ แผนบริการ กฎระเบียบ ช่วงเวลาบริการ อัตราบริการ ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน จัดทำแผนจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับเขตบริการและนันทนาการในเขตอนุรักษ์ให้ชัดเจน ทั้งใน ด้านพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต กิจกรรมที่อนุญาตหลักเกณฑ์มาตรฐานการดำเนินกิจกรรม คำเนิการให้มีกรปฏิบัติกรตามแผนให้เข้มงวด และสร้าง ตัวอย่างที่ดีในโครงการนำร่อง

(3) ประกาศนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้พื้นที่บริการในเขตอุทยานแห่งชาติ ประชาสัมพันธ์ แผนบริการ กฎระเบียบ ช่วงเวลาการให้บริการ อัตราค่าบริการ ให้เป็นที่ทราบทั่วกัน

(4) ผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั่วประเทศอย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ

(5) กำหนดเขตพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดและให้มีพื้นที่สีเขียว และพื้นที่เปิดโล่งสำหรับประชาชนทั่วไปให้มากขึ้นในทุกเขต

(6) ในขณะที่เขตท่องเที่ยว (Tourism zone) ตามร่างพ.ร.บ.การท่องเที่ยวใหม่ยังไม่ประกาศใช้ให้ประกาศเขตพื้นที่ควบคุมมลพิษ และสิ่งแวดล้อมในเขตชายทะเลที่กำลังขยายตัวอย่างไร้ทิศทางและที่ยังไม่มีสาธารณูปโภคมารองรับ

(7) ประกาศใช้หลักเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อปกป้องระบบนิเวศสำหรับธุรกิจท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(8) การขยายกำลังรองรับสาธารณูปโภคเพิ่มเติมจากความต้องการเดิมของท้องถิ่น โดยเฉพาะการกำจัดขยะและน้ำเสียเพื่อให้สอดคล้อง กับการ ขยายตัวด้านการท่องเที่ยว

(9) ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับการปฏิบัติในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ถูกวิธี รวมถึงสนับสนุนให้มี ส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณีของชาติ โดยสร้างเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังกระจายอยู่ทั่วประเทศ

(10) จัดทำศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยรวบรวมข้อมูลวิชาการ งานศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่หน่วยงาน หรือนักวิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมไว้เป็นฐานข้อมูลในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่ออำนวยความสะดวก การสืบค้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาและการจัดการเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสม ตามหลักวิชาการ

(11) จัดทำทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อรวบรวมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และแหล่งท่องเที่ยวที่ค่านักกิจกรรมนั้น ๆ พร้อมทั้ง รายละเอียดอื่นๆ ได้แก่ โครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง ลักษณะเด่น และสภาพปัญหาที่มีในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อวัตถุประสงค์ด้านจัดทำเป็นฐานข้อมูลการพัฒนาและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ทั่วประเทศ

(12) จัดตั้งระบบติดตามสภาพทรัพยากรท่องเที่ยวที่ ททท. ได้ริเริ่มไว้แล้วให้สมบูรณ์ เพื่อให้สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่วิกฤติ มายัง สกอ.พสท. และให้มีกลุ่มอนุรักษ์ในท้องถิ่นเป็นเครือข่ายเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อมวลชน เพื่อสร้างแรงกดดันทางสังคมให้มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากร ท่องเที่ยวของชาติ

4. กลยุทธ์พัฒนาระบบสารสนเทศ และการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

โลกในยุค IT เป็นโลกที่สารสนเทศมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นจักรกลที่จะสร้างความแตกต่างของสินค้าในความคิดของผู้บริโภค โดยเฉพาะผู้บริโภคที่ใช้ระบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ขั้นตอนการพัฒนาระบบสารสนเทศและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่จะเอื้ออำนวยกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

- เป็นผู้ให้ข้อมูลที่สมบูรณ์ (Comprehensive content provider) ที่ครบถ้วนและมีปฏิสัมพันธ์และเป็นเว็บท่า (Portal site) ใน 1 ปี
- เป็นศูนย์การค้าอิเล็กทรอนิกส์ (E-mall) อย่างสมบูรณ์ภายใน 3 ปี
- เป็นตลาดกลางการค้าอิเล็กทรอนิกส์ (E-market place) ภายใน 5 ปี มาตรการภายใต้กลยุทธ์มีดังต่อไปนี้

(1) มาตรการด้านสารสนเทศ

(1.1) สร้างระบบสารสนเทศเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวในประเทศไทยให้สมบูรณ์

(1.2) สร้างระบบสารสนเทศเกี่ยวกับประเทศคู่แข่งคู่ค้า เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันโดยรวมและในตลาดเฉพาะ และเพื่อให้สามารถ ติดตาม และประเมินสถานการณ์ท่องเที่ยว

(2) มาตรการส่งเสริมการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

(2.1) เร่งรัดและเพิ่มการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-information)

- พัฒนาสาระที่น่าสนใจ (Creative content) ให้แก่จังหวัดท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้นสำหรับ จังหวัดดังต่อไปนี้ เชียงใหม่ ภูเก็ต กระบี่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พังงา กาญจนบุรี สตูล เลย และสงขลา

- ปรับปรุงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวประเภทหลายรส (Combination packages) ให้แก่นักท่องเที่ยว

- พัฒน แชน วัฒนธรรม ศิลปะ คำนำ ข้อมูลสำหรับกลุ่มที่มีความสนใจพิเศษ
กอล์ฟ ฯลฯ

- พัฒนาหน้า (Web page) เฉพาะสำหรับนักธุรกิจ เช่น ให้มีข้อมูล Business
hotel และข้อมูลที่นักธุรกิจจะสนใจ เช่น สมาคมธุรกิจต่างๆ นิคมอุตสาหกรรม ฯลฯ

- พัฒนาหน้าเฉพาะสำหรับ SMEs ท่องเที่ยวไทย ซึ่งอาจประกอบไปด้วยการ
วิเคราะห์สถานการณ์ท่องเที่ยวหรือตลาด สถิติ บทคัดย่อของ งานวิจัยที่ ททท. ว่าจ้าง ข้อมูล
การตลาดทั่วไปและตลาดเฉพาะทาง รวมทั้งการประชาสัมพันธ์การฝึกอบรม

- เริ่มจากการจัดทำเว็บไซต์ด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบหนังสือนำเที่ยว
ออนไลน์ (Online guidebook) แล้วพัฒนาเป็น ข้อมูลที่สามารถปรับเปลี่ยนเป็นหนังสือนำเที่ยว
เสมือน (Virtual guidebook) ที่เน้นความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภค และสามารถมีปฏิสัมพันธ์เชิง
โต้ตอบกับผู้บริโภคหรือกลุ่มผู้สนใจภายในระยะเวลา 5 ปี

- สร้างทำเนียบธุรกิจท่องเที่ยวที่ได้แสดงผลงานและพฤติกรรมที่เป็นที่น่าเชื่อถือ

- สร้างชุมชนอิเล็กทรอนิกส์ตามกลุ่มความสนใจ ด้านการท่องเที่ยว

- แนะนำเส้นทางและสิ่งอำนวยความสะดวกและเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ ที่จะทำให้
การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างราบรื่นและสะดวกสบาย

(2.2) สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ โดยผ่านสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ (E-trust) ททท. เป็นผู้จัดทำเว็บทำโดยรวบรวม และคัดเลือก ผู้ประกอบธุรกิจ
ท่องเที่ยวที่น่าเชื่อถือเข้ามาเป็นสมาชิกเพื่อให้เว็บไซต์เป็นแหล่งรวมของสินค้าและบริการด้านการ
ท่องเที่ยว และสาระ สำหรับการท่องเที่ยว สร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้เว็บไซต์
เพื่อค้นหาข้อมูล การสำรองบริการและการสั่งซื้อออนไลน์ การสร้าง ความเชื่อถืออาจจะทำได้
หลายระดับเช่น

- ททท. กำหนดกฎเกณฑ์บทลงโทษและคุณสมบัติต่าง ๆ ของผู้ประกอบการธุรกิจ
ที่ต้องการเข้าเป็นสมาชิก โครงการพัฒนาพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการท่องเที่ยว การกำหนด
กฎเกณฑ์และบทลงโทษ จะทำให้ ททท. ได้ผู้ประกอบการที่มีความน่าเชื่อถือ ไม่สร้าง ปัญหาให้กับ
นักท่องเที่ยวและ ททท.

- ททท. ออกเครื่องหมายรับรองสมาชิกที่น่าเชื่อถือ โดยมีลักษณะเดียวกับที่
องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวออสเตรเลียรับรองให้กับ ธุรกิจสมาชิก

- สร้างกระดานข่าวหรือห้องสนทนา เพื่อให้สมาชิกหรือนักท่องเที่ยวเป็นผู้
แสดงความคิดเห็น ให้คะแนนความน่าเชื่อถือ หรือให้ คำแนะนำในหมู่กับนักท่องเที่ยว ผู้บริโภค
และผู้ประกอบการ

- มีหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียนของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ช่วยแก้การตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

(2.3) สร้างความสามารถทางด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce capacity) ภารกิจสำคัญของ ททท. ก็คือช่วยเหลือผู้ประกอบการท่องเที่ยวให้สามารถใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสทางการตลาด โดย ททท. เป็นผู้วางแผนในการพัฒนาความสามารถด้านเทคนิคใหม่ๆ จัดทำ โครงสร้างพื้นฐานของระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น

- พัฒนาสถานภาพทางเทคโนโลยีสารสนเทศของททท. ให้เป็นสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ (E-office) อย่างแท้จริง

- ประชาสัมพันธ์ให้ธุรกิจท่องเที่ยวเห็นความสำคัญของการทำตลาดท่องเที่ยวออนไลน์

- ให้ความรู้ด้านการจัดทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับผู้ประกอบการ

- จัดสร้างเว็บทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้านท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นสมาชิก ทำให้ธุรกิจสามารถเข้าสู่เว็บไซต์ได้ในราคาที่ย่อมเยา

- สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในเว็บทำ เช่น การจัดส่งสินค้า การชำระเงิน กระดานสนทนา สารระข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การตอบคำถาม ที่มีผู้ถามเป็นประจำ (FAQ) การค้นหาข้อมูล

- อบรมการตลาดท่องเที่ยวออนไลน์ การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อใช้โต้ตอบทางอินเทอร์เน็ตให้กับผู้ประกอบการและพนักงาน

- ช่วยเหลือสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในด้านการตลาดโดยวิธีอื่นๆ นอกเหนือจากการตลาดผ่านเว็บไซต์ เช่น การแนะนำสมาชิกกับสำนักงานตัวแทนในต่างประเทศ การให้ความรู้ การออกงานแสดงสินค้า การประชาสัมพันธ์บริษัทสมาชิกในสื่อ หรือสิ่งพิมพ์ทุกชนิดของ ททท.

- จัดเตรียมบุคลากรใน ททท. ผู้วางนโยบาย นักการตลาด นักกฎหมาย นักเทคโนโลยี ผู้ปฏิบัติการ จัดตั้งทีมงานดูแลเว็บไซต์ ทีมงาน วิเคราะห์ข้อมูลพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทีมงานฝึกอบรม และทีมงานที่ต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- อบรมพนักงานผู้รับผิดชอบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้มีความเข้าใจและสามารถพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ ถึงแม้การพัฒนา จะทำโดยหน่วยงานภายนอก เจ้าหน้าที่ของ ททท. ควรจะมีความรู้ทางด้านเทคนิคและการทำตลาดท่องเที่ยวออนไลน์

- ส่งเสริมนำเสนอสินค้าหรือบริการในเว็บไซต์ ให้สามารถตอบสนองความต้องการหรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ของลูกค้า

(2.4) ให้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือในการทำการตลาด E-marketing

- พัฒนาการตลาดโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับตลาดสหรัฐฯ สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น และเยอรมนี
- พัฒนาศูนย์ข้อมูลธุรกิจประเภทต่างๆ ในประเทศไทย เพื่อเตรียมพร้อมในการเชื่อมระบบให้ทำ real-time E-commerce ได้ในที่สุด
- โฆษณาเว็บไซต์ให้เป็นที่รู้จักทั้งในรูปแบบออนไลน์ และการตลาดทั่วไป (Offline) เช่น การฝากเว็บไซต์กับเว็บท่าหลัก หรือเข้าร่วมโปรแกรมธุรกิจในเครือ (Affiliate program) เพื่อเพิ่มจำนวนผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์
- ช่วยเหลือด้านการตลาดโดยวิธีอื่นๆ นอกเหนือจากการตลาดผ่านเว็บไซต์ เช่น การแนะนำสมาชิกกับสำนักงานตัวแทนใน ต่างประเทศ การให้ความรู้ การออกงานแสดงสินค้า การประชาสัมพันธ์บริษัทสมาชิกในสื่อหรือสิ่งพิมพ์ทุกชนิดของ ททท.

(2.5) การส่งเสริม ให้ประเทศไทยมี E-market place สำหรับการท่องเที่ยว

- พัฒนา infrastructure ด้าน software ต้องมี software เฉพาะ E-market place สำหรับปรับฐานข้อมูลธุรกิจ ระบบความปลอดภัย ของเครือข่าย software ประมวล
- ทำ road show สำหรับดึงดูดผู้ซื้อและผู้ขายรายใหญ่ (major players)

5. กลยุทธ์สนับสนุนการประชุมและนิทรรศการนานาชาติ

การประชุมและนิทรรศการนานาชาติขนาดใหญ่ จะเกิดขึ้นในเมืองท่องเที่ยวขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติมาเป็นเวลานาน มีสาธารณูปโภคพร้อมในเอเชีย ประเทศที่ติดอันดับโลกด้านการจัดการประชุมและนิทรรศการ ได้แก่ สิงคโปร์ และญี่ปุ่น ในประเทศญี่ปุ่น เทศบาลของเมืองใหญ่ๆ เช่น โทโยได้สร้างศูนย์ประชุมขนาดใหญ่เพื่อรับการประชุมนานาชาติ ซึ่งยากที่ประเทศไทยจะนำเมืองท่องเที่ยว ที่ยังไม่ติดอันดับโลก (เช่น สงขลา) มาแข่งขันในประเทศไทย มีปัญหาการจราจรของเมืองท่องเที่ยวติดอันดับโลกของไทย เช่น ในกรุงเทพฯ ปัญหาการขาดแคลนระบบคมนาคมมวลชนที่ต่อเชื่อม เป็นระบบในเมืองท่องเที่ยวหลัก เช่น เชียงใหม่และภูเก็ต ซึ่งจะเพิ่มอุปสรรคสำคัญ ในการพัฒนาจังหวัดนั้นขึ้นมาเป็นศูนย์การประชุมขนาดใหญ่

กลยุทธ์การสนับสนุนการประชุมและนิทรรศการนานาชาติของไทยในช่วงต้น จึงควรเน้นที่การประชุมไม่เกิน 10,000 คน และไม่ควร กระจายการสนับสนุนของรัฐไปยังหลายจังหวัดเกินไป จังหวัดที่มีชื่อเสียงเพียงพอที่จะเข้าข่ายเมืองประชุมนานาชาติมีเพียงกรุงเทพฯ ชลบุรี (พัทยา) เชียงใหม่ ภูเก็ต ซึ่งแม้ในจังหวัดเหล่านี้ก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องสร้างศูนย์ประชุมนานาชาติ แต่ควรปรับปรุงสนามกีฬาประชาชนให้มี มาตรฐานและคุณภาพที่ดีขึ้น ภูเก็ตเป็นจังหวัดเดียวที่เอกชนอาจพิจารณาสร้างศูนย์ประชุมนานาชาติที่รัฐอาจให้การพิจารณาส่งเสริม

คณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุน แต่รัฐต้องปรับปรุงระบบคมนาคม ที่เชื่อมโยงโรงแรมจากหาดต่างๆ ให้ดีกว่าในปัจจุบัน

มาตรการภายใต้กลยุทธ์นี้มีดังต่อไปนี้

(1) เร่งรัดสาธารณูปโภคหลักให้เป็นไปตามแผน เช่น สนามบินสุวรรณภูมิ โครงการทางด่วนพิเศษต่าง ๆ โครงการขนส่งมวลชน โดยเฉพาะรถไฟใต้ดิน ฯลฯ การขยายเส้นทางรถไฟฟ้าให้มีสมรรถภาพสูงขึ้น

(2) ปรับปรุงสนามกีฬา และหอประชุมสถาบันการศึกษาในจังหวัดท่องเที่ยวหลักให้เป็นศูนย์ประชุมได้

(3) จัดตั้ง MICE Bureau เพื่อให้สามารถนำการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(4) ให้หน่วยงานของรัฐจัดงานประชุมนิทรรศการนานาชาติให้มากขึ้น โดยเฉพาะในสาขาที่ไทยมีความได้เปรียบ เช่น การเกษตรอาหาร อัญมณี ฯลฯ

(5) ให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่กิจกรรม MICE ตั้งแต่การเตรียมการประมูล จนกระทั่ง การประชุมสิ้นสุดลง

6. กลยุทธ์พัฒนาชุมชนท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ SMEs ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีลักษณะพิเศษ คือ มีผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นจำนวนมาก ซึ่งนับเป็นรากฐานที่สำคัญ สำหรับบริการ กระจายรายได้และการจ้างงานไปสู่ท้องถิ่น แต่การมีผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนมาก นั้นหมายความว่า จะมีการแข่งขันในระดับสูง ดังนั้น การลดต้นทุนจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญของบริษัท แต่ความพยายามลดต้นทุนดังกล่าว อาจเป็นผลกระทบที่เป็นลบต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยว ให้ยั่งยืนในระยะยาว ดังนั้น กลยุทธ์การพัฒนาผู้ประกอบการจึงมุ่งที่ช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ โดยมี มาตรการดังต่อไปนี้

(1) พัฒนากลุ่มธุรกิจ (Cluster) ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อสร้างความพร้อมของกลุ่มธุรกิจเดียวกันและกลุ่มธุรกิจที่เชื่อมโยงกัน เพื่อสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน และเพื่อมิให้เกิดปัญหาคอขวดและให้สามารถ "บินเป็นฝูง" ได้

(2) สนับสนุนด้านวิชาการและข้อมูลให้แก่ผู้ประกอบการขนาดย่อมและองค์กรเอกชนอิสระ ร่วมกับการพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดอบรมการให้บริการ และจัดการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร และการจัดการที่พัก ฯลฯ รวมทั้งการจัดทำคู่มือการประกอบ

(3) จัดทำทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้จัดการ

(4) จัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเป็นผู้พิจารณา หลักสูตร ทั้งนี้จะต้องมีการแก้ไข พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พุทธศักราช 2535

(5) จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเคลื่อนที่สำหรับการจัดงานเทศกาล

7. กลยุทธ์ด้านการยกระดับคุณภาพและการจัดทำมาตรฐานแห่งชาติ

มาตรการภายใต้กลยุทธ์นี้มีดังต่อไปนี้

(1) สร้างระบบประกันคุณภาพและมาตรฐาน การให้การศึกษา และการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยว

(2) กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยและให้มี การตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานได้อย่างเคร่งครัด

(3) พัฒนาและสร้างระบบรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรม เช่น ระบบการให้ดาวของโรงแรม และมาตรฐานการบริการและความ ปลอดภัยสำหรับบริการสุขภาพ และบริการผจญภัยในรูปแบบต่างๆ

(4) เร่งรัดพัฒนาเมืองท่องเที่ยวหลัก ได้แก่อุบลราชธานีและเชียงใหม่ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวนานาชาติที่ได้มาตรฐานสากล (World class tourism) ที่ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและโทรคมนาคมในภูมิภาค

8. กลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อสังคมปัญญา

การท่องเที่ยวเป็นวิธีการที่สามารถใช้กระตุ้นให้เยาวชนและประชาชนหันมาสนใจองค์ความรู้ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ และมรดกทาง วัฒนธรรมได้นำสนใจกว่าการเรียนรู้ภายในห้องเรียน และยังเป็นช่องทางการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องให้กับประชาชนอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจและความรักมรดกของชาติ ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงสามารถใช้เป็นวิธีการหนึ่งเพื่อยกระดับความรู้ และจิตสำนึกของประชาชน

มาตรการภายใต้กลยุทธ์นี้มีดังต่อไปนี้

(1) สนับสนุนลงทุนในการสืบค้นประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนการสร้างข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยว เชิงพุทธ

(2) สร้างสาระบันเทิงและสาระสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยว เป็นวิธีการหนึ่งของการให้การศึกษาแก่เยาวชน และก่อให้เกิด โอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของประชาชน

(3) สร้างโครงการ E- tourism สำหรับนักเรียนนักศึกษาที่เน้น "เที่ยวให้รู้ ดูให้เกิดปัญญา" แก่เยาวชนไทย

(4) ให้กิจกรรมขนส่งมวลชนของรัฐ และที่พักที่เป็นของหน่วยราชการ คิดค่าบริการสำหรับนักเรียนนักศึกษาเพียงร้อยละ 40 ของ ราคาปกติ ในช่วงวันหยุด เมื่อมีการเดินทางเป็นหมู่คณะไปทัศนศึกษานอกสถานที่

9. กลยุทธ์การตลาดและขยายบริการด้านการท่องเที่ยว

เป้าหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9-10

(1) ให้สร้างภาพลักษณ์ให้ประเทศไทยในฐานะ “Quality destination” เน้นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวคุณภาพสูง และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เน้นกลุ่มลูกค้าสตรี และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นครอบครัว จากญี่ปุ่น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออสเตรเลีย สแกนดิเนเวีย

(2) รณรงค์ให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในเอเชียและแปซิฟิก

(3) กำหนดกลยุทธ์เชิงรุกในตลาดต่างประเทศที่มีแนวโน้มความได้เปรียบลดลงได้แก่ เยอรมนี สเปน อิตาลี ฯลฯ ทั้งนี้ต้องเน้น การเปิดตลาดใหม่ในประเทศเหล่านี้

(4) กำหนดให้ตลาดที่มีผลตอบแทนสูงและตลาดที่ต้องการสินค้าคุณภาพ เช่น ตลาด MICE ตลาดน้ำผึ้งพระจันทร์ เป็นตลาดเป้าหมายในแผนฯ 9 รณรงค์ส่งเสริมการท่องเที่ยวในฤดูฝน (Green season) เป็นการท่องเที่ยวในฤดูส่งเสริม (Promotion season) สำหรับประเทศจีน ให้ตั้งเป้าหมายเฉพาะกลุ่มมีรายได้สูง โดยเฉพาะลูกค้าในเขตเมืองชายทะเล

(5) กำหนดเป้าหมายผู้โดยสารผ่าน (Transit passengers) ที่จะสามารถชักจูงเข้ามาทัศนอาจรในประเทศ ในกรุงเทพมหานคร อยุธยา ภูเก็ต และเชียงใหม่

มาตรการด้านการตลาดและมีการขยายบริการการท่องเที่ยวมีดังต่อไปนี้

(1) กำหนดกลยุทธ์เชิงรุกสำหรับส่งเสริมจังหวัดในประเทศไทยที่มีความพร้อมดังต่อไปนี้

- อันดับ 1	ภาคเหนือ	แม่ฮ่องสอน เพชรบูรณ์
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ตราด
	ภาคใต้	ตรัง พังงา กระบี่
- อันดับ 2	ภาคกลาง	กรุงเทพมหานคร ประจวบคีรีขันธ์ ลพบุรี
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ชลบุรี ระยอง
	ภาคเหนือ	เชียงใหม่ เชียงราย สุโขทัย
	ภาคใต้	ภูเก็ต สงขลา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช
- อันดับ 3	ภาคเหนือ	ลำพูน
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	บุรีรัมย์

(2) ให้พัฒนาแนวความคิด (Theme) หรือเรื่องราว (Story) ให้เป็นจุดขายที่น่าสนใจและชัดเจน สำหรับแหล่งท่องเที่ยว ก่อนที่จะไป ทำแผนตลาดและแผนกายภาพ

(3) เร่งรัดพัฒนาระบบ E-marketing และใช้ E-marketing อย่างเต็มรูปแบบในตลาดสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนีและตลาดญี่ปุ่น เพื่อให้เข้าถึงลูกค้าประเภทผู้บริโภคร

โดยตรงได้ ให้สำนักงานในตลาดที่เพิ่งอ้าง ปรับโครงสร้างเพื่อทำการตลาดเฉพาะ (Niche market) เช่น ตลาด MICE ตลาดกอล์ฟ ตลาดวัฒนธรรมคุณภาพสูง ตลาดน้ำผึ้งพระจันทร์

(4) พัฒนาระบบข้อมูลกลไก และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้เอื้ออำนวยการท่องเที่ยว พหุประสงค์ (Multi-purpose) หรือ Combination tour ในประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวจำนวนมากจะใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลเป็นเวลานาน ซึ่งระบบข้อมูลที่ต้องการจะเป็นประเภททำเนียบธุรกิจ และกิจกรรมการวางแผนการเดินทางสิ่งดึงดูดใจเฉพาะด้าน เช่น วัฒนธรรม สุขภาพและความงาม กีฬา บันเทิง และลดการประชาสัมพันธ์ผ่านแผ่นพับและสื่อแบบทั่วไป

(5) ส่งเสริมการท่องเที่ยวในฤดูฝน (Green season) ให้เป็น Promotion season สำหรับนักท่องเที่ยวจากประเทศ กึ่งทะเลทรายและทะเลทราย สำหรับผู้สูงอายุและนักศึกษา รวมทั้งนักท่องเที่ยวไทย โดยกำหนดราคาพิเศษทั้งค่าที่พัก ค่าเดินทาง สำหรับกลุ่ม นักศึกษาและผู้สูงอายุ

(6) ประกาศให้ช่วงแผนฯ 9 เป็นช่วงการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับครอบครัวไทย เน้นการท่องเที่ยวของครอบครัว และพาผู้สูงอายุไปท่องเที่ยวพร้อมลูกหลาน เพื่อกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยจัดทำโครงการครอบครัวท่องเที่ยววันดีธรรมดา และโครงการ บัตรกำนัลกัญญา ซึ่งโดย ททท. ประสานกับธนาคารต่างๆ และผู้ประกอบการเอกชน เพื่อขยายและกระจายกิจกรรมท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวไทยในช่วงพฤษภาคมถึงกันยายน ซึ่งเป็นบัตรสมาชิกที่จะทำให้ได้ลดราคาเครื่องบิน รถไฟ และค่าที่พัก เมื่อเดินทางพร้อมกันทั้งครอบครัว รวมทั้งบัตรกำนัลท่องเที่ยวที่ลูกหลานซื้อให้ญาติและผู้มีบุญคุณในวัยอาวุโส

(7) ใช้กลยุทธ์ในเชิงรุกพัฒนาตลาดท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมความงามในประเทศไทย ควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมเสริมความงาม

(8) ปรับโครงสร้างสำนักงานต่างประเทศโดยให้ลดสำนักงานให้เหลือเพียงหนึ่งแห่งในแต่ละประเทศ และเพิ่มสำนักงานในตลาดใหม่ ที่ต้องการพัฒนา เช่น อินเดีย จีน เกาหลีใต้ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย

(9) ตั้งเป้าหมายการตลาดในแต่ละประเทศให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในประเทศที่มีการพัฒนาตลาดไปมากแล้ว ที่มีแนวโน้มค่าใช้จ่าย นักท่องเที่ยวลดลง เช่น เยอรมนี อิตาลี เป็นต้น ให้เน้นการเปิดตลาดใหม่ โดยตั้งเป้าหมายให้สัดส่วนนักท่องเที่ยวเที่ยวซ้ำ (Repeat tourists) ลดลงในตลาดเหล่านี้

(10) ให้สำนักงานในต่างประเทศ เพิ่มการประชาสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้บริหารหรือ นักท่องเที่ยวโดยตรงมากขึ้น เพื่อเป็นการขยาย ตลาด FIT เชื่อมโยงการโฆษณาโดยตรงและโดยอ้อมกับเว็บไซต์ของ ททท.

(11) ส่งเสริมการทัศน اجرของผู้โดยสารที่ผ่านท่าอากาศยานหลัก เช่น ให้ภาคเอกชนเปิด Booth โดยไปเสียค่าใช้จ่ายในห้อง Transit เพื่อนำเที่ยว หรือให้สายการบินแห่งชาติโฆษณาการท่องเที่ยวที่ผู้โดยสารสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้ใน 1 วัน ระหว่างรอ เปลี่ยนเครื่องบิน

(12) พัฒนาสื่อด้านการตลาดเป็นภาษาต่างประเทศที่จะเป็นตลาดหลัก เช่น จีน ญี่ปุ่น สเปน ฝรั่งเศส พัฒนาข่าวสาร และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับตลาดประเทศมุสลิม

(13) ส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ สารคดีท่องเที่ยวและวัฒนธรรม หรือโฆษณา โดยอำนวยความสะดวก ลดขั้นตอน ยกเว้นภาษีเรื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องนำเข้าและนำออกไป เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ประเทศไทยให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ทั้งนี้ให้มีการควบคุมผล กระทบด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

(14) ย้ายวันปิดภาคเรียนจากฤดูร้อนเป็นฤดูฝน จะทำให้แก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร การจราจรในกรุงเทพฯ และปัญหาอัตราที่พุด้านการท่องเที่ยวต่ำ ไปพร้อมๆ กัน

10. กลยุทธ์พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก

ตราบกระทั่งปัจจุบัน ประเทศไทยมีความได้เปรียบทั้งฮองกงและสิงคโปร์ในด้านศูนย์กลางการบินในเอเชียแปซิฟิก โดยเฉพาะเส้นทาง จากยุโรป แต่วิวัฒนาการด้านอากาศยานจะทำให้ไทยสูญเสียความได้เปรียบในเส้นทางยุโรป แต่จะเพิ่มศักยภาพในเส้นทางจากทวีปอเมริกาเหนือ ในขณะที่เดียวกัน สิงคโปร์ก็ได้ดำเนินนโยบายด้านท่าอากาศยานและสายการบินที่มีเอกภาพ และประสิทธิภาพมากกว่าไทย และมีแนวโน้มจะเป็น ศูนย์กลางการบินในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้น จึงถึงเวลาที่ประเทศไทยจะทบทวนความเป็นไปได้ที่ไทยจะเป็นศูนย์กลางการบิน กับความเป็นไปได้ที่ไทยจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยพิจารณาผลได้ผลเสียในแต่ละทางเลือกให้ชัดเจน รวมทั้งเป้าหมายและบทบาท โอกาสของไทยที่จะเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวของเอเชียแปซิฟิก ตลอดจนการสนับสนุนที่จำเป็นจากรัฐ

การให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของเอเชียแปซิฟิก จะต้องทำการตลาดร่วมกับสายการบินนานาชาติ ไม่จำกัดแต่เพียง สายการบินแห่งชาติ รวมทั้งการเปิดให้ท่าอากาศยานภูเก็ตและเชียงใหม่เป็นท่าอากาศยานนานาชาติอย่างแท้จริง โดยให้มีการเพิ่มเที่ยวบิน จากสายการบินนานาชาติอื่นๆเข้าสู่สนามบินหลัก หากสายการบินของไทยยังไม่มีความพร้อม แต่วิธีการส่งเสริมในประการหลังอาจจะทำให้ สายการบินแห่งชาติและท่าอากาศยานประเทศอื่น โดยเฉพาะของสิงคโปร์เข้มแข็งยิ่งขึ้นในด้านการเป็นศูนย์กลางการบิน

มาตรการภายใต้กลยุทธ์นี้มีดังต่อไปนี้

(1) เจรจาแลกเปลี่ยนสิทธิการบินเพิ่มเติมในตลาดญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน อิตาลี และ สเปน

(2) ทบทวนความถี่ไปได้ในการใช้กลุ่มท่าอากาศยานในประเทศ เพื่อผลักดันประเทศไทยให้เป็นบริษัทการบินไทย รวมทั้งในการ สนับสนุนการขยายตลาดการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายการท่องเที่ยวไปสู่ภูมิภาค ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศ โดยรวมมากกว่าการปกป้องสายการบินแห่งชาติ

(3) ทำแผนตลาดร่วมกับสายการบินนานาชาติ เพื่อส่งเสริมให้ผู้โดยสารผ่าน (Transit passenger) เวะทัศนานครที่เชียงใหม่ ภูเก็ต กรุงเทพฯ และอยุธยา ทั้งนี้ ต้องเปิดให้สนามบิน เชียงใหม่ และภูเก็ต เป็นสนามบินนานาชาติที่แท้จริง

(4) พิจารณาค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม โดยตั้งคณะกรรมการด้านกาหนดอัตรา ค่าธรรมเนียมและการกำกับดูแลในด้านบริการอื่นๆ ให้มี ประสิทธิภาพในระดับสูงตลอดเวลา

(5) ให้สายการบินแห่งชาติสนับสนุนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการตลาด ต่างประเทศ การเปิดตลาดใหม่ โดยให้มีการ ใช้ทรัพยากรร่วมกัน (เช่น อาคารสถานที่ การจัด กิจกรรมการตลาด)

(6) ผลักดันแนวโน้มนโยบาย Single ASEAN Destination เพื่อให้ไทยเป็น ASEAN Gateway เต็มรูปแบบ ทั้งนี้ควรเริ่มผลักดัน เป็นกลุ่มย่อยในประเทศที่พร้อมก่อน เช่น (สนับสนุนให้จัดตั้ง กลุ่มความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค ระหว่างสิงคโปร์ มาเลเซีย และประเทศไทย เพื่อให้ นักท่องเที่ยวนานาชาติสามารถใช้ VISA ของประเทศสมาชิกใดประเทศหนึ่งสามารถเดินทางเข้าทุก ประเทศได้)

(7) เร่งรัดการก่อสร้างท่าอากาศยานสุวรรณภูมิให้เสร็จตามกำหนด

(8) พัฒนาความร่วมมือกับองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศพันธมิตรและสาย การบินอื่นๆ โดยเฉพาะสิงคโปร์และฮ่องกง ให้ทำการตลาดร่วมกัน โดยให้สิงคโปร์และฮ่องกง สามารถแจกนักท่องเที่ยวไปยังเมืองต่างๆ นอกจากกรุงเทพฯ ได้โดยตรงมากขึ้น

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดพัทลุง

พัทลุง อยู่บริเวณฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลา ห่างจากกรุงเทพฯ 860 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 3,424.473 ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองแห่งขุนเขาที่เก่าแก่โบราณเมืองหนึ่งของภาคใต้ ตัวเมืองมีเขาอกทะลุเป็นสัญลักษณ์สูงเด่นมองเห็นแต่ไกล เป็นเมืองคั่นกำเน็ดหนังตะลุงและโนรา มีประวัติสันนิษฐานว่าพัทลุงเป็นเมืองที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ที่เขาหัวแดง ฝั่ง

ตรงข้ามกับเมืองสงขลาในปัจจุบัน แต่เนื่องจากมีภัยต่างๆ มารบกวนทำให้ต้องย้ายเมืองไปตั้งอยู่ตามตำบลต่างๆ หลายครั้งแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ อุทยานนกน้ำทะเลน้อย เป็นอุทยานนกน้ำใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่นักดูนกทุกคนใฝ่ฝันจะมาเที่ยวชม นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติแล้ว โบราณสถาน วัดต่างๆ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน ก็เป็นสิ่งที่ทำให้เราทราบถึงความเป็นมาของเมืองพัทลุง (ข้อมูลจังหวัดพัทลุง, 2552, ออนไลน์)

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอรัตภูมิ อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา และอำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลสาบสงขลา เขตอำเภอระโนด กระแสสินธุ์ สทิงพระ และสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเทือกเขานครศรีธรรมราช หรือเขาบรรทัด เขตอำเภอห้วยยอด เมืองตรัง นาโยง ย่านดาขาว และปะเหลียน จังหวัดตรัง

ประวัติศาสตร์เมืองพัทลุง

เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ดังปรากฏหลักฐานจากการค้นพบขวานหินขัดในท้องที่ทั่วไปหลายอำเภอ ในสมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13-14) บริเวณเมืองพัทลุงเป็นแหล่งชุมชนที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดีย ในด้านพระพุทธศาสนาถัทธิมหายาน มีหลักฐานค้นพบ เช่นพระพิมพ์ดินดิบจำนวนมากเป็นรูปพระโพธิสัตว์ ฐานเทวดา โดยค้นพบบริเวณถ้ำคูหาสวรรค์ และถ้ำเขาอกทะลุ (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 19 เมืองพัทลุงได้ตั้งขึ้นอย่างมั่นคงภายใต้การปกครองของกรุงศรีอยุธยา ในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ ได้ปรากฏชื่อเมืองพัทลุง ในกฎหมายพระอัยการนาทหารหัวเมือง พ.ศ. 1998 ระบุว่าเมืองพัทลุงมีฐานะเป็นเมืองชั้นตรี ซึ่งนับได้ว่าเป็นหัวเมืองหนึ่งของพระราชอาณาจักรทางใต้ ที่ตั้งเมืองพัทลุงในระยะเริ่มแรกนั้นเชื่อกันว่า ตั้งอยู่ที่เมืองสทิงพระ จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน มักจะประสบปัญหาโดนโจมตีจากกลุ่มโจรสลัดมาเลย์อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มโจรสลัดราแจะอรูและอุยงคคนะ ได้เข้าปล้นสะดมโจมตีเผาทำลายเมืองอยู่เนือง ๆ (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

ในรัชสมัยพระเจ้าทรงธรรม คะโตะ โมกอล ชาวมุสลิมที่อพยพมาจากเมืองสาเลห์ บริเวณหมู่เกาะชวา ซึ่งเป็นต้นตระกูลของสุลต่านสุลัยมาน แห่งเมืองสงขลาได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานค้าขาย

ณ หัวเขาแดง แล้วตั้งประชาคมมุสลิมขึ้นตรงนั้นอย่างสงบ ไม่มีการขัดแย้งกับชาวเมืองที่อยู่มาก่อน ปีกหลักอยู่ยวนานจนมีผู้คนอพยพมาอาศัยอยู่มากขึ้นในที่สุดก็พัฒนาขึ้นมาเป็นเมืองท่าปลอดภาษี มีเรือสำเภาแวะเข้ามาซื้อ (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

บทบาทของคะโต๊ะ โมกอลได้รับการสนับสนุนจากอาณาจักรศรีอยุธยาด้วยดี พระเจ้าทรงธรรมโปรดเกล้าฯแต่งตั้งเป็น "ข้าหลวงใหญ่" ผู้ดำรงตำแหน่งนี้ต่อมาคือท่านสุลัยมานบุตรชายคนโต มีหน้าที่ปกครองดูแลรักษาความสงบของพื้นที่ตั้งแต่ตอนล่างของนครศรีธรรมราช มาจดเขตปัตตานี ครอบคลุมครึ่งล่างของเมืองตรัง ปะเหลียน พัทลุง และสงขลา นอกจากนี้ก็ต้องเก็บส่งสาอากรส่งถวายพระเจ้าแผ่นดินที่กรุงศรีอยุธยา ท่านสุลัยมานก็ได้ทำหน้าที่นี้เรียบร้อยด้วยดีมาตลอด ต่อมาได้ย้ายเมืองสงขลาจากสทิงพระมายังหัวเขาแดงซึ่งมีชัยภูมิป้องกันตนเองได้ดีกว่า (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

ในสมัยสุลต่านสุลัยมาน บุตรของคะโต๊ะ โมกอล ได้ส่ง ฟารีซีน้องชายซึ่งเป็นปลัดเมืองมาสร้างเมืองใหม่ที่เขาชัยบุรี เพื่อป้องกันศัตรูที่จะมาโจมตีเมืองสงขลาทางบก ภายหลังได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าเมืองพัทลุง และได้ย้ายเมืองพัทลุงออกจากเมืองสงขลาตั้งแต่นั้น และตั้งเมืองอยู่ที่เขาชัยบุรีตลอดมาจนกระทั่งสิ้นกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ.2310 (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

ในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ ได้มีการย้ายสถานที่ตั้งเมืองอีกหลายครั้งและได้ยกขึ้นเป็นเมืองชั้นโทในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในช่วงนี้เมืองพัทลุงมีผู้นำ ที่มีความสำคัญในการสร้างความเจริญและความมั่นคงให้กับบ้านเมืองหลายท่าน อาทิ พระยาพัทลุง (ขุนกลางเหล็ก) พระยาวิชิตเสน (ทองขาว) พระยาอภัยบริรักษ์ (จู้ จันทร์โรจนวงศ์) ส่วนประชาชนชาวเมืองพัทลุงก็ได้มีบทบาทในการร่วมมือกับผู้นำ ต่อสู้ป้องกันเอกราชของชาติมาหลายครั้ง เช่น เมื่อสงครามเก้าทัพ (พ.ศ.2328-2329) พม่าจัดกองทัพใหญ่ 9 ทัพ ใน 9 ทัพ มีเกงหวุ่นเมงยีเป็นแม่ทัพ ยกลงมาตีทางใต้ ตีได้เมืองกระบุรี รัตนอง ชุมพร ไชยา และนครศรีธรรมราชตามลำดับ (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

ขณะที่กำลังจัดไพร่พลอยู่ที่นครศรีธรรมราช เพื่อจะยกมาตีเมืองพัทลุงและสงขลานั้น พระยาพัทลุงโดยความร่วมมือจากพระมหาช่วยแห่งวัดป่าลิไลยก์ ได้รวบรวมชาวพัทลุงประมาณ 1,000 คน ยกออกไปตั้งค่ายทัพที่คลองท่าเสม็ด จนกระทั่งทัพของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาสุรสิงหนาท วังหน้าในรัชกาลที่ 1 ทรงยกกองทัพมาช่วยหัวเมืองปักษ์ใต้ ตีทัพพม่าแตกหนีไป พระมหาช่วยได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ลาสิกขาแล้วแต่งตั้งเป็นพระยาทุกขราษฎร์ช่วยราชการเมืองพัทลุง นอกจากสงครามกับพม่าแล้วชาวพัทลุงยังมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติในหัวเมืองภาคใต้ เพราะปรากฏอยู่เสมอว่าทางเมืองหลวงได้มีคำสั่งให้เกณฑ์ชาวพัทลุงพร้อมด้วยเสบียงอาหารไปทำสงครามปราบปรามกบฏในหัวเมืองมลายูเช่น กบฏไทรบุรี พ.ศ.2373

และพ.ศ.2381 ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของเมืองพัทลุง ทางด้านการเมืองการปกครองในอดีตเป็นอย่างดี (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

ครั้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ปฏิรูปการปกครองเป็นแบบเทศาภิบาลใน พ.ศ.2437 และได้ประกาศจัดตั้งมณฑลนครศรีธรรมราชขึ้น เมื่อ พ.ศ.2439 ประกอบด้วยเมืองต่างๆ คือ นครศรีธรรมราชพัทลุง สงขลา และหัวเมืองทั้ง 7 ที่เป็นเมืองปัตตานีเดิม สำหรับเมืองพัทลุงแบ่งการปกครองออกเป็น 3 อำเภอ คืออำเภอกลางเมือง อำเภออุดร อำเภอทักษิณ ขณะนั้นตัวเมืองตั้งอยู่ที่ตำบลลำปำ จนกระทั่ง พ.ศ.2467 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองพัทลุงมาอยู่ที่ตำบลคูหาสวรรค์ในปัจจุบัน เพื่อจะได้อยู่ใกล้เส้นทางรถไฟ และสะดวกในด้านติดต่อกับเมืองต่างๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน เมืองพัทลุงได้มีการย้ายเมืองหลายครั้งสถานที่เคยเป็นที่ตั้งเมืองพัทลุงมาแล้ว ได้แก่

โคกเมืองแก้ว ปัจจุบัน หมู่ที่ 4 ตำบลจองถนน อำเภอเขาชัยสน บ้านควนแร่ ปัจจุบัน หมู่ที่ 1 ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง เขาชัยบุรี(เขาเมือง) ปัจจุบัน เขต 3 ตำบล คือตำบลชัยบุรี อำเภอเมืองพัทลุงท่าเสม็ดปัจจุบัน ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จ.นครศรีธรรมราช เมืองพระรถ ปัจจุบัน หมู่ที่ 1 ตำบลควนมะพร้าว อ.เมืองพัทลุง บ้านควนมะพร้าว ปัจจุบัน หมู่ที่ 2 ตำบลพญาขัน อ.เมืองพัทลุง บ้านม่วง ปัจจุบัน หมู่ที่ 2 ตำบลพญาขัน อ.เมืองพัทลุง บ้านโคกสูง ปัจจุบัน หมู่ที่ 4 ตำบลลำปำ อำเภอเมืองพัทลุง (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

ต่อมาในปี พ.ศ.2476 ได้มีการจัดระเบียบบริหารส่วนภูมิภาคเป็นจังหวัดและอำเภอ ได้ยกเลิกการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ทำให้เมืองพัทลุงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่ง ในปัจจุบัน จังหวัดพัทลุง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ คือ อำเภอเมืองพัทลุง อำเภอกวนขนุน อำเภอเขาชัยสน อำเภอปากพะยูน อำเภอกงหรา อำเภอคะโหมด อำเภอป่าบอน อำเภอศรีบรรพต อำเภอป่าพะยอม อำเภอบางแก้ว และอำเภอศรีนครินทร์ (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

นอกจากด้านการเมืองการปกครองแล้ว สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมเมืองพัทลุงเคยมีชื่อเสียงในการละเล่นพื้นเมือง คือหนังตะลุง มโนราห์ ลิเกป่า ส่วนด้านศาสนา ได้มีการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีต มีการพระราชทานพื้นที่พระกัลปนา วัดเขียนบางแก้ว วัดสทัง วัดพะโคะ เพื่อบำรุงรักษาวัดให้เจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา (สำนักงานจังหวัดพัทลุง, 2552)

ชื่อเมืองพัทลุง

ในสมัยก่อนชื่อเมืองพัทลุง ไม่ได้เขียนอย่างที่ปรากฏให้เห็นจากหลักฐานพบว่าบนเหรียญอีแปะพัทลุงพ.ศ. 2426 เขียนว่า พัททะลุง และพัตลุง ในเอกสารของไทย ใช้ต่างกันมากมาย ได้แก่ พัททะลุง พัดทลุง พัทลุง พัดทลุง พัดลุง พัทลุง ในเอกสารเบอ์นีของอังกฤษสมัยรัชกาลที่ 3 เขียน

ว่า Bondelun และ Merdelong ของนายลามาร์ วิศวกรชาวฝรั่งเศส สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เขียนว่า Bourdelun ความหมายของชื่อเมืองหมายถึงเมืองข้างหรือเมืองเกี่ยวเนื่องด้วยข้างซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงหลายประการ คำว่า “พัต-พัท-พัทร” ยังไม่อาจทราบได้ว่าคำเดิมเขียนอย่างไร คำไหนทราบเพียงว่าใช้เป็นคำขึ้นต้น ส่วนคำพื้นเมืองที่เรียกว่า “ตะลุง” แปลว่าเสาสามข้างหรือไม้หลักผูกข้างชื่อบ้านนามเมืองของพัทลุงที่เกี่ยวกับข้างมีมากหรือจะเรียกว่าเป็น “เมืองข้าง” ก็ได้โดยเฉพาะทางฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลาในแถบชะรัดซึ่งอยู่ติดกับเทือกเขาบรรทัด มีข้างป่าชุกชุม และในตำนานนางเลื้อยชวาคำนานเมืองพัทลุงกล่าวว่า คาสามโม ชายเพชรเป็นหมอสคำหมอเผ่านายกองข้าง เลี้ยงข้างส่งเจ้าพระยากรุงทองทุกปี ต่อมาพระกุมารกับนางเลื้อยชวาก็ได้รับมรดกเป็นนายกองเลี้ยงข้างส่งส่วยซึ่งในปัจจุบันชาวบ้านบางส่วนยังคงนับถือ “คาหมอข้าง” (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง, ม.ป.ป.)

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

อำเภอควนขนุนจากคำบอกเล่าของผู้รู้ในตำบล ตำบลควนขนุนเป็นตำบลเก่าแก่มาแต่ดั้งเดิม ไม่ปรากฏว่าย้ายมาจากที่ใดและไม่ปรากฏปีที่จัดตั้ง สำหรับชื่อที่เรียกตำบลควนขนุนเดิมบริเวณนี้มีต้นขนุนอยู่ 1 ต้น วันหนึ่งมีพระภิกษุเดินผ่านมาได้กลิ่นหอมของขนุนสุก แต่เมื่อมองหาผลบนต้นกลับไม่พบทั้งที่ยังมีกลิ่นหอมอยู่เหมือนเดิม จึงลองช่วยกันขุดใต้ดินบริเวณต้นขนุนพบขนุนมีลักษณะผิวสีทองจึงได้ช่วยกันนำขึ้นมาและไปถวายเจ้าเมือง เจ้าเมืองประทับใจมากที่มีของแปลกประหลาดจึงได้ประทานรางวัลหม่อง 2 ลูก เป็นหม่องเงินและหม่องทอง และประทานชื่อว่า “บ้านควนขนุน” (ข้อมูลจังหวัดพัทลุง, 2552, ออนไลน์)

อำเภอควนขนุนเดิมเรียกว่า อำเภอคูร จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.2439 หรือ ร.ศ.115 มีพระพลสงคราม (โต ศิริธร) เป็นนายอำเภอคนแรก ต่อมาภายหลังเป็นพระยาศิริธรเทพสัมพันธ์ เจ้ากรมเสมียนตราอำเภอตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลควนขนุน และได้ย้ายที่ตั้งอีกจำนวน 4 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2442 ย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งที่บ้านมะกอกใต้ เรียกว่า อำเภอมะกอกใต้ ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2450 ย้ายไปที่บ้านทะเลน้อย เรียก อำเภอทะเลน้อย ครั้งที่ 3 ไม่ปรากฏปี พ.ศ. ย้ายไปที่บ้านพนางคอง เรียก อำเภอพนางคอง และครั้งสุดท้าย เมื่อปี พ.ศ.2466 ย้ายกลับมาตั้งที่เดิมคือที่บ้านควนขนุน เรียกว่า อำเภอควนขนุน มาจนถึงปัจจุบัน (ข้อมูลจังหวัดพัทลุง, 2552, ออนไลน์)

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรดิน สภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินปนทราย

ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่

1. ทะเลน้อย

2. คลองปิ่นเต

3. คลองปากประ

ทรัพยากรป่าไม้ มีป่าไม้ประมาณ 35,744 ไร่ เป็นป่าสงวนแห่งชาติ 5 แห่ง

การคมนาคม

ทางบก ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4

ทางรถไฟ สถานีรถไฟบ้านปากคลอง

อุทยานนกน้ำทะเลน้อย

อุทยานนกน้ำทะเลน้อย เป็นอุทยานนกน้ำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 4048 จากอำเภอเมืองพัทลุง-อำเภอควนขนุน ไปสุดที่ทะเลน้อย ระยะทาง 32 กม. ทางลาดยางตลอดทั้งสาย เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า มีพื้นที่ประมาณ 281,250 ไร่ โดยมีพื้นน้ำประมาณ 17,500 ไร่ อยู่บริเวณเหนือสุดของทะเลสาบสงขลา

ทะเลน้อยเป็นทะเลสาบน้ำจืดที่มีนกอยู่มากกว่า 150 ชนิด จำนวนไม่ต่ำกว่า 100,000 ตัวนกที่มีมากได้แก่ นกอีโถง นกพริก นกเป็ดแดง นกเป็ดคับแค นกเป็ดผี นกกาบบัว นกอีล้ำ นกอีลุ้ม นกกระจูด นกนางนวล นกนางแอ่น นกยางเปีย นกอัญชัญ นกกระสาแดง นกกระสาขาว อีกาเหี่ยวต่างๆ ฤดูกาลที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการไปดูนก คือช่วงเดือนธันวาคม ถึง เมษายน

นอกจากนกน้ำต่างๆ แล้ว ในทะเลน้อยยังมีพันธุ์ไม้หลายชนิด เช่น ย่านลิเภา จุกหนู เขมก กก สามเหลี่ยม กง ลาโพ จูด บัวหลวง บัวสายแดง บา จอกหูหนู ผักตบชวา และสาหร่ายต่างๆ นักท่องเที่ยวสามารถเช่าเรือไปชมนกได้จากท่าเรือทะเลน้อยและใกล้ที่ทำการอุทยาน มีเรือนพัก ไว้บริการนักท่องเที่ยวด้วย

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถเดินทางไปได้โดยทางเรือและทางรถไฟอีกด้วย โดยทางเรื่อนั้นสามารถเดินทางจากอำเภอต่างๆ ซึ่งอยู่ริมทะเลสาบ เช่น อำเภอระโนด อำเภอสะทิงพระ และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา อำเภอปากพะยูน อำเภอควนขนุนและอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ส่วนทางรถไฟไปลงรถไฟที่สถานีปากคลอง จากนั้นต่อรถยนต์ไปทะเลน้อยอีก 8 กม.

วัดเขาอ้อ

ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลมะกอกเหนือ อำเภอควนขนุน

วัดเขาอ้อเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งในสมัยอยุธยา เดิมเป็นวัดร้างมาก่อน ต่อมา พ.ศ.2284 พระมหาอินทราชาจากเมืองปัตตานีได้เป็นเจ้าอาวาส จึงทำการบูรณะสิ่งปรักหักพัง เช่น บูรณะพระพุทธรูปภายในถ้ำ 10 องค์ สร้างอุโบสถขึ้น 1 หลัง เสร็จแล้วมีหนังสือถวายพระราชกุศลเข้าไปกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระพุทธรูปหล่อ

ตำริด 1 องค์ หล่อด้วยเงิน 1 องค์ แก้วเข้อ ปัจจุบันชาวบ้านเรียกว่า “เจ้าฟ้าอ้อม เจ้าฟ้าดอกมะเกลือ” ต่อมาพระมหาอินทราชได้สร้างพระพุทธรูปจำลองพร้อมด้วยมณฑปไว้บนเข้อ สร้างพระพุทธรูปไสยาสน์ 1 องค์ และสร้างเจดีย์ไว้บนเขา 3 องค์ เสร็จแล้วพระมหาอินทราชไปเสียดจากวัด จึงทำให้วัดเสื่อมโทรมลงอีก ประชาชนแก้วเสนาและขุนศรีสมบัติพร้อมด้วยชาวบ้านใกล้เคียงได้ไปนิมนต์พระมหากงจากวัดพนางคองมาเป็นเจ้าอาวาส ตั้งแต่นั้นมาก็เจริญขึ้นเรื่อย มีเจ้าอาวาสปกครองวัดต่อๆ กันมาหลายสิบรูป ล้วนแต่มีความเชี่ยวชาญทางไสยศาสตร์ มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วภาคใต้ทราบเท่าทุกวันนี้

ถ้าเขาโต๊ะบุญ

ถ้าเขาโต๊ะบุญ ตั้งอยู่ที่เขาโต๊ะบุญ หมู่ที่ 7 ตำบลพนมวัง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง อยู่ห่างจากเขาพังอิฐไปทางทิศเหนือ ประมาณ 1 กิโลเมตร

เขาโต๊ะบุญ เป็นเขาหินปูนขนาดเล็ก มีความสูงประมาณ 100 เมตร ทางเชิงเขาด้านทิศตะวันออก มีเพิงหินพื้นเรียบยาวประมาณ 15 เมตร กว้างประมาณ 10 เมตร ชาวบ้านเรียกว่า “ถ้าเขาโต๊ะบุญ” ภายใต้อเพิงหินเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นสมัยโบราณ จำนวน 5 องค์ เป็นพระรูปปางมารวิชัย หันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก เป็นฝีมือช่างท้องถิ่นสมัยรัตนโกสินทร์องค์ซ้ายมือสุดของเพิงหินเคยถูกทุบพังทลายหมดทั้งองค์ เพื่อหาสมบัติของคนร้าย ต่อมาชาวบ้านได้ร่วมมือกันปั้นขึ้นใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2510 พระพุทธรูปทั้ง 5 องค์ มีตำนานเล่าว่าสร้างขึ้นในสมัยที่พระเจ้าศรีธรรมโศกราช สร้างพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช โดยมีเรื่องเล่าว่า มีภิกษุรูปหนึ่งได้นำชาวบ้านจำนวนหนึ่ง จากทิศใต้ของเมืองพัทลุง นำทรัพย์สินสิ่งของไปช่วยเหลือในการสร้างพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช แต่เมื่อเดินทางมาถึงเขาโต๊ะบุญ ได้ทราบข่าวว่าพระบรมธาตุได้สร้างเสร็จแล้ว จึงได้สละทรัพย์สินที่นำมาทั้งหมดสร้างเป็นพระพุทธรูป และนำทรัพย์สินที่เหลืออยู่บรรจุไว้ในพระพุทธรูปที่ถ้าเขาโต๊ะบุญเสร็จแล้วจึงเดินทางกลับบ้านเมืองของตน

ที่หน้าถ้าเขาโต๊ะบุญ ชาวบ้านได้สร้างศาลาไม้ไว้หลังหนึ่ง เพื่อใช้เป็นที่ร่วมกันทำบุญสมโภชพระพุทธรูปประจำปี ในวันที่ 15 เมษายน ซึ่งถือเป็นวันรับเทวดาใหม่ของปีใหม่ของไทย

สวนพฤกษศาสตร์พัทลุง

ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ต.พนางคอง อ.กวนขนุน จ.พัทลุง

สวนพฤกษศาสตร์พัทลุงตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2537 โดยใช้พื้นที่ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เขตป่าสงวนแห่งชาติป่าคลองยวน และที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งสระ ในท้องที่ตำบลพนางคอง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ประมาณ 6,100 ไร่ เพื่อรักษาสภาพป่าพรุดั้งเดิม ลักษณะภูมิประเทศพื้นที่เป็นที่ราบต่ำ มีน้ำท่วมถึงและมีน้ำขังเป็นบางบริเวณ บางแห่งท่วมสูง 1-2 เมตร นาน 15-30 วัน ด้านทิศใต้ที่ติดกับทะเลน้อย มีคลองน้ำจืดไหลผ่าน จากคลองยวนไหลสู่คลองประ

และจากคลองประโกลงสู่ทะเลสาบสงขลา ดินเป็นดินพีต (Peat) มีความเป็นกรดสูง ความสมบูรณ์ต่ำ พรรณไม้ส่วนใหญ่เป็นพรรณไม้ในป่าพรุหรือป่าเสม็ด ซึ่งเป็นเสม็ดแดงเป็นพรรณไม้หลัก พรรณไม้ร่วงลงไป ได้แก่ หิอน้ำ กระทุ่ม กระ ไทร ทองหลาง หว่า เตยทะเล และพรรณไม้น้ำนานาชนิด เช่น บัว กก กระจูด หญ้า ยุง ปรังทะเล ฯลฯ

พอยน้อย - พอยใหญ่

สถานที่ตั้ง พอยน้อย - พอยใหญ่ ตั้งอยู่ที่ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยอาณาบริเวณ ติดต่อกัน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ 5, หมู่ 6 และ หมู่ 10 ตำบลนาขยาด มีอาณาเขตรวมกันทั้งหมดประมาณ 90 ไร่

ลักษณะทั่วไป

พอยน้อย - พอยใหญ่ เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่ยังคงสมบูรณ์ ที่ประชาชนในละแวกหมู่บ้านใช้เพื่อการ อุปโภคบริโภค นอกจากนี้ทางราชการยังได้พยายามปรับปรุงเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งและ พัฒนาเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาด้วย คนแต่โบราณเล่ากันว่า บริเวณที่เป็นพอยน้อย - พอยใหญ่ ในปัจจุบัน เดิมเคยเป็นเส้นทางเดินเรือของ ชาวจีนที่เข้ามาค้าขายโดยเรือสำเภา และแต่ละครั้งก็ได้บรรทุกของเข้ามาเป็นจำนวนมาก วันหนึ่งสำเภาลำเล็กและลำใหญ่ 2 ลำ แล่นเข้ามาในบริเวณดังกล่าวพร้อมด้วยสินค้าจำนวนมากและได้อับปางลง โดยสำเภาลำเล็กจมลงบริเวณที่เป็นพอยน้อย ลำเภาใหญ่จมลงบริเวณที่เป็นพอยใหญ่ จึงทำให้คนละแวกนั้นเรียกที่ บริเวณดังกล่าวว่า "เภาน้อย - เภาใหญ่" ต่อมาตะกอนที่พัดมากับน้ำทับถมกันจนปิดเส้นทางเดินเรือจนหมด คงเหลือที่บริเวณเป็นแอ่งน้ำธรรมชาติ เมื่อมีคนมาตั้งรกรากอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากขึ้นจึงทำให้การเรียกชื่อ เภาน้อย - เภาใหญ่ เปลี่ยน ไปเป็น "พอยน้อย - พอยใหญ่"

ในปัจจุบัน พอยน้อย - พอยใหญ่ ได้ถูกแบ่งออกจากกันโดยถนนกั้นกลาง ใน พ.ศ. 2537 รพช. ได้เข้า ขุดลอกพอยใหญ่ และปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของตำบลนาขยาด และ ขณะนี้ (พ.ศ. 2543) กำลังขุดลอกพอยน้อย และสร้างศาลากลางน้ำขึ้นใหม่ แทนหลังเก่าที่ชำรุด เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กัน และนอกจากนี้ได้มีการปล่อยพันธุ์ปลาลงในพอยน้อย - พอยใหญ่แล้ว ไม่น้อยกว่า 500,000 ตัว ปัญหาของแหล่งธรรมชาติ พอยน้อย - พอยใหญ่ยังไม่มีปรากฏมากนัก เพราะประชาชนที่อาศัยในบริเวณพอยน้อย - พอยใหญ่ และละแวกใกล้เคียงได้ใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค และยังใช้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ ปลาของ 3 หมู่บ้าน ดังนั้นประชาชน จึงยังช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำในการพัฒนาเพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของพอยน้อย - พอยใหญ่ยังไม่เป็นรูปแบบที่ชัดเจน เพียงแต่ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ของประชาชนในละแวกใกล้เคียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และได้นำเสนอ ดังนี้

วิชชุตา ให้เจริญ (2543, บทคัดย่อ) การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนเกาะยวน้อย จังหวัดพังงา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของชุมชนเกาะยวน้อย และการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าวส่งผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนอย่างไรบ้าง ทำการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการจัดเวทีชาวบ้าน ซึ่งดำเนินการศึกษาในระหว่างเดือน กันยายน 2544 – กันยายน 2545 ที่ตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยว จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านตำบลเกาะยวน้อยเป็นผู้ดำเนินการในการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ โดยมีหลักการสำคัญเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนอยู่ 4 ประการ คือ 1) ต้องถือว่าการท่องเที่ยวไม่ควรมุ่งหวังรายได้เป็นหลักแต่ควรเป็นกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2) ควรมีการคัดสรรนักท่องเที่ยวที่เคารพต่อธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน 3) ควรทำให้การประกอบอาชีพการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการท่องเที่ยวเป็นเรื่องเดียวกันและ 4) ควรมีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม โดยมีกระบวนการดำเนินงาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผนงาน 2) การจัดสายการทำงาน 3) การดำเนินงาน และ 4) การควบคุมการดำเนินงาน ซึ่งกระบวนการจัดการดังกล่าว สามารถกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนให้หันมาร่วมมือกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนตามแนวทางของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สุรสิทธิ์ มิตรดี (2547, บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง จัดระเบียบและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ณ หาดทรายแก้ว พบว่า มีปัญหาคือการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเกิดจากการบริหารจัดการและความรู้ในการประกอบกิจการที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ คือ

1. ยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนพันธกิจการบริหารจัดการและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบด้วย

1.1 การพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว ควบคู่กับการรักษาสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพและบริการที่ได้มาตรฐาน มีปริมาณเพียงพอ เหมาะสมกับการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่

1.3 พัฒนาความร่วมมือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหาทรัพยากรแก่ของประชากรในชุมชน

2. ยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนพันธกิจการพัฒนาคนและสังคมให้มีความเข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาศักยภาพคนในพื้นที่ให้สามารถปรับตัวรองรับนักท่องเที่ยว ยกระดับคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อมของสังคมให้ดีขึ้น ควบคู่การดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ จิตวิญญาณและคุณธรรม อันดีจากการศึกษาวิจัยข้างต้นพบว่า สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรการจัดการด้านกายภาพ การจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ และการกำหนดช่วงเวลาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็น ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะต้องเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่

สนใจ รัชชวิวัฒน์กุล (2548, บทคัดย่อ) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยามหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า: การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเดินทางมาท่องเที่ยวเมืองพัทยาของนักท่องเที่ยว เพื่อศึกษาปัจจัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวเมืองพัทยา ของนักท่องเที่ยวและเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยา กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยว จำนวน 384 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ใช้ค่าไคร้-สแควร์ ในการทดสอบและค่าการทดสอบ Phi เพื่อหาความเกี่ยวข้องของผลการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า พฤติกรรมมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับโอกาส มีระยะเวลาที่พักอาศัยในเมืองพัทยาโดยเฉลี่ยสำหรับมาท่องเที่ยวพัทยาในรอบปีที่ผ่านมา (2546) ส่วนใหญ่ไม่พักค้างคืน และจำนวนครั้งของการเดินทางมาเที่ยวพัทยา ในรอบปีที่ผ่านมามากกว่า 10 ครั้ง ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่าปัจจัยด้านความเป็นธรรมชาติ ปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดใจในของแหล่งท่องเที่ยวของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์ของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านโครงสร้างเนื้อที่สาธารณะของเมืองพัทยา ปัจจัยด้านวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นของเมืองพัทยา อยู่ในระดับเหมาะสมมาก การกำหนดแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองพัทยา กลยุทธ์ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรมีการจัดโซน หรือกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นระบบและสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ กลยุทธ์ด้านการกำหนดคราธา ควรมีการของความร่วมมือกับ

ผู้ประกอบการท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร สถานบันเทิง ฯลฯ ในการกำหนดราคาค่าบริการให้มีความยุติธรรมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย ควรขอความร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการขาย ชมรม สมาคม กลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ควรมีการร่วมมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน

วันทกาญจน์ สีมาโรฤทธิ์และเอกวิรุ้ วินิจเขตคำณวน (2548, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : กรณีแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคามไม่เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า

1. กลุ่มประชากรตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 45-54 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีรายได้มากกว่า 15,000 บาท ต่อเดือน เดินทางมาเที่ยวโดยรถส่วนตัว รับประทานอาหารท่องเที่ยวจากผู้อื่นบอก วัตถุประสงค์เดินทางมาเที่ยวโดยพักผ่อนเป็นส่วนใหญ่

2. ความพึงพอใจศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งดึงดูดใจมีความพอใจระดับกลาง ด้านความปลอดภัยและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความพึงพอใจระดับมาก ส่วนด้านการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับน้อย ด้านการประชาสัมพันธ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีความพอใจระดับปานกลาง ด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่มีความพึงพอใจระดับน้อย

3. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดมหาสารคาม หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกัน เพื่อศึกษาปัญหาตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งสำคัญ เพื่อเป็นการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง โดยผ่านสื่อต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีจุดเด่น จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ จัดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ควรให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมและตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในท้องถิ่นในเรื่องความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ

โสภณ วัฒนมงคล (2549, บทคัดย่อ) การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษากรณีหาดสอ กรมสรรพาวุธทหารเรือ จังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า: การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงลักษณะพื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำให้หาดสอ มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความ

ต้องการในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้เนื่องจากหาดสอ อยู่ในพื้นที่ของกรมสรรพาวุธทหารเรือ ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญมีการระวังป้องกันเป็นพิเศษ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยทางคุณภาพ (qualitative-research) โดยศึกษาจากเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน นโยบายและการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล นโยบายด้านการท่องเที่ยวของกองทัพเรือ และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (interview) กลุ่มผู้บริหาร 3 คน และกลุ่มคณะอนุกรรมการกิจการหาดสอและสันตนาการ 12 คน การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ในราชการกรมสรรพาวุธทหารเรือ มีแนวทางในการดำเนินการต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นองค์บุคคล องค์วัตถุ รวมถึงงบประมาณในการดำเนินการผลการศึกษาพบว่า หาดสอมีพันธุ์ไม้ยืนต้นหลายชนิดอยู่ในบริเวณพื้นที่ราบหลังหาดในส่วนของท้องทะเลเป็นพื้นที่ทราย มีแหล่งปะการังน้ำตื้น พื้นที่ท่องเที่ยวอยู่ใกล้กับคลังสรรพาวุธซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทางทหาร มีสิ่งปลูกสร้างได้แก่ อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง และอาคารห้องน้ำส้วม 2 หลัง โดยที่หาดสอมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก การท่องเที่ยวจึงควรเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรักษาความปลอดภัยพื้นที่ของทางราชการเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง การก่อสร้างต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ควรให้มีการก่อสร้างมากเกินไปจนเกิดความจำเป็นจนส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ การท่องเที่ยวควรเป็นแบบนักทัศนจร ไม่มีการค้างแรมในพื้นที่ ความปลอดภัยของนักทัศนจรเป็นสิ่งสำคัญชุมชนทหารในพื้นที่ควรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและใช้สถานที่การท่องเที่ยว

สิทธิชัย ชีวะโรธ (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อธุรกิจการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการของธุรกิจการท่องเที่ยวเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ทำการศึกษากับกลุ่มประชากรจำนวน 300 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่รับบริการจากร้านค้า จำนวน 100 คน กลุ่มสอง นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่รับบริการจากร้านอาหาร จำนวน 100 คน กลุ่มสาม นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่รับบริการจากบริษัททัวร์ จำนวน 100 คน โดยกำหนดตัวอย่างทั้งหมดรวม 300 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวจำนวน 300 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายมาเที่ยวเป็นครั้งแรกมีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มีเชื้อชาติแถบกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย มีอาชีพเสมียนและเจ้าหน้าที่สำนักงานมีรายได้ 25,001-50,000 เหรียญ สถานภาพสมรสและเดินทางมากับคู่สมรส เพราะได้รับการแนะนำจากสื่อการท่องเที่ยวโดยรับรู้ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่มีความต้องการ

พักอาศัยอยู่ 6-10 วัน มีระดับความพึงพอใจต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

ด้านสถานที่ท่องเที่ยว พบว่ามีความพึงพอใจในระดับพอใจมาก ทั้งในเรื่องราคา (ราคาห้อง, อาหาร, การบริการอื่นๆ) และเรื่องกลุ่มผู้บริหาร และความพึงพอใจน้อยสุดคือด้านการโฆษณา

ด้านร้านอาหารบาร์และแหล่งท่องเที่ยวกลางคืนในระดับพอใจมาก ทั้งสถานที่ตั้ง สถาปัตยกรรมและการตกแต่งและด้านผู้บริหารมีความเชื่อถือเพื่อ และสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และความพึงพอใจน้อยสุดคือด้านดนตรี/เกมส์

ด้านร้านขายของที่ระลึกและศูนย์การค้าพอใจในระดับมาก ทั้งด้านราคา และความหลากหลายของสินค้า และความพึงพอใจน้อยสุดคือการบริการได้แก่ การซื้อสินค้า, การส่งสินค้าและการบริการ

ความพึงพอใจต่อธุรกิจการท่องเที่ยวด้านร้านบริษัทตัวแทนจัดจำหน่ายและผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับทัวร์ในระดับพึงพอใจปานกลาง ได้แก่การบริการในการจองที่พักและการขนส่ง

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในระดับความพึงพอใจปานกลาง และความพึงพอใจน้อยสุดคือการให้บริการด้านรถไฟ/สถานีรถไฟ

ก้องชาติ เลี้ยงสมทรัพย์ (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มาจากจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มาจากจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาถึงระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษานักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน ซึ่งมาจากจังหวัดนครราชสีมาที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างไร 4) เพื่อศึกษานักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกันอย่างไร การวิจัยนี้ได้แจกแบบสอบถามไปยังนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มาจากอำเภอปากช่อง และอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS for Windows Version 11 โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F-test, ANOVA และ Chi Square

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยว/พักผ่อนโดยใช้รถส่วนตัว/รถเช่า และพักที่โรงแรม การมาเที่ยวที่นี้นักท่องเที่ยวนิยมมาเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2- 4 คน ค่าใช้จ่ายต่อครั้งที่ใช้มากกว่า 2,500 บาท เหตุผลที่มาจากนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดนครราชสีมาคือ ความสวยงามของธรรมชาติ สถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมไปมากที่สุดคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยนิยมเที่ยวในเดือนพฤศจิกายน ถึง มกราคม โดยมีเพื่อน

ที่ช่วยตัดสินใจมากที่สุด ทั้งในนี้นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก หากแยกความพึงพอใจเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น มีความพึงพอใจในด้านสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก และในด้านประชาสัมพันธ์สร้างแรงจูงใจในระดับปานกลาง สำหรับระดับปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดนครราชสีมาพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีกลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง แต่มีต้องการให้พัฒนาปรับปรุงแก้ไขการบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก

นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน เช่น นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีเหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจมาท่องเที่ยวคือ ความงามและความประทับใจในธรรมชาติ และระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวคือ 2-4 วัน ส่วนนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท มีเหตุผลที่มาท่องเที่ยวคือ ต้องการมาพักผ่อนกับเพื่อนหรือบุคคลในครอบครัว และระยะเวลาที่เดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 7 วัน นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความพึงพอใจในการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน เช่น นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอายุ 16-25 ปี มีความพึงพอใจด้านสถานที่ท่องเที่ยว กระบวนการจัดการท่องเที่ยว และด้านบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อยกว่านักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอายุ 36-45 ปี ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุ 16-25 ปี นี้มีความพึงพอใจด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่านักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีอายุ 36-45 ปี ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้นักการตลาดของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นำไปประยุกต์ในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งการจัดเส้นทางท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดนครราชสีมา

ธัญญา พรหมบุรุษย์ และปิยพรรณ กลั่นกลิ่น (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน รวบรวมองค์ความรู้และวัฒนธรรมของท้องถิ่น และหาแนวทางพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนมีส่วนร่วม ใช้เทคนิควิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research , PAR) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก สันทนากลุ่มและแบบสอบถามจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พื้นที่ศึกษาจำนวน 14 หมู่บ้าน ชนเผ่าม้งและป่าเกอญอ ภายในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ ครอบคลุมอำเภอแม่แจ่มและแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลจากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจตามระดับคะแนน likert scale ส่วนข้อมูลจากการ

สัมภพณ์นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา มีการจัดทำโปรแกรมและเส้นทางการท่องเที่ยว ใช้ประเมินผล ความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร ผลของการวิจัยที่ได้นำมาสรุปวิเคราะห์และวางแผน ร่วมกับชุมชนเพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม ผลจากการศึกษา แสดงให้เห็นว่า คนส่วนใหญ่ในชุมชนรับรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยว โดยเห็นว่า จะช่วยเสริมรายได้ให้กับชุมชน ได้เผยแพร่วัฒนธรรม เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็ตระหนักว่าการ ท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน ประมวลร้อยละ 60 ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 96 ครั้วเรือน เห็นว่าชุมชนมีความพร้อมต่อการจัดการท่องเที่ยว ที่เหลือ ร้อยละ 40 เห็นว่าชุมชนยังไม่มีความพร้อมในด้านการจัดการ เช่น การสื่อสาร การต้อนรับ สภาพ ถนนในพื้นที่ เป็นต้น

จากการรวบรวมองค์ความรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง และปกะญอในพื้นที่ศึกษา พบว่า วัฒนธรรมมีความหลากหลายและมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมอยู่ นำจะมีศักยภาพในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกและปัจจัยการเข้าถึงพื้นที่ ก่อนข้างพร้อม รวมทั้งสภาพพื้นที่แม่แฮยังสามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิง นิเวศเกษตรได้อีกด้วย ผลจากการประเมินของนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจระดับมากต่อความน่าสนใจของโปรแกรมและพึงพอใจมากที่สุดในด้านความโดดเด่นของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของแม่แฮและความรู้สึกคุ้มค่ามากที่สุดในการมาท่องเที่ยวในพื้นที่ แม่แฮ อย่างไรก็ตาม นักวิจัยเห็นว่าจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในพื้นที่แม่แฮโดยชุมชนมี ส่วนร่วม ชุมชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวแล้วระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ สามารถจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเองได้ ยังต้องอาศัยระยะเวลาและประสบการณ์ และควรมี หน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนหรือเป็นที่เลี้ยงโดยมีการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยว จัดฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ เช่น การทำอาหาร การ ต้อนรับ การศึกษาดูงานการท่องเที่ยว การจัดทำของที่ระลึก เป็นต้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ของการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ และควรมีการจัดการในเรื่องผลประโยชน์และการกระจายรายได้ ที่เป็นธรรมรวมทั้งชุมชนยอมรับนำรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาเพื่อพัฒนาฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

จักรกฤษณ์ เรืองเวช (2550, บทคัดย่อ) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในศูนย์ ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) จำนวน 393 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่า

ชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี ลักษณะคำถามแบบถูกผิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือสถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า 1.นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด และมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อน/สัมผัสธรรมชาติ 2.การเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวและความรู้พื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดชลบุรี พบว่าไม่แตกต่างกัน ยกเว้นอาชีพ และสถานภาพสมรสพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กนิษฐ์ทิพย์ ดิถีเพ็ง (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สักยภาพการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ (Homestay) ของตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของผู้ประกอบการผู้ประกอบการโฮมสเตย์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และหาความสัมพันธ์ของศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ของตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่มาพักแรมแบบโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จำนวน 327 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test , F-test และสหสัมพันธ์แบบเกียร์สัน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักแรมแบบโฮมสเตย์ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุ 36 ปีขึ้นไป ถึง 46 ปี สถานภาพสมรส ไรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน นิยมเดินทางมากับกลุ่มเพื่อน และมีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนสักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของผู้ประกอบการโฮมสเตย์ในตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว มีศักยภาพการจัดการที่พักในระดับมาก ($X=4.36$) โดยเฉพาะในส่วนของบ้านพักมุงความมั่นคงและแข็งแรง บ้านพักมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก และแสงสว่างส่องเข้าถึง ไม่มี

กลืนอับ จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในภาพรวม ($X=4.59$) โดยเฉพาะในส่วนของตัวบ้านมีความมั่นคงและมีอากาศถ่ายเทสะดวก มีห้องน้ำแลห้องส้วมเพียงพอ($X=4.40$)

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การที่นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันหรือมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวที่มีเพศที่ต่างกันหรือมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวต่างกัน ไม่ได้ส่งผลต่อศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มี อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และลักษณะกลุ่มในการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ต่างกัน ส่งผลต่อศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่า ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

ชลธิชา เฟ่งพินิจ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาล่องแพ จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ (1) นำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปเป็นแนวทางให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแพล่องจังหวัด (2) เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์แก่ผู้ประกอบการและผู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาล่องแพจังหวัดกาญจนบุรี ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรและด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ให้เหมาะสมและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ได้ทำการศึกษา กับกลุ่มประชากร 460 คน คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาล่องแพจังหวัดกาญจนบุรี ผลของการวิจัยพบว่า

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุ 20-25ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง สถานภาพโสด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า/เท่ากับ 10,000 บาท ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาล่องแพจังหวัดกาญจนบุรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจในทุกด้านแตกต่างกัน ยกเว้นด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพไม่แตกต่างกัน

นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวแพล่องจังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการนำเสนอลักษณะทางกายภาพไม่แตกต่างกัน

นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวแพล่องจังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจในทุกด้านแตกต่างกัน ยกเว้นผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายไม่แตกต่างกัน

นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวแพล่องจังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านบุคลากรมีความพึงพอใจแตกต่างกัน

นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวแพล่องจังหวัดกาญจนบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านผลิตภัณฑ์มีความพึงพอใจแตกต่างกัน

กุลแก้ว คล้ายแก้ว ลัสดา ขาววิละและอรนุช สืบบุญ (2551,บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ในการจัดการที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ : กรณีศึกษาเรือนแพพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า

1. ในด้านศักยภาพของเรือนแพ จากการศึกษาวินิจฉัยพบว่าศักยภาพของชุมชนชาวแพลำน้ำน่าน ในด้านโครงสร้างของบ้านเรือนแพของชุมชนชาวแพลำน้ำน่านยังไม่มีศักยภาพในการเป็นเรือนแพที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากเก่าและทรุดโทรมเป็นอย่างมาก ประกอบกับชุมชนชาวแพลำน้ำน่านจังหวัดพิษณุโลก เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้ชิดชุมชนเมืองแต่มีฐานะยากจน ไม่มีอาชีพมั่นคงจึงไม่มีรายได้ที่เหลือจากการยังชีพนำมาปรับปรุงที่อยู่อาศัยของตนเองได้ และชุมชนชาวแพต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยปรับปรุงเรือนแพของตนให้ดีขึ้น แต่ในด้านเอกลักษณ์ชุมชนชาวแพลำน้ำน่านเป็นชุมชนที่มีศักยภาพในด้านนี้เป็นอย่างมากกล่าวคือ เป็นชุมชนโบราณลอยน้ำที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในลำน้ำน่านเป็นเวลาช้านานตั้งถิ่นฐานมาเกือบ 160 ปี จึงเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกมุมโลกให้เข้ามาสัมผัสกับสิ่งที่ได้รับตกทอดมาจากคนในอดีตสู่คนในปัจจุบัน จึงกลายเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบกับบ้านเรือนแพเป็นภาพลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลก เมื่อนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติต่างก็เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพิษณุโลกมีความต้องการเห็นภาพบ้านเรือนแพที่จอดเรียงรายอยู่ตลอดของลำน้ำน่าน นอกจากนี้ชุมชนมีความพร้อมในเรื่องการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว อาทิเช่น การสาธิตการเปลี่ยนลูกบวบแพ การจับปลา การสร้างเรือนแพ เป็นต้น ชุมชนต้องการมีสินค้าที่ระลึกขายแก่นักท่องเที่ยว ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการที่พักเรือนแพโฮมสเตย์ ชุมชนต้องการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวโดยชุมชนชาวแพเป็นผู้บริหารจัดการเอง

2. ในด้านความเป็นไปได้ในการจัดการที่พักโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวแพลำน้ำน่าน ในประเด็นนี้มีความเป็นไปได้อันเนื่องมาจากชุมชนชาวแพมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและชุมชนชาวแพมีความต้องการที่จะดัดแปลงบ้านเรือนแพที่พักของตนเองให้เป็นที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวด้วย เพราะชุมชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันทำให้เกิดที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนชาวแพมีวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวยัง

เล็งเห็นประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่จะนำมาซึ่งรายได้เสริมต่อตนเองและครอบครัว และสมาชิกชุมชนชาวแพบางกลุ่มยังต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อชมวิถีชีวิตชาวแพ ซึ่งจะทำให้เกิดการอนุรักษ์บ้านเรือนแพ อนุรักษ์ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวแพ ซึ่งหาได้ยากในปัจจุบัน

3. ในด้านความต้องการเข้าพักจะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความต้องการเข้าพักในเรือนแพโฮมสเตย์ ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความประสงค์ที่จะเข้าพักในโฮมสเตย์เรือนแพ คิดเป็นร้อยละ 91.9 ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติ คิดเป็นร้อยละ 82.4

4. นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความคิดเห็นว่าสถานที่จอดเรือนแพโฮมสเตย์ที่เหมาะสม คือ ตั้งแต่บริเวณหน้าวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ(วัดใหญ่) เรือไปจนกระทั่งถึงบริเวณสะพานสุพรรณกัลยา

ศศิรัตน์ ลอยประเสริฐ (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดร้อยปีสามชุกสุพรรณบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดร้อยปีสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว 3) ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 4) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของนักท่องเที่ยว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 5) เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว 6) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F-test, LSD., Chi-Square และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลงานวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี การศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 7,000 บาท มีวัตถุประสงค์ของการมาท่องเที่ยวเพื่อจับจ่ายใช้สอยหาซื้อสินค้า เดินทางมาโดยรถนำเที่ยว จำนวนสมาชิกที่เดินทางมาด้วยกัน 2-5 คน ใช้เวลาในการเที่ยวชม 1-2 ชั่วโมง มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 1,001-1,500 บาท และรู้จักตลาดร้อยปีสามชุกโดย ครอบครัว/เพื่อนแนะนำ 2) นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการจูงใจ และด้านการควบคุมคุณภาพ โดยรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจ ด้านสถานที่ตั้งและความสะดวก ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการให้บริการ โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน 4) นักท่องเที่ยวที่มีระดับ

การศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5. นักท่องเที่ยวที่มีอายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 6. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับต่ำมากถึงปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

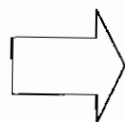
ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร บทความ แนวความคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ศึกษารูปแบบเครื่องมืองานวิจัยที่มีโครงสร้าง และเนื้อหาที่สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ โดยศึกษา งานวิจัยของโสภณ วัฒนมงคล (2549, หน้า 6-32) สنجใจ รชตวัฒนกุล (2548, หน้า 7-26) และ จักรกฤษณ์ เรืองเวช (2550, หน้า 10-64) ที่ศึกษาองค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องเป็นธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวที่เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับระบบนิเวศ โดยได้พัฒนาเครื่องมือเพิ่มเติมในคำถามความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และกำหนดตัวแปรตามที่จะศึกษา เป็นองค์ประกอบในการจัดการท่องเที่ยว 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ การจัดการ กิจกรรม/กระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม

ตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาตัวแปรส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน รายละเอียดตามภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ข้อมูลส่วนบุคคล ในด้าน

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพสมรส
4. ระดับการศึกษา
5. อาชีพ
6. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ตัวแปรตาม

ระดับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการ
ท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอทวนขนุน

จังหวัดพัทลุง ในองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ

- ด้านพื้นที่
- ด้านการจัดการ
- ด้านกิจกรรม/ กระบวนการ
- ด้านการมีส่วนร่วม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลพนางสูงอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวน 13 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งหมด 10,034 คน

2. การกำหนดขนาดตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัยนี้ ด้วยการใช้สูตรของทาโรห์ยามาเน่ (Taro Yamane) (เป็นแก้ว ศิริวรรณดี, 2548)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากร

e แทน ขนาดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 (0.05)

แทนค่าในสูตร N - 10,034

$$\begin{aligned}
 &= \frac{10,034}{1 + 10,034(.05)^2} \\
 &= \frac{10,034}{1 + 25.08} \\
 &= 384.66
 \end{aligned}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 384 คน

ตารางที่ 1 สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนครัวเรือน	ประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านทะเลน้อย	226	728	28
2	บ้านทะเลน้อย	175	649	25
3	บ้านควนพนางตุง	269	948	36
4	บ้านชายคลอง	110	498	19
5	บ้านท่าช้าง	226	1017	39
6	บ้านไสกลิ่ง	256	976	37
7	บ้านค่าย	207	768	29
8	บ้านธรรมเถียร	296	1,152	44
9	บ้านปากคลองเก่า	64	267	10
10	บ้านธรรมเถียร	265	1,038	40
11	บ้านไทรงาม	133	546	21
12	บ้านปากห้วย	184	762	29
13	บ้านทะเลน้อย	173	685	26
รวม		2,584	10,034	384

3. การสุ่มตัวอย่าง

เลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน จำนวน 384 คน โดยใช้การเทียบสัดส่วนจากทุกหมู่บ้าน การสุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านตามจำนวนที่กำหนดไว้ ผู้ศึกษาได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) โดยไม่มีการเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่พบในหมู่บ้าน เพื่อให้ข้อมูลมีการกระจายมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้างพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานะภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน โดยผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบคำตอบข้อใดข้อหนึ่งเพียงข้อเดียวในแต่ละข้อ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นลักษณะคำถามความคิดเห็นของประชาชนชนในองค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ของอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวน 4 ด้านๆ ละจำนวน 3 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 12 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบให้คะแนนแบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์เลือกตอบและให้คะแนน ดังนี้

ความคิดเห็นในการจัดการ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ศึกษารูปแบบเครื่องมืองานวิจัยที่มีโครงสร้างและเนื้อหาที่สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ โดยศึกษางานวิจัยของโสภณ วัฒนมงคล (2549, หน้า 6-32) สนใจ รัชต์วัฒนกุล (2548, หน้า 7-26) และจักรกฤษณ์ เรืองเวช (2550, หน้า 10-64) แล้วกว้างแบบสอบถามเป็น 3 ตอน

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในองค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุม วัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาว่าครอบคลุมตามวัตถุประสงค์

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้แก่

3.1 อาจารย์ ดร. หม่อมหลวง ปริญญา จรุงโรจน์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 ผศ.ดร. ชูชีพ เบียดนอก อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา

3.3 อาจารย์ ดร.ปิยะ นาควัชระ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา

เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในตำบลลำปำ อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's Alpha ได้ค่าความเที่ยงตรงหรือความเชื่อถือได้ของเครื่องมือทั้งฉบับ เท่ากับ 0.88 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามนี้เชื่อถือได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองที่ศูนย์ราชการอำเภอควนขนุน เทศบาลตำบลพนางตุง ที่ทำการกำนันตำบลพนางตุง ที่ประชุมหมู่ที่ 1-13 ตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

2. ผู้วิจัยสามารถสามารถเก็บรวบรวมแบบสอบถามจำนวน 384 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์ จำนวน 384 ฉบับ คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจากนั้นจึงได้นำเอาข้อมูลมาเพื่อนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ แล้วเอาไปเปรียบเทียบกับแนวคิดทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องว่ามีความสอดคล้องกันอย่างไร มีความแตกต่างหรือขัดแย้งกันอย่างไร และในการประมวลผลข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลหาค่าทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิตหรือมัชฌิมเลขคณิต(Arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยใช้สถิติ ไคสแควร์ (χ^2)

เกณฑ์การแปลผล

โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายของเบสต์ (รุ่งโรจน์ สิริโพรานนท์, 2546, หน้า 24) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

ดังนั้นแต่ละระดับจะมีช่วงของคะแนนเท่ากับ 1.33 คะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง มีการจัดการอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.67 หมายถึง มีการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.68 – 5.00 หมายถึง มีการจัดการอยู่ในระดับมาก

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย “การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของประชาชนในองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยเก็บข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลพนางคัง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวนรวม 384 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานกับตัวแปรต่าง ๆ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	171	44.50
หญิง	213	55.50
รวม	384	100.00
อายุ		
น้อยกว่า 21 ปี	6	1.60
21 - 25 ปี	129	33.60
26 - 30 ปี	108	28.10
31 - 35 ปี	68	17.70
36 ปีขึ้นไป	73	19.00
รวม	384	100.00
สถานภาพ		
โสด	97	25.30
สมรส	259	67.40
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	28	7.30
รวม	384	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	74	19.30
มัธยมศึกษา/ปวช.	208	54.20
อนุปริญญา/ปวส.	79	20.50
ปริญญาตรี	8	2.10
สูงกว่าปริญญาตรี	15	3.90
รวม	384	100.00

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	88	22.90
รับจ้างทั่วไป	134	34.90
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	79	20.60
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	39	10.20
อื่น ๆ	44	11.40
รวม	384	100.00
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
ไม่เกิน 5 ปี	90	23.40
6 - 10 ปี	67	16.40
11 - 15 ปี	119	31.00
มากกว่า 15 ปี	112	29.20
รวม	384	100.00

จากตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.50 มีอายุระหว่าง 21 - 25 ปี มากที่สุด ร้อยละ 33.60 รองลงมาคืออายุ 26-30 ปี ร้อยละ 28.10 อายุระหว่างอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป ร้อยละ 19.00 และ อายุ 31-35 ปี ร้อยละ 17.70 น้อยที่สุด ร้อยละ 1.6 สถานภาพสมรส โดยมีการสมรส(คู่) มากที่สุด ร้อยละ 67.40 โสด ร้อยละ 25.30 และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่น้อยที่สุด ร้อยละ 7.3 การศึกษาโดยจบการศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช. มากที่สุด ร้อยละ 54.20 และจบปริญญาตรีน้อยที่สุด ร้อยละ 2.10 ด้านอาชีพ ส่วนมากมีอาชีพ รับจ้างทั่วไป มากที่สุด ร้อยละ 34.90 และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ น้อยที่สุด ร้อยละ 10.20 ส่วนการอยู่อาศัย ส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชน 11 - 15 ปี ร้อยละ 31.00 และอาศัยไม่เกิน 6-10 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 16.40

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในองค์ประกอบของการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านพื้นที่

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	อันดับ
1. ในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง กับธรรมชาติมากน้อยเพียงไร	3.22	0.87	ปานกลาง	1
2. ในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็น เอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมากน้อยเพียงไร	3.19	0.97	ปานกลาง	2
3. ในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมทาง ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศเพียงไร	3.08	0.95	ปานกลาง	3
ภาพรวม	3.16	0.93	ปานกลาง	

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านพื้นที่เกี่ยวกับส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นในภาพรวม ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.16 (S.D. =0.93)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านพื้นที่ พบว่าอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีการจัดการท่องเที่ยวโดยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.22 (S.D. =0.87) รองลงมาคืออำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมทางส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.19 (S.D. =0.97) และน้อยที่สุดมีการส่งเสริมแหล่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D. =0.95)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านการจัดการ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	อันดับ
1.ในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง การจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เพียงไร	3.11	0.94	ปานกลาง	3
2.ในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีทิศทางการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษเพียงไร	3.12	1.03	ปานกลาง	2
3.ในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีทิศทางการจัดการ โดยคำนึงถึง พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตเพียงไร	3.20	0.98	ปานกลาง	1
ภาพรวม	3.14	0.98	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน ในการ
จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านการจัดการเกี่ยวกับการจัดการ
ที่มีความรับผิดชอบต่อ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ทิศทางการจัดการที่ยั่งยืน
ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ และมีทิศทางการ
จัดการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในภาพรวม
ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.14 (S.D. =0.98)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านการจัดการ พบว่าอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีการ
จัดการที่มีทิศทางการจัดการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต เป็นอันดับ 1 อยู่ใน
ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.20 (S.D.=0.98) รองลงมาคือมีทิศทางการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึง
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.12
(S.D. =1.03) และการจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมใน
ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.11 (S.D. =0.94)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านกิจกรรม/กระบวนการ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรม/กระบวนการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	อันดับ
1.ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อ กระบวนการเรียนรู้เพียงไร	3.18	0.91	ปานกลาง	3
2.ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่ง ท่องเที่ยวเพียงไร	3.18	1.04	ปานกลาง	2
3.ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยเน้นการ เพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจเพื่อสร้างความ ตระหนักและปลูกจิตสำนึกต่อนักท่องเที่ยวและ ประชาชนในท้องถิ่นเพียงไร	3.24	1.02	ปานกลาง	1
ภาพรวม	3.20	0.99	ปานกลาง	

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านกิจกรรม/กระบวนการเกี่ยวกับส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ การให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว และได้บริหารจัดการโดยเน้นการเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในภาพรวม ระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.20 (S.D.=0.99)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยเน้นการเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.24 (S.D.= 1.02) รองลงมาคือได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.18 (S.D. =1.04)

และน้อยที่สุดคือการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.18 (S.D. =0.91)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านการมีส่วนร่วม

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	อันดับ
1.ในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและท้องถิ่น ในทุกขั้นตอนของกระบวนการของการจัดการ มากน้อยเพียงไร	3.26	1.02	ปานกลาง	2
2.ในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยก่อให้เกิด ผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชนเพียงไร	3.23	1.05	ปานกลาง	3
3.ในการจัดการท่องเที่ยวอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึง ผลตอบแทนเพื่อกลับมาสู่การบำรุงรักษาและ จัดการแหล่งท่องเที่ยวเพียงไร	3.29	0.96	ปานกลาง	1
ภาพรวม	3.26	1.01	ปานกลาง	

จากตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและท้องถิ่น ในทุกขั้นตอนของกระบวนการของการจัดการ ได้บริหารจัดการโดยก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงผลตอบแทนเพื่อกลับมาสู่การบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในภาพรวม ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 (S.D. =1.01)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านการมีส่วนร่วม พบว่าอำเภอควนขนุน ได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงผลตอบแทนเพื่อกลับมาสู่การบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.29 (S.D.= 0.96) รองลงมาคือ ได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและท้องถิ่นในทุกขั้นตอนของกระบวนการของการจัดการ ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.26 (S.D.= 1.02) และน้อยที่สุดคือได้บริหารจัดการโดยก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.23 (S.D =1.05)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำแนกรายด้านและภาพรวม

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	อันดับ
ด้านพื้นที่	3.16	0.93	ปานกลาง	3
ด้านการจัดการ	3.14	0.98	ปานกลาง	4
ด้านกิจกรรม/กระบวนการ	3.20	0.99	ปานกลาง	2
ด้านการมีส่วนร่วม	3.26	1.01	ปานกลาง	1
ภาพรวม	3.19	0.97	ปานกลาง	

จากตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวม ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.19 (S.D. =0.97)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อำเภอควนขนุนด้านการมีส่วนร่วม เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.26 (S.D. =1.01) รองลงมาคือด้านกิจกรรม/กระบวนการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.20 (S.D. =0.99) ด้านพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.16 (S.D. =0.93) และน้อยที่สุดด้านการจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.14 (S.D. =0.98) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานกับตัวแปรต่างๆ

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามเพศและระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

เพศ	ระดับความคิดเห็น				χ^2	df	sig.
	น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม			
ชาย	17 (9.90%)	115 (67.30%)	39 (22.80%)	171 (100.00%)	1.09	2	0.578
หญิง	25 (11.70%)	148 (69.50%)	40 (18.80%)	213 (100.00%)			
รวม	42 (10.90%)	263 (68.50%)	79 (20.60%)	384 (100.00%)			

จากตารางที่ 8 การเปรียบเทียบร้อยละของระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามเพศ พบว่า ในกลุ่มประชาชนเพศหญิง ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.50 รองลงมาคือมีระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.80 ส่วนกลุ่มประชาชนเพศชาย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับความคิดเห็นในการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.30 รองลงมาคือ มีระดับความคิดเห็นในการจัดการในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 22.80

และเมื่อทดสอบค่า χ^2 พบว่ามีค่าเท่ากับ 1.09 และมีค่า Sig. เท่ากับ 0.578 ซึ่ง มากกว่า 0.05 นั่นคือ เพศของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามอายุและระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

อายุ	ระดับความคิดเห็น				χ^2	df	sig.
	น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม			
น้อยกว่า 21 ปี	1 (16.70%)	4 (66.70%)	1 (16.70%)	6 (100.00%)	6.77	8	0.561
21 - 25 ปี	14 (10.90%)	93 (72.10%)	22 (17.10%)	129 (100.00%)			
26 - 30 ปี	9 (8.30%)	78 (72.20%)	21 (19.40%)	108 (100.00%)			
31 - 35 ปี	6 (8.80%)	44 (64.70%)	18 (26.50%)	68 (100.00%)			
36 ปีขึ้นไป	12 (16.40%)	44 (60.30%)	17 (23.30%)	73 (100.00%)			
รวม	42 (10.90%)	263 (68.50%)	79 (20.60%)	384 (100.00%)			

จาดตารางที่ 9 เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอายุ พบว่าในกลุ่มประชาชนที่มีอายุ น้อยกว่า 21 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.70 รองลงมาคือระดับมากและน้อยเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 16.70 กลุ่มประชาชนที่มีอายุ 21-25 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.10 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 17.10 กลุ่มประชาชนที่มีอายุระหว่าง 26-30 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.20 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.40 กลุ่มประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 26.50 ส่วนกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.30 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 23.30

และเมื่อทดสอบค่า χ^2 พบว่ามีค่าเท่ากับ 6.77 และมีค่า Sig. เท่ากับ 0.56 ซึ่ง มากกว่า 0.05 นั่นคือ อายุของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามสถานภาพและระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

สถานภาพสมรส	ระดับความคิดเห็น				χ^2	df	sig.
	น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม			
โสด	14 (14.40%)	64 (66.00%)	19 (19.60%)	97 (100.00%)	5.50	4	2.39
สมรส	23 (8.90%)	184 (71.00%)	52 (20.10%)	259 (100.00%)			
หม้าย/หย่า/ แยกกัน อยู่	5 (17.90%)	15 (53.60%)	8 (28.60%)	28 (100.00%)			
รวม	42 (10.90%)	263 (68.50%)	79 (20.60%)	384 (100.00%)			

จากตารางที่ 10 เมื่อเปรียบเทียบร้อยละของระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่าในกลุ่มประชาชน(โสด) ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.60 กลุ่มประชาชนที่(สมรส) ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71.00รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 20.10 และกลุ่มประชาชนที่(หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่) ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.60 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 28.60

และเมื่อทดสอบค่า χ^2 พบว่ามีค่าเท่ากับ 5.50 และมีค่า Sig. เท่ากับ 2.39 ซึ่ง มากกว่า 0.05 นั่นคือ สถานภาพสมรสของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามระดับการศึกษาและระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ระดับการศึกษา	ระดับความคิดเห็น				χ^2	df	sig.
	น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม			
ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า	6 (8.10%)	53 (71.60%)	15 (20.30%)	74 (100.00%)	4.11	8	0.847
มัธยมศึกษา/ปวช.	22 (10.60%)	140 (67.30%)	46 (22.10%)	208 (100.00%)			
อนุปริญญา/ปวส.	12 (15.20%)	53 (67.10%)	14 (17.70%)	79 (100.00%)			
ปริญญาตรี	0 (0%)	6 (75.00%)	2 (25.00%)	8 (100.00%)			
สูงกว่าปริญญาตรี	2 (13.30%)	11 (73.30%)	2 (13.30%)	15 (100.00%)			
รวม	42 (10.90%)	263 (68.50%)	79 (20.60%)	384 (100%)			

จากตารางที่ 11 เมื่อเปรียบเทียบร้อยละ ของระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าในกลุ่มประชาชนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71.60 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 20.30 กลุ่มประชาชนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.30 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 22.10 กลุ่มประชาชนที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.10 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 17.70 ประชาชนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 25.00 ประชาชนที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.30 รองลงมาคือระดับมากและน้อยเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 13.30

และเมื่อทดสอบค่า χ^2 พบว่ามีค่าเท่ากับ 4.11 และมีค่า Sig. เท่ากับ 0.847 ซึ่ง มากกว่า 0.05 นั่นคือ ระดับการศึกษาของประชาชนไม่มีควมสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามอาชีพและระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

อาชีพ	ระดับความคิดเห็น				χ^2	df	sig.
	น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม			
เกษตรกรรวม	9 (10.20%)	58 (65.90%)	21 (23.90%)	88 (100.00%)	3.25	8	0.918
รับจ้าง	17 (12.70%)	91 (67.90%)	26 (19.40%)	134 (100.00%)			
ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	8 (10.10%)	52 (65.80%)	19 (24.10%)	79 (100.00%)			
รับราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	4 (10.30%)	29 (74.40%)	6 (15.40%)	39 (100.00%)			
อื่นๆ	4 (9.10%)	33 (75.00%)	7 (15.90%)	44 (100.00%)			
รวม	42 (10.90%)	263 (68.50%)	79 (20.60%)	384 (100.00%)			

จากตารางที่ 12 เมื่อเปรียบเทียบร้อยละ ของระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามอาชีพ พบว่าในกลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.90 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 23.90 กลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.90 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.40 กลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71.40 รองลงมาคือระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.80 ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ส่วนใหญ่

มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.80 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 24.10 และประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 74.40 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 15.40

และเมื่อทดสอบค่า χ^2 พบว่ามีค่าเท่ากับ 3.25 และมีค่า Sig. เท่ากับ 0.918 ซึ่ง มากกว่า 0.05 นั่นคือ อาชีพของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนและระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในชุมชน	ระดับความคิดเห็น				χ^2	df	Sig.
	น้อย	ปานกลาง	มาก	รวม			
ไม่เกิน 5 ปี	10 (1.10%)	62 (68.90%)	18 (20.00%)	90 (100.00%)	8.127	6	0.229
6-10 ปี	7 (11.10%)	41 (65.10%)	15 (23.80%)	63 (100.00%)			
11-15 ปี	13 (10.90%)	74 (62.20%)	32 (26.90%)	119 (100.00%)			
มากกว่า 15 ปี	12 (10.70%)	86 (76.80%)	14 (12.50%)	112 (100.00%)			
รวม	42 (10.90%)	263 (68.50%)	79 (20.60%)	384 (100.00%)			

ตารางที่ 13 เมื่อเปรียบเทียบร้อยละ ของระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่าในกลุ่มประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่เกิน 5 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.90 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 20.00 กลุ่มประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ระหว่าง 6-10 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.10 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 23.80 กลุ่มประชาชน

ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ระหว่าง 11- 15 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.20 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 26.90 และประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 15 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 76.80 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 12.50

และเมื่อทดสอบค่า χ^2 พบว่ามีค่าเท่ากับ 8.12 และมีค่า Sig. เท่ากับ 0.229 ซึ่ง น้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัย	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	ปฏิเสธสมมติฐาน
อายุ	ปฏิเสธสมมติฐาน
สถานภาพสมรส	ปฏิเสธสมมติฐาน
การศึกษา	ปฏิเสธสมมติฐาน
อาชีพ	ปฏิเสธสมมติฐาน
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	ปฏิเสธสมมติฐาน

จากตารางที่ 14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็น การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ ประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับระดับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัด พัทลุง จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และในบทนี้ ประกอบด้วย รายละเอียด ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษาวิจัย
2. อภิปรายผลการศึกษาวิจัย
3. ข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัย

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.50 มีอายุระหว่าง 21-25 ปี มาก ที่สุด ร้อยละ 33.60 รองลงมาคืออายุ 26-30 ปี ร้อยละ 28.10 อายุระหว่างอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป ร้อยละ 19.00 และ อายุ 31-35 ปี ร้อยละ 17.70 น้อยที่สุด ร้อยละ 1.6 สถานภาพสมรส โดยมีการ สมรส(คู่) มากที่สุด ร้อยละ 67.40 โสด ร้อยละ 25.30 และหม้าย/หย่า/แยกกันอยู่ น้อยที่สุด ร้อย ละ 7.3 การศึกษาโดยจบการศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช. มากที่สุด ร้อยละ 54.20 และจบปริญญาตรี น้อยที่สุด ร้อยละ 2.10 ด้านอาชีพ ส่วนมากมีอาชีพ รับจ้างทั่วไป มากที่สุด ร้อยละ 34.90 และ อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจน้อยที่สุด ร้อยละ 10.20 ส่วนการอยู่อาศัย ส่วนมากอาศัยอยู่ใน ชุมชน 11-15 ปี ร้อยละ 31.00 และอาศัยไม่เกิน 6-10 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 16.40

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.19 (S.D. =0.97)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของพื้นที่อำเภอควนขนุน ด้านการมีส่วนร่วม เป็นอันดับ 1 ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 (S.D. =1.01) รองลงมาคือด้านกิจกรรม/กระบวนการ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.20 (S.D. =0.99) ด้านพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.16 (S.D. =0.93) และน้อยที่สุดด้าน การจัดการ ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.14 (S.D. =0.98) ตามลำดับ จึงวิเคราะห์เป็นเป็นรายด้านดังนี้

2.1 ด้านพื้นที่ พบว่าความคิดเห็นของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านพื้นที่เกี่ยวกับส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นในภาพรวม ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.16 (S.D. =0.93)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านพื้นที่ พบว่าอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีการจัดการท่องเที่ยวโดยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.22 (S.D. =0.87) รองลงมาคือ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมทางส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.19 (S.D. =0.97) และน้อยที่สุดมีการส่งเสริมแหล่ง ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D. =0.95) ตามลำดับ

2.2 ด้านการจัดการ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านการจัดการเกี่ยวกับการจัดการที่มีความรับผิดชอบ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ทิศทางการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ และมีทิศทางการจัดการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในภาพรวม ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.14 (S.D. =0.98)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านการจัดการ พบว่าอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีการจัดการที่มีทิศทางการจัดการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.20 (S.D.=0.98) รองลงมาคือ มีทิศทางการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุม

ถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.12 (S.D.=1.03) และการจัดการที่มีความรับผิดชอบโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.11 (S.D.=0.94) ตามลำดับ

2.3 ด้านกิจกรรม/กระบวนการ พบว่าความคิดเห็นของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านกิจกรรม/กระบวนการ เกี่ยวกับส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ การให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว และได้บริหารจัดการโดยเน้นการเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในภาพรวม ระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.20 (S.D.=0.99)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ โดยเน้นการเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.24 (S.D.= 1.02) รองลงมาคือ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.18 (S.D. =1.04) และน้อยที่สุดคือการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.18 (S.D. =0.91) ตามลำดับ

2.4 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่าความคิดเห็นของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและท้องถิ่น ในทุกขั้นตอนของกระบวนการของการจัดการ ได้บริหารจัดการโดยก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงผลตอบแทนเพื่อกลับมาสู่การบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในภาพรวม ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.26 (S.D. =1.01)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านการมีส่วนร่วม พบว่าอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงผลตอบแทนเพื่อกลับมาสู่การบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.29 (S.D.=0.96) รองลงมาคือ ได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและท้องถิ่นในทุกขั้นตอนของกระบวนการของการจัดการ ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.26 (S.D.= 1.02) และน้อยที่สุดคือได้บริหารจัดการโดย

ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.23 (S.D.=1.05) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ตามลำดับ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.19 (S.D. =0.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่อำเภอควนขนุนด้านการมีส่วนร่วม เป็นอันดับ 1 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.26 (S.D. =1.01) รองลงมาคือด้านกิจกรรม/กระบวนการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.20 (S.D. =0.99) ด้านพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.16 (S.D. =0.93) และน้อยที่สุดด้าน การจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.14 (S.D. =0.98) ตามลำดับ จึงอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านพื้นที่

ความคิดเห็นของประชาชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ด้านพื้นที่ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.16 (S.D. =0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านพื้นที่ พบว่าอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีการจัดการท่องเที่ยวโดยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เป็นอันดับ 1 ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.22 (S.D. =0.87) รองลงมาคืออำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมทางส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีค่าเฉลี่ย 3.19 (S.D. =0.97) และน้อยที่สุดมีการส่งเสริมแหล่ง ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.08 (S.D. =0.95) และภาพลักษณ์ที่เด่นชัดที่สุดของการท่องเที่ยวในอำเภอควนขนุน คือการจัดงานเทศกาล “ล่องเรือเล่นกทะเลน้อย” โดยจะจัดขึ้นทุกปี ประมาณระหว่างวันที่ 5 มีนาคม -15 เมษายน ซึ่งปีที่ผ่านมา (2552) จังหวัดพัทลุง กำหนดให้เป็นปีท่องเที่ยว

จังหวัดพัทลุง(welcome Phatthalung 2009) มีการจัดกิจกรรมที่ยิ่งใหญ่ และหลากหลาย เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อาทิเช่นการอำนวยความสะดวกด้านที่พัก อาหาร การเดินทาง ความปลอดภัย และด้านอื่นๆ อีกมากในส่วนของกิจกรรม นอกจากการสัมผัสดอกบัวที่สวยงามแดงสะพรั่งทั่วท้องทะเลน้อยนับล้านดอก จนได้รับการขนานนามว่า “ทะเลบัวบาน” และนกนานาชนิดแล้ว นักท่องเที่ยวจะได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่นการวิ่งทะเลน้อยมินิมัลล์ฟมาราธอน การประกวดนางงามพัทลุง การจัดการแสดงทางวัฒนธรรม เส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การล่องเรือชมนกทะเลบัว และมหรหรมาอาหารพัทลุง ซึ่งคาดว่าจะสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนพัทลุง อย่างแน่นอน

ด้านการจัดการ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีทิศทางการจัดการโดยคำนึงถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตและกว้างขวางมีทิศทางการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ และการจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดพัทลุง หอการค้าจังหวัดพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง เทศบาลตำบลนางตุง ให้การสนับสนุนทำให้การท่องเที่ยวของอำเภอควนขนุน เป็นที่รู้จักกันทั่วไป ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ ของประชาชนดีขึ้น นอกจากนี้มีการดำเนินการศึกษาวิจัย เรื่อง สถานะและพลวัตวิถีชีวิตของชาตูลาร์บอนและสารอาหารพืชในทะเลน้อยที่มีผลกระทบต่อสภาพยูโทรฟิเคชัน โดยศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเพื่อต้องการมุ่งเน้นการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน และดำเนินการฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ระบบนิเวศทะเลน้อยให้เป็นรูปธรรม จึงได้มีการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นในประเด็น พื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย ปัญหาความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ผลกระทบและแนวทางการจัดการ เพื่อเป็นเวทีในการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยและแนวทางแก้ไข รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

ด้านกิจกรรม/กระบวนการ

หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง ที่ว่าอำเภอควนขนุน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาชน มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยเน้นการเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการ

เรียนรู้ โดยภาครัฐและเอกชนผ่านช่องทางสื่อที่หลากหลาย เช่นทางอินเทอร์เน็ตที่สืบค้นข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักต่างๆ เส้นทางการเดินทาง นอกจากนี้มีการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน การรณรงค์จัดกิจกรรมลดโลกร้อนของโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอควนขนุน การประชาสัมพันธ์กำจัดขยะมูลฝอย ลดการใช้ถุงพลาสติก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การห้ามล่าสัตว์ในเขตอุทยานนกน้ำทะเลน้อยซึ่งเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ ฯ ของกรมป่าไม้ มีชมรมอนุรักษ์และดูแลคุณภาพ และ การเชิญชวนบริจาคหนังสือเกี่ยวกับธรรมชาติและนก ให้กับห้องสมุดโรงเรียนบ้านชายคลอง จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ใกล้สวนพฤกษศาสตร์ เพื่อปลูกฝังให้รักการอ่านและเปิดโลกให้กว้างขึ้น

ด้านการมีส่วนร่วม

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงผลตอบแทนเพื่อกลับมาสู่การบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว ได้บริหารจัดการโดยก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและท้องถิ่นในทุกขั้นตอนของกระบวนการของการจัดการ ประชาชนมองเห็นความสำคัญในการพัฒนา และมีภาคีเครือข่ายที่หลากหลาย มีกลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการขาย ชมรม สมาคม กลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ชมรมพ่อค้า กลุ่มแม่บ้าน ชมรมอนุรักษ์สัตว์น้ำ ชมรมรักบ้านเกิด ทำให้มีสินค้าพื้นเมือง ของชำร่วย ของที่ระลึก ส่งเสริมอาชีพในชุมชน การพัฒนาตลาดนัดชุมชน สร้างงานและรายได้ให้แก่ประชาชน โดยการมีส่วนร่วมและสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

2. การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างระดับความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ กับปัจจัยด้านบุคคล ผลการศึกษาพบว่า

อาชีพและสถานภาพสมรส

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านอาชีพและสถานภาพสมรสของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.90 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 23.90 กลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.90 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.40 กลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71.40 รองลงมาคือระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.80

ประชาชนที่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65.80 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 24.10 และประชาชนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 74.40 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 15.40 กลุ่มประชาชน(โสด) ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.60 กลุ่มประชาชนที่(สมรส) ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71.00 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 20.10 และกลุ่มประชาชนที่(หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่) ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.60 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 28.60 ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของจักรกฤษณ์ เรืองเวช (2550, บทคัดย่อ) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) ที่พบว่า 1.นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด และมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อน/สัมผัสธรรมชาติ 2.การเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวและความรู้พื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) พบว่า ไม่แตกต่างกันยกเว้นอาชีพ และสถานภาพสมรสพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อายุและระดับการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านอายุและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าในกลุ่มประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 21 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.70 รองลงมาคือระดับมากและน้อยเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 37.80 กลุ่มประชาชนที่มีอายุ 21-25 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.10 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 17.10 กลุ่มประชาชนที่มีอายุ ระหว่าง 26 - 30 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.20 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 19.40 กลุ่มประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31 - 35 ปี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน

ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 26.50 ส่วนกลุ่มประชาชนที่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.30 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 23.30 และพบว่าในกลุ่มประชาชนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71.60 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 20.30 กลุ่มประชาชนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.30 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 22.10 กลุ่มประชาชนที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67.10 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 17.70 ประชาชนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 25.00 ประชาชนที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.30 รองลงมาคือระดับมากและน้อยเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 13.30 ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิรัตน์ ลอยประเสริฐ (2552, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอนุรักษ์ตลาดร้อยปีสามชุก สุพรรณบุรีและพบว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาและอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่าระยะเวลาที่อยู่อาศัย ไม่มีผลต่อระดับความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าประชาชนที่เพิ่งเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำบลพนาสูงได้ให้ความสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง น้อยกว่ากลุ่มประชาชนที่อยู่อาศัยมานาน ซึ่งน่าจะมีเหตุผลจากการรณรงค์และการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐที่ยังไม่ทั่วถึงและไม่สามารถสะท้อนปัญหาที่แท้จริงให้กับชุมชนในพื้นที่ได้ หน่วยงานของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

จากผลที่ได้จากการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

เชิงนโยบาย

1. ด้านการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ส่วนราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง ร่วมกับองค์การบริหารจังหวัดพัทลุง หอการค้าจังหวัดพัทลุง ที่ว่าการอำเภอควนขนุน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ทุกระดับควรกำหนดนโยบายการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือ ประสานงานในเรื่องการให้ข้อมูล การประชาสัมพันธ์ และข่าวสารที่เชื่อถือได้ และเป็นปัจจุบัน เนื่องจากในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานหลัก

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีรูปแบบในการจัดการที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าถึงแม้ปัจจุบันการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะมีความทันสมัยและรวดเร็วทันใจ แต่รูปแบบหรือการจัดการท่องเที่ยวของอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ไม่ทันสมัยและยังไม่บูรณาการทุกภาคส่วน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารทุก 4 ปี บางครั้งในการดำเนินงานหยุดชะงักเนื่องจากต้องรอสนับสนุนงบประมาณท้องถิ่น กอปรกับนโยบายของรัฐบาลแต่ละสมัยที่เปลี่ยนไปตามความผันแปรของยุค โลกาภิวัตน์รวมทั้งค่านิยมนโยบายด้านอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อผลการท่องเที่ยวของประเทศ

เชิงปฏิบัติ

1. ส่วนราชการควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่และประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ให้ประชาชนได้รับทราบแนวทางในการขอความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ของอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลที่ได้จากการวิจัยในแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลวิจัยด้านความคิดเห็นของประชาชน ผลการทดสอบสมมติฐานซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ ให้การดำเนินงานด้านการจัดการท่องเที่ยวฯ สอดรับกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่อไป อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นภาคธุรกิจ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

เชิงวิชาการ

1. ในการศึกษาเรื่องกฎหมาย ระเบียบฯ และแนวทางในการปฏิบัติ ไม่ค่อยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาอธิบาย และสนับสนุนผลการวิจัย จะทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น
2. ควรจะทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการตรวจสอบการดำเนินงาน ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้คำตอบเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาในเชิงปริมาณไม่สามารถทำได้
3. ควรมีการศึกษาคูณานระหว่างพื้นที่ที่มีความใกล้เคียงกันที่สามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ประสบความสำเร็จ อาทิ เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชิงจังหวัดกระบี่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านตะโหนด อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โสมสเคย์ ชุมชนหมู่บ้านคลองเรือ พะโต๊ะ จังหวัดชุมพร แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชิงจังหวัดกระบี่ เป็นต้น
4. ควรทำการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้พัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และควรวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้รายละเอียดครอบคลุมให้มากยิ่งขึ้น
5. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปอาจนำปัญหาที่ผู้ทำวิจัยมาแล้ว มาศึกษาว่าจากปัญหาดังกล่าวของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยมีการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวหรือไม่อย่างไร และปัญหาที่ถูกแก้ไขแล้วมีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง อีกหรือไม่ควรมีการประเมินผลเป็นระยะด้วยและควรใช้แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อจะได้ทราบปัญหา และข้อเสนอแนะอื่นๆ ให้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฉบับแนะนำจังหวัดพัทลุง. (2532). อนุสาร.อ.ส.ท. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กรมศิลปากร. (2541). *สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการระดับชาติ เรื่องเงาะป่า*. กรุงเทพฯ:
กรมศิลปากร.
- เกสริน มณีโนน และพวงเพ็ญ สิริรักษ์. (2546). *ชาไทรกลุ่มน้อยภาคใต้ของไทย*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- คณะกรรมการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการ
ทางประวัติศาสตร์. อุดสำเนา*.
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์จังหวัดระนอง. (2552). เข้าถึงได้จาก
<http://withhaya.is.in.th/?md=content&a=showid=12>.
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์จังหวัดกระบี่. (2552). เข้าถึงได้จาก
<http://www.go2krabi.com/ecotouirm.html>.
- ข้อมูลจังหวัดพัทลุง. (2552). เข้าถึงได้จาก http://www.phatthlung.go.th/district_list.php.
- ขนิษฐา พอนอ่วม และสาทิศ สุขผ่องศรี. (2543). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ :
กรณีศึกษาชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช.
เข้าถึงได้จาก <http://hdl.handle.net/123456789/1223>.
- คณะกรรมการมูลนิธิ สายสกุล สุลต่าน สุลัยมาน. (2541). *หลากหลาย เรื่องราวอันเกี่ยวเนื่อง
สุลต่านสุลัยมาน*. กรุงเทพฯ: นิตซาพับลิชชิ่ง.
- คำนวณ นวลสนอง. (2540). *ประเพณีท้องถิ่นชาวไทยมุสลิมในจังหวัดพัทลุง*. สงขลา: สถาบัน
ทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จุฑา เทียนไทย. (2550). *การจัดการมุมมองนักบริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล.
จังหวัดพัทลุง. (ม.ป.ป.). *เส้นทางใหม่ของผู้รักธรรมชาติ. แหล่งท่องเที่ยวภาคใต้*. กรุงเทพฯ:
ขุนหาสน์. ม.ป.ท.
- ชินวรุ สุนทรสีมะ. (2535). *หลักและวิธีการทำวิทยานิพนธ์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ศุลยวัตร พาณิชเจริญ. (2536). *การกล่อมกลาทางสังคมในการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.

ทองใบ สุดเจริญ. (2545). *ทฤษฎีองค์การ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). อุบลราชธานี: คณะวิทยาการจัดการ
สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ธรรมรงค์ อุทัยรังสี. (2542). ปากพะยูนท้องถิ่นของเรา. *เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิง
ปฏิบัติการ โครงการเสริมสร้างศักยภาพขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม.
องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิตยสารเที่ยวทั่วไทย. แนะนำจังหวัดพัทลุง. (2537). *พัทลุงในวันนี้*. กรุงเทพฯ: อภิวัดน์
อุตสาหกรรมบรรจุกิจภัณฑ์.

เนาวรัตน์ พลาไยน้อย. (2527). ประชากรศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.
วารสารประชากรศึกษา, 10 (2).

บรรยายสรุปอำเภอปากพะยูน. จังหวัดพัทลุง. (2548). *โครงการจังหวัด/อำเภอพบสื่อมวลชน.
เอกสารเย็บเล่ม*.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2542). *สถิติวิจัย 1*. กรุงเทพฯ: พี.เอ็น. การพิมพ์.

บัณฑิตวิทยาลัย. (2552). *คู่มือการทำวิทยานิพนธ์*. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญธรรม กิจไปรดาภิสุทธิ์. (2546). *สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

ไพบูลย์ ดวงจันทร์. (2523). *ซาไกแห่งขุนเขาและสมุนไพรร*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.
พัทลุง. (2010). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://niwatbkk.tripod.com/hometown.htm>.

ประคอง วรรณสูตร. (2538). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประวัติศาสตร์เมืองพัทลุง. (2552). เข้าถึงได้จาก

<http://www.phatthalung.go.th/history.php>.

พระภิกษุ ศรีสวัสดิ์. (2550). *กลไกและศักยภาพการจัดการจัดการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้างกิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด*. เข้าถึงได้จาก

<http://chonlinet.lib.buu.ac.th/opac/servlet/>.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2544-2549). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรับมนตรี.
- รวมพลคนรักกลุ่มแม่น้ำทะเลสาบ. (2551). *อาหารการกินแห่งลุ่มทะเลสาบ, รายการอาหารที่ไม่ใช่แค่เพียงการกิน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- วิษุตา ให้อริณ. (2543). *การจัดการท่องเที่ยวแบบ โฮมสเตย์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนเกาะขาวน้อย จังหวัดพังงา*. เข้าถึงได้จาก http://www.culture.go.th/research/south/44_4.html
- วรรณิ์ เขียมทวีวิบูลย์. (2539). *การศึกษาทดลองปฏิบัติของอาสาสมัครสาธารณสุขเขตเทศบาลเมืองนนทบุรี เกี่ยวกับการแยกมูลฝอยของครัวเรือนที่นำกลับมาใช้ประโยชน์*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศุภชัย เพ็ญเจริญ. (2538). *วัฒนธรรมของชาวประมงที่ปรากฏในอาชีพประมง: ศึกษากรณีตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง โรงเรียนสตรีพัทลุง. (2531). *รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์และโบราณคดีพัทลุง พ.ศ. 2528*. พัทลุง: ห.จ.ก. โรงพิมพ์พัทลุง.
- สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2548). *หนังสือสูง,ฐานที่มั่นสุดท้ายทางวัฒนธรรมของภาคใต้*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สมปอง เทพสุริวงค์. (2545). *อำเภอปากพะยูน, หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุดส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต 1/5*. เอกสารเข็บเล่ม.
- สมยศ นาวีการ. (2543). *การบริหารและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพมหานคร.
- สมาคมชาวจังหวัดพัทลุง จังหวัดนนทบุรี. (2542). *การประชุมเสวนาเพื่อบ้านเกิด*. วิทยุทัศน์การพัฒนารัฐพัทลุง พ.ศ.2542. เอกสารเข็บเล่ม.
- สมาคมชาวพัทลุงในจังหวัดสงขลา ที่ระลีกงานมิตรเมืองลุง ครั้งที่ 26. (2546). *เมืองหนัง โนรา*. ม.ป.ท.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค. (2546). *ตามรอยงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้, กระบวนกาขับเคลื่อนทางปัญญา พ.ศ.2543-2546*. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค.

สุจิตรา บุญรัตน์พันธุ์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 เสมอธรรม.

สด วิมลานุสาสน์. (2553). *เงาะป่าซาไก*. เข้าถึงได้จาก <http://www.muanglung.com/sod.html>.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2544). *การศึกษาเชิงคุณภาพ: เทคนิคการ
 วิจัยภาคสนาม*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพัทลุง. จังหวัดพัทลุง. (ม.ป.ท.). *ค้นหาความงดงามดินแดน
 แห่งศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ อ่าวปากพะยูน*. ม.ป.ป.

สำนักงานจังหวัดพัทลุง. (2552). *จังหวัดพัทลุง, ประวัติความเป็นมาของจังหวัดพัทลุง,
 การท่องเที่ยว*. พัทลุง: โรงพิมพ์ดีพร้อมพัทลุง.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2549). *วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพัทลุง*. พัทลุง:
 สำนักพิมพ์ใบไม้.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง. (ม.ป.ป.). *คู่มือการท่องเที่ยวและการเรียนรู้พัทลุง ความงามที่
 ซ่อนเร้นอยู่ในดวงตา*. พัทลุง: สำนักพิมพ์ใบไม้.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง. (ม.ป.ป.). *คู่มือท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง, เส้นทางเมืองพัทลุง*. พัทลุง:
 สำนักพิมพ์ใบไม้.

อชิวิศ วงแหวน. (2545). *การวางแผนภูมิศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว
 ของเกาะหมาก จังหวัดพัทลุง*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์
 การวางแผนการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อดุลย์ วิริยเวชกุล, าริษา อุปโยคิน, ประสิทธิ์ ลีระพันธ์ (บรรณาธิการ). (2541). *คู่มือวิทยานิพนธ์*.
 กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อุไรวรรณ คณิงสุขเกษม. (2543). *เอกสารคำสอนวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*.
 (เอกสารอัดสำเนา).

อนงค์ เขาวนะกิจ. (2550). *เงาะป่า-ซาไก คนป่าที่กำลังสูญหาย*. พัทลุง: โรงพิมพ์เมืองพัทลุง.

มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก

Burapha University

แบบสอบถามที่.....

แบบสอบถาม

เรื่อง : การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

.....

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ และจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยเชิงวิชาการเท่านั้น

3. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้ 1 ฉบับ ต่อ 1 คน ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอขอบคุณอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

นายสุวิทย์ บุญเรืองขาว

(ผู้วิจัย)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ถ้าชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ

1. ( ) ชาย

2. ( ) หญิง

2. อายุ

1. ( ) น้อยกว่า 21 ปี

2. ( ) ตั้งแต่ 21 - 25 ปี

3. ( ) 26 - 30 ปี

4. ( ) 31 - 35 ปี

5. ( ) ตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

1. ( ) โสด

2. ( ) สมรส

3. ( ) หม้าย/หย่า/แยก

4. ระดับการศึกษา

1. ( ) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

2. ( ) มัธยมศึกษา/ปวช.

3. ( ) อนุปริญญา/ปวส.

4. ( ) ปริญญาตรี

5. ( ) สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

1. ( ) เกษตรกร

2. ( ) รับจ้างทั่วไป

3. ( ) ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

4. ( ) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

5. ( ) อื่นๆ

6. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

1. ( ) ไม่เกิน 5 ปี

2. ( ) 6 - 10 ปี

3. ( ) มากกว่า 10 ปี - 15 ปี

4. ( ) มากกว่า 15 ปี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการจัดการ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	ด้านพื้นที่					
1.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติมากน้อยเพียงไร					
2.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมากน้อยเพียงไร					
3.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมแหล่งวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศเพียงไร					
	ด้านการจัดการ					
1.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง การจัดการที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเพียงไร					
2.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีทิศทางจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความคุ้มครองเพียงไร					

ข้อที่	การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการจัดการ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีทิศทางการจัดการโดยคำนึงถึงพัฒนาการการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตเพียงไร					
	<u>ด้านกิจกรรม/กระบวนการ</u>					
1.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้เพียงไร					
2.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเพียงไร					
3.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยเน้นการเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกต่อนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นเพียงไร					

ข้อที่	การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการจัดการ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	ด้านการมีส่วนร่วม					
1.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนและท้องถิ่นในทุกขั้นตอนของกระบวนการของการจัดการมากน้อยเพียงไร					
2.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนเพียงไร					
3.	ในการจัดการท่องเที่ยว อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้บริหารจัดการโดยคำนึงถึงผลตอบแทนเพื่อกลับมาสู่การบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพียงไร					

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ด้านพื้นที่

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดการ

.....

.....

.....

.....

3. ด้านกิจกรรม/กระบวนการ

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการมีส่วนร่วม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือ

327649

ประวัติย่อของผู้เขียนปัญหาพิเศษ

ชื่อ-สกุล	นายสุวิทย์ บุญเรืองขาว
วัน เดือน ปีเกิด	2 กุมภาพันธ์ 2513
สถานที่เกิด	จังหวัดพัทลุง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	42 หมู่ที่ 9 ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	
	พ.ศ.2547 - 2551 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง
วุฒิการศึกษา	
	พ.ศ.2545 ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาการจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา
	พ.ศ.2553 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารทั่วไป) วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา